

პრსენალი

№21 (142). 14-27 თებერვალი, 2011 წ. სასაზღვაო-სააღმოსავლეთი ქვეყნები. ფასი 1,5 ლარი.

ავღანეთის
ომის 10 წელი

1425
2011

ქართული „მისილი“
უფსაზრეთიდან
გოლშევიკებს
ღვინდა

როგორ შეიჭრა
NATO-ში „კავშირები“
მიწ-ი...

ГРОЗА – რუსული
სახელმწიფო
ტერიტორიის იარაღი

ვიტოვის გადაწყონდა
გოლდავური რაკეტები
სომხურ თვითგზრინავს?

ქონსგანგინე I
დიდი

46

ნიღარანდების
საეცოპერაციონო
საზღაო
კალები

35

ამერიკული „სტალკერის“
რუსული ანალოგი

9

აღლუბი —
ღუზინფორკეპსიის
საუბაღაბა

44

ბანკეპი
125 მმ-იანი
ქვეპეზეპიტი

30

ჩინური „პულნაპეპი“

52

სარჩევი

4	სახელმწიფო სიხარული	კალენდრული
7	კვლევითი მიზნის 10 წელი...	საერთაშორისო თარიღები
9	ამერიკელთა მიზნით რუსები „ღაღის სტალინებს“ ძინიან	საფრთხე
11	კვირის: ბუნებრივი-კონსერვაციის-არეალი	საინფორმაციო
13	გარეგანი-სამართლებრივი თარიღები	ტაქტიკა
16	სტალინი-ბერინს კვლევები ქართულ ენობრივობაში	საინფორმაციო-სამართლებრივი
19	„მუნიციპალიტეტი“ მსოფლიოს უკვედრის ინფორმაციის გარეგანი-სამართლებრივი	გარეგანი
22	კავსახური მოვლენების მიხედვით...	საინფორმაციო-სამართლებრივი
24	„გარეგანი“ რუსულ კვლევები მიხედვით...	ტაქტიკა
30	ბუნებრივი 125 მმ-ანი კვლევებით	საინფორმაციო-სამართლებრივი
35	ინფორმაციის საინფორმაციო თარიღების სახელმწიფო კვლევები	საერთაშორისო თარიღები
38	ქართული „ინფორმაციის“ კვლევებით-გარეგანი-სამართლებრივი	ინფორმაციის გარეგანი-სამართლებრივი
41	რუსები-სამართლებრივი დანახარები	გარეგანი
44	კვლევები – ინფორმაციის საინფორმაციო კვლევები	100 დღის გარეგანი-სამართლებრივი
46	კონსტრუქციის დიდი	სახელმწიფო ინფორმაციის
48	კონსერვაციის მიხედვით NATO-ში „კავსახური“ მმ-ი...	„არსენალის“ ინფორმაციის გარეგანი-სამართლებრივი
52	ინფორმაციის „გარეგანი-სამართლებრივი“	

კვლევითი-სამართლებრივი

„არსენალის“ მკითხველს დაბრუნება შეუძლებელია და უნდა აღინიშნოს ამ ნომერის ერთად უფროსი მიმდებარეობის პრობლემის „თუ რეზერვები გამოვადგინებ“, რომელიც „არსენალის“ ბიბლიოთეკის სერვისით გამოდის. პირველი პრობლემა „თუ ვარაუდობთ გამოვადგინებ“ 18-დან 27 წლამდე ახალგაზრდებისთვის იყო განკუთვნილი და როგორც გამოვადგინებამ ცხადყო, პრობლემაში ბევრ კითხვას მიაგნეს პასუხს. პრობლემა „თუ რეზერვები გამოვადგინებ“, ძირითადად, 27-დან 40 წლამდე მამაკაცებს გამოვადგინებთ, რომელშიც ისინი წაიკითხვენ, ეს კვლევა სამხედრო ძალების რეზერვები გამოვადგინებ, ეს კვლევა ვადგინებთ ან რა სახის ვარიანტს დავუხეხებთ რეზერვში წაუხეხებლობაზე. ამასთან, პრობლემაში გვეცნობით რეზერვის მომზადების პროგრამასაც, რომელიც სანტრეუსო და სასარგებლოდ იქნება, თუკი რეზერვისტთა ბანკში წახეხელოდ გვეცნობით.

მთავარი რედაქტორი
ინარკო ალადაშვილი
რედაქტორი
თემურ ჩანანიაძე
კომპიუტერული უზრუნველყოფა
დათო მონიაშვილი

შურადგება!
გამოიფრთხილეთ „არსენალი“
და მიიღეთ 906,
ორ კვირის ვარიანტი!
ტელ: 238-26-74; 238-26-73

რედაქციის საინფორმაციო-სამართლებრივი
განახლების გარეგანი-სამართლებრივი
პროგრამისთვის

გარეგანი-სამართლებრივი
10.10.2011

გარეგანი-სამართლებრივი
„არსენალი“
დამატება ©
რედაქციის მისამართი:
თბილისი, ინფორმაციის ქ. N49
ტელ: 238-83-07 (121)

სარედაქციო ინფორმაციის
ტელ: 237-78-07; 238-78-70
email: arsenal@kivrispalitra.com
ორ კვირის ვარიანტი
პროგრამისთვის

Boeing-მა მიიკრობალური რაკეტა გამოსადა

ავსტრალიის არმიის კალი და მანქანის თანხრობი

კონცერნმა Boeing-მა აშშ-ის სამხედრო-საპერო ძალების კვლევითი ლაბორატორიაშიან ერთად ზემოაღნიშნული მიკრობალური გამოცდების მქონე რაკეტა CHAMP-ი პირველად გამოცადა. როგორც ირკვევა, რაკეტა წლის დასაწყისში გამოიცადა, თუმცა ამის შესახებ ცნობილი მხოლოდ ახლახან გახდა. იუტის შტატში, სამხედრო პოლიგონზე რაკეტა რამდენიმე საბიზნესე გამოცადა, რომლებიც პირობითი მიზანდასახლების ელექტრონული სისტემების იმიტაციას ახდენდნენ. CHAMP-ის ამოცანა ელექტრობა-რატურის მწვობრიდან გამოყვანა იყო და ის წარმატებით შესრულდა.

ახალი მიკრობალური რაკეტა CHAMP-ი არალეტალური ზემოქმედებისა და მრეინა-აღმდეგის დაცულ ელექტრონულ სისტემებს აზომოს ან მწვობრიდან გამოჰყავს. ამ რაკეტის შექმნის პროგრამა 38 მილიონ დოლარად ფასდება და ის 2009 წელს დაიწყო.

ჩანს, მსოფლიოს სხვადასხვა სახელმწიფოთა არმიებში ფემინის-ტური ტალდა სულ უფრო მძლავრობს. სულ ახლახან ავსტრალიის მიჯობამ სუსტი სქემის წარმომადგენლებს არმიის საბრძოლო დანაოფებში სამსახურის ნება დართო. აქამდე ეს მხოლოდ მამაკაცების საქმედ ითვლებოდა.

აი, რას ამბობს ქვეყნის თავდაცვის მინისტრი სტევენ სმიტი: „ამიერიდან არც ერთი საბრძოლო პოზიცია თუ დანიშნულება ავსტრალიისთვის თავდაებულ მოქალაქეთათვის მიუწვდომელი აღარ იქნება, მიუხედავად მათი სქემისა. თუკი ქალი ასრულებს იმ ნორმატივებს, რომელიც სპეც-სამსახურების მებრძოლთათვის ან კომანდოსისთვისაა დადგენილი, ის უბრობლემოდ იქნება ამ დანა-

ყოფში ჩარიცხული“. შედეგად, არმიას ახალ წესებზე გადასაწყოება სუთი წელი დაუდგინდა. ამ პერიოდში გადაიხდებოდა ყველა მოქმედი შეზღუდვა, რომლებიც სამხედრო სამსახურში სქემობრივი დისკრინინაციისკენ იყო მიმართული. ავსტრალიელებმა კონსულტაციები კანადისა და ახალი ზელანდიის თავდაცვის სამინისტროებთანაც გაიარეს, სადაც ქალთათვის არმი-აში შეზღუდვების გაუქმება მანამდე გადაწყვიტეს.

ინიციატივის მწერალდა შეზღუდვებზე ავსტრალიის თავდაცვის ასოციაციამ, რომლის აღმასრულებელმა დირექტორმა ნილ ჯემსმა მიურიდელებად თქვა, საბრძოლო პოზიციებზე ქალების გამოქნა არაპროპორციულად დიდ დანაკარგებს გამოიწვევს.

უკრაინული ჯარისკაცები თავს პროსტიტუციით ირჩევენ?

უკრაინულმა ტელეარხმა „1+1“-მა უკრაინისტური გამოძიება ჩატარა, რათა ქვეყნის შეიარაღებულ ძალებში პროსტიტუციის არსებობისთვის ფარდა აჭადა. აღმოჩნდა, რომ 500 უკრაინულ გრიუნდ (100 ლარზე ცოტა მეტი) უკრაინის სამხედრო ნაწილებიდან ჯარისკაცის დაქირაება შეიძლება, რომელიც მზადა კლიენტის ყველაზე გარყვნილი სურვილებიც კი შესასრულოს.

უკრაინისტებმა ექსპერამენტი ჩატარეს — ჯარისკაცის ერთი დაქირაება რამდენიმე სამხედრო ნაწილში სცადეს და ასეთს კვივის მთოგარუნში მღებარე ნაწილში მიაგნეს კიდევ. ინკოგნიტო ჯარისკაცმა „კლიენტებს“ ტელეფონის ნომერი სთხოვა და გარიგების დეტალების შეთანხმება თვის მეთაურთან ურჩია. აღმოჩნდა, რომ სამხედრო ნაწილებში თოციერები სუტენორებისა და ბუღალტრების როლში არიან, ჯარისკაცები კი — მეძავეები. შესაბამისად, ჯარისკაცისთვის სექსუალური მომსახურების სანაცვლოდ გასამრჯელოდ გააზნდილი ყოველი 500 გრიუნდთან 100 მათი წილია. ტელეფონში გასული სოუფერტი ირკვევ, რომ უკრაინულ ჯარისკაცს „ჰანგულზე გასვლას“ შიმშილი და გაჭირვება აიძულებს, კადრსმიდლა ერთ-ერთმა აღიარა კიდევ, რომ პროსტიტუცია თოციერების ძალდატანებით დაიწყო. სოუფერტს უშალ გამოუბნა უკრაინის თავდაცვის სამინისტრო, რომელმაც ამ ყველაფერს უკრაინისტთა ფინტაზიის ნაყოფი და მონაწიხი უწოდა.

შვეიცარიული „გუთანი“ გერიზორიან ნაღველისგან ასუფთავებს

სტრატეგიული ობიექტის დასაცავად მიმდებარე ტერიტორიის დანადგარ ჩვეულებრივი ამბავია, თუმცა მას შემდეგ, როდესაც საომარი მოქმედებები სრულდება, ნაღმები საფრთხეს მშვიდობიან მოსახლეობას უქმნის. სწორედ ამ მიზნით შეიქმნა კომპანია Digger DTR-მა შექმნა სპეციალური „გუთანი-მანქანა“ Digger D-3, რომელიც დანადგარ ტერიტორიას 100 პროცენტით ასუფთავებს.

დაჯავშნული თვითმავალი „გუთანი“ 5,5 მეტრი სიგრძისაა და დისტანციურად იმართება. ტრაქტორისა და ტანკის ეს ჰიბრიდი 8 ტონაზე მეტს იწონის და ფოლადის აგებშია დაცული.

Digger D-3-ის კონსტრუქცია ქვეთსაწინააღმდეგო ნაღმის აფეთქებას არც კი „იძინებს“, ტანკსაწინააღმდეგო მინის აფეთქების შედეგად კი უმნიშვნელოდ ზიანდება. „გუთანი“ აჯუშანი ასევე შეუკავალა ცეცხლსასროლი და 80 მმ კალიბრამდე საარტილერიო იარაღისთვის.

მანქანა ოთხცილინდრიანი 173-ცხ.მალბანი ძრეით მუშაობს, ხოლო დანადგარ ტერიტორიის გასაწმენდად კი იყენებს მბრუნვე დოლურას, რომელზეც ჩაქუჩებია ასხმული. ბრუნვისას ჩაქუჩი ურტყამს გრუნტს და იწვევს ასაფეთქებელი მიწეობილობის დეტონაციას.

მანქანა დისტანციურად, 500 მეტრიდან იმართება. მისი კონსტრუქცია კი მოდულური პრინციპითაა შექმნილი, რისი წყალობითაც ხშირ-ხშირი აფეთქებებისგან გამოწვეული დაზიანებული დეტალების შეცვლა მარტყად და მოკლე დროში შეიძლება.

ურანგავი სახმელრო მიუჯავს რაიოსინოპიკავიანს გაყიღვით ზრღიან

საფრანგეთის ხელისუფლებამ გადაწყვიტა, 2012 წლის სამხედრო ბიუჯეტი 1,6%-ით გაზარდოს და მომავალ წელს თავდაცვას 31,7 მლრდ ფრო შოაზმაროს. დამატებით სათანადო სახსრების მოძიებას კი ფრანგები უსარგებლო ქონების, მათ შორის სამხედრო რადიოსინოპიკების გავიღვით გვგმავენ. ამ გზით ქვეყნის თავდაცვის უწყება 1,1 მლრდ ფროს მოხვეჭას იმედოვნებს. 2012 წელს სამხედრო ტექნიკისა და ინფრასტრუქტურის მომსახურებასა და რემონტზე ფრანგები 16,5 მლრდ ფროს დაზარჯავენ, ახალი შეიარაღებისა და სამხედრო ტექნიკის შესაძენად კი — 10 მლრდს. დარჩენილ სახსრებს სამინისტრო სამხედრო მოსამსახურეებს, საზღვარგარე ფრმობულ ოპერაციებსა და სხვადასხვა პროგრამას შოაზმაროს. სხვათა შორის, სტოკჰოლმის ინსტიტუტის (SIPRI) მონაცემებით, ბოლო რვა წლის განმავლობაში საფრანგეთი სამხედრო ხარჯებს შემდეგად ზრდის.

გერმანელავს ავღანეთში ყოვნა 17 მილიარდი უკვე დაუჯღაო

ავღანეთის სამხედრო კამპანიაში ათწლიანი მონაწილეობა გერმანიას 17 მილიარდი ფრო დაუჯღადა. ამ დასკვნამდე ქვეყნის ეკონომიკური კვლევების ინსტიტუტის (DIW) ექსპერტები მივიდნენ, რომელთა მონაცემები სამჯერ უფრო დიდია, ვიდრე ფედერალური ხელისუფლებისა (5,5 მლრდ ფრო).

ექსპერტებმა აღრიცხვისას არა მხოლოდ თავდაცვის სამინისტროს ვასავალი ვაითავლისწინეს, არამედ სხვა უწყებების: საგარეო საქმეთა და ეკონომიკური განვითარებისა და თანამშრომლობის სამინისტროების მჯერ ამ მმართველებით გაცეული ხარჯებიც. ინსტიტუტის ექსპერტთა პროგნოზით გერმანიის ხელისუფლებას ავღანურ კამპანიაში 2014 წლამდე კიდევ 5 მილიარდის დაზარჯავა მოუწევს. სწორედ ამ დროისთვის იგეგმება ავღანეთიდან გერმანული კონტინგენტის გავყვანა. სხვათა შორის, ცოტა ხნის წინ პრესაში გამოჩნდა ცნობა, რომლის თანახმად 2001 წელს გერმანიის ხელისუფლებამ თავად იყო მონაწილეობილი, ჩართულიყო ავღანურ კამპანიაში და მოუხდევად იმისა, ვაშინგტონში ბერლინის დახმარებას საჭიროდ სულაც არ მიიჩნევდნენ, ბუნდესვერმა სამხედრო ოპერაციაში თავისი მონაწილეობის აუცილებლობაში აშშ მაინც დაარწმუნა.

კოსმოველი ჩინოვნიკი ვეპორიალური განაცხადების გაყიფვისთვის დააკავს

როსტოვის ოლქის ერთ-ერთი ჩინოვნიკი, 54 წლის იან ბოინენკო დიდი სამამულო ომის მონაწილე ტანკის — VC-3 (ოსებ სტალინი-3[™])-ის გაყიფვის მცდელობისთვის დააკავს, რომელიც ქაღაქ ბელაია-კალიტავაში ძველის ფუნქციას ასრულებდა.

რუს სამართალდამცველთა ინფორმაციით, ჩინოვნიკი ქაღაქის ღირსშესანიშნაობის ერთ-ერთი ცნობილი როსტოველი ბიზნესმენისთვის 4,5 მილიონი რუბლის სანაცვლოდ მიყიდვას უშუქებოდა.

როგორც აღმოჩნდა, მეპორიალური ტანკის მოხურნე სინამდვილეში სამართალდამცველებთან „შეკრული“ ყოფილა და ჩინოვნიკი თანხის გადაცემის დროს დააკავს.

მეპორიალური ტანკის გამყიდველის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმე თავდობის მუხლით აღიძრა.

ისრაელი უპაუტოვანო თავდასხვი ახალ სისტემაზე უპაუტოს

ისრაელის კომპანია ELTA Systems-ი მონიალმდგვის ცეცხლის აღმოჩენ რადარზე მუშაობს, რომელიც საპაერო აპარატებზე განთავსდება და საცეცხლე წერტილების ადგილმდებარეობასა და მანძილს დაადგენს.

მოწყობილობა, რომლის სახელწოდებაც OTHELLO, დაბალ სიმაღლესა და არცთუ დიდი სიჩქარით მფრინავ თვითმფრინავებსა და შეუკულმფრენებზე დაამონტაჟებენ. სისტემა მაღალი სიზუსტით შეძლებს იმ წერტილის დადგენას, საიდანაც ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტების, რეაქტიული ჭურვებისა და საარტილერიო ცეცხლის გაშვება ხდება. მოწყობილობის ტექნიკური დეტალები და შექმნის ვადები არ ხმაურდება, ცნობილია მხოლოდ ის, რომ ახალი სისტემის მუშაობის პრინციპი ოპტიკური სენსორების გამოყენებაზეა აგებული.

საფრენი აპარატებისთვის თავდაცვის მსგავს სისტემაზე მუშაობა აშშ-ში უკვე დაწყებული აქვს ამერიკელებმა მოწყობილობას Guardian-ი უწოდეს და პირველად წელს, მარტში გამოცადეს.

საფრენი აპარატებისთვის თავდაცვის მსგავს სისტემაზე მუშაობა აშშ-ში უკვე დაწყებული აქვს ამერიკელებმა მოწყობილობას Guardian-ი უწოდეს და პირველად წელს, მარტში გამოცადეს.

გეგმავალი, როგორცაა ნორვეგიული გეოგრაფიისგან 30 კასი იხსნა, ორღენით დააჯილდოვნა

გერმანიის პრეზიდენტმა კრისტიან შულცმა 32 წლის რეზერვის კაპრალი, მარსელ გლეფე ორღენით „გერმანიის ფელდრაიციული რესპუბლიკის წინაშე დამსახურებისთვის“ დააჯილდოვა. სწორედ გლეფემ გადაარჩინა სიკვდილს 30 კაცი, უმეტესობა მონარღები, რომლებიც კუნძულ უტოიაზე ნორვეგიული ტერიტორიის ანდერს ბერინგ ბრეივიკისგან თავის დაღწევას ცდილობდნენ.

22 ივლისს, როდესაც ბრეივიკმა კუნძულზე სასკლოო მოაწყო, გრეფე შობილებთან ერთად უტოიაზე 600 მეტრით დაშორებულ სანაპიროზე ისვენებდა. სროლის გაკონებაზე გერმანულ ტერიტს თავდაპირველად ეგონა, ფეიერგრესს აწობდნენ, თუმცა შემდეგ დაინახა, როგორ ემბარგოდა მამაკაცი კუნძულიდან ცურვით გამოღწეულ ბეშუებს, რომლებიც შეუღლას ითხოვდნენ.

გლეფე ტრაგედიის ადგილისკენ ნაქირავეები მოტორიანი ნივით უძალ გაეშურა. გერმანელი გზად შემხვედრ მოცურავე მონარღებს სამაშველო ვიდეტებს აწვდიდა, ისინი კი, ვისაც ცურვის ძალა აღარ შერჩენოდა, ნავში აპყავდა. მარსელმა ოთხი რეისი შეასრულა, თითო ჯერზე კი ის რვა კაცის სამშვიდობოს გაყვანას ახერხებდა.

ავღანეთის ომის 10 წელი...

7 ოქტომბერს ათი წელი შესრულდა, რაც აშშ-სა და დასავლეთის კოალიციურმა სამხედრო ძალებმა ავღანეთში საბრძოლო მოქმედებები წამოიწყეს.

მაშინ, ტრაგედიიდან ერთი თვის თავზე, როდესაც 2001 წლის 11 სექტემბერს ტერორისტებმა აშშ-ში ათასობით მშვიდობიანი მოქალაქე იმსხვერპლეს, სრულიად ლოგიკური ჩანდა ამერიკელების შურიძიება.

ამერიკელმა სარაკეტო დარტყმებმა და სპეცრაზმების აქტიურმა მოქმედებამ თავდაპირველად შედეგი მოიტანა — დაეცა თალიბების ზელისუფლება, ხოლო მსოფლიოს №1 ტერორისტმა უსამა ბინ ლადენმა თავს გაქცევით უშველა.

მიუხედავად თავდაპირველი წარმატებისა, შემდგომ განვითარებულმა მოვლენებმა ცხადყო, რომ დასავლეთის კოალიცია ნელ-ნელა ავღანეთის ომის ჭაობში ეფლობოდა, საიდანაც ღირსეულად გამოსვლა უკვე ძალიან ნელად წარმოსადგენია. ომის მეთუ წელს აშშ-ის სპეცნაშსურებმა ბოლოს და ბოლოს, შოაზერხეს უსამა ბინ ლადენის ლიკვიდაცია, მაგრამ ამას ომის დამთავრება არ მოჰყოლია.

ავღანეთის ომი ერთგვარ ბიზნესად იქცა ორთვე დაპირისპირებული მხარისთვის და შეიძლება მისი მალე დამთავრება არც ერთს ხელს არ აძლევდეს.

ISAF-ის ძალებმა ავღანეთი 2014 წლამდე უნდა დატოვონ, მაგრამ ეს ძალზე ძნელი განსაზოვრებელი იქნება...

ავღანელი ჯარისკაცები ჯერ კიდევ კოალიციის ძალების ზურგს ეყარებიან

კერძო კომპანიები მილიონებს შოულობენ ავღანეთში ISAF-ის ძალების მომარაგებაში. მით უკან ღვანან გველნიანი პოლიტიკოსები, რომლებიც აშშ-ის ცხიურებაში გადამწყვეტ სიტყვას ამბობენ. ქვეყნის ბუჯეტიდან ავღანეთის ომისთვის ყოველწლიურად გამოყოფილი ასობით მილიარდი დოლარიდან ისინი უზარმაზარ მოგებას პოულობენ.

თავის მხრე, უფულოდ არც თალიბები რჩებიან. შეიძლება ძნელი წარმოსადგენია, მაგრამ უკვე გამოჩნდა იმის დამადასტურებელი ფაქტები, რომ თალიბების დოლარებს თავად ამერიკე-

ლები უხდიან, როდესაც პაკისტანის გავლით ავტოკოლონებს ავღანეთში ISAF-ისთვის ყოველდღიურად ასობით ტონა ტვირთი გადააქვთ (კოალიციური ძალები მარტო კონდიციონერების სამუშაოდ 100 მლნ დოლარამდე ღირებულების საწვავს ხარჯავენ). შუამავალი ფირმაში თალიბებს (ვის ტვირთორიაზეც გადის ავტოკოლონები) დიდ თანხას უხდიან, რომ ისინი თავს არ დაეხნენ ტვირთს.

ასე რომ არ იყოს და თალიბები ყველა კოლინას ესხმოდნენ თავს (როგორც 30 წლის წინ, საბჭოთა ავტოკოლონებს ესხმოდნენ თავს), მაშინ ISAF-ის მომარაგების პროცესი კრიტიკული გახდებოდა.

ერთადერთი გამოსავალი, რომელიც აშშ-სა და დასავლეთის საშუალებას მისცემდა ღირსეულად დაეთავრებინა ეს ომი, ავღანეთში ქმედუნარიანი ადგილობრვი ზღლისუფლება იქნებოდა, რომელსაც ეფექტური პოლიცია, სპეცნაშსურები და რაც მთავარია, ბრძოლისუნარიანი არმია ყვოლებოდა.

2011 წლის 31 ოქტომბრისთვის ავღანეთის არმიამ 171 ათასი კაცი იყო, ხოლო პოლიციის ძალებში კი დაახლოებით 134 ათასი. მით მოსაზრებლად 2010 წელს 11,6 მლრდ დოლარი დაიხარჯა. მიუხედავად ამხელა ხარჯისა, ავღანეთის ზღლისუფლებას ამ ძალებით არ შეუძლია ISAF-ის დაუზმარებლად ძალაუფლების შენარჩუნება.

პრეზიდენტი ვარზაი ხელისუფლების შენარჩუნებას ISAF-ის გარეშე ვერ შეძლებს

აშშ-მა და მისმა მოკავშირეებმა ამ ათი წლის განმავლობაში ავღანეთის ხელისუფლებასა და მის ძალღერს სტრუქტურებს მილიარდობით დოლარი დახარჯეს, მაგრამ შედეგი სასურველისგან ძალიან შორსაა და ამას თვავს ამერიკელი მაღალჩინოსნებიც აღიარებენ.

პრეზიდენტ ვარზაის ხელისუფლებაში ბიუროკრატია და მექრიათეობა ვეუვის.

ძალზე საგანგაშოა სიტუაცია არამიაში, გახშირდა დესტაბილიზაცია და იარაღით ვაჭრობა. ავღანელი სამხედროების შეიარაღებისა და მომზადებისთვის მილიონები იხარჯება, რომლის შემდეგ მათი ერთი ნაწილი მიდის თალიბებთან, რასაც ისინი ისევ ISAF-ის წინააღმდეგ იბრძვილი.

ეს ძალზე ნაცნობი სურათია, რადგან იგივე ხდებოდა 1979-1989 წლებში, როდესაც ავღანეთში საბჭოთა მე-40 არმია იბრძოდა.

ამ ორ ომს შორის ბერეი პარალელის გავლება შეიძლება, საიდანაც დასკვნა მხოლოდ ერთია — ავღანელები თავიანთ სამშობლოში იარაღიან უცხოელს, რაგინდ ტყვილ კანფეტებსაც უნდა არიგებდეს ის, მაინც დამპყრობლად თვლიან და მასთან ამჟამად თუ ძალუღდა სამკერო-სასიცოცხლო ბრძოლა აქვთ გაჩაღებული.

ამ ორ ომს კიდევ ერთი რამ აქვს საერთო — მჭობელი პაკისტანის ფაქტორი. საბჭოთა არმიასთან მებრძოლი მოჯაჰედები დასაცვენებლად და საბრძოლო საჭურვლის შესესებად პაკისტანში გადადიოდნენ, სადაც მათ ყოველგვარ დანხარებას უწყვედა როგორც პაკისტანის ხელისუფლება და

შეიარაღებული ძალები, ისე აშშ-ის სპეცსამსახურები, პირველ რიგში კი ცენტრალური სადაზვერუო სამმართველო. ამის ყველაზე ნათელი მაგალითია 1986 წლიდან თალიბებისთვის მასობრივად „სტინგერის“ ტიპის გადისატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსების გადაცემა, რამაც მთლიანად შეცვალა საბჭოთა ავიაციის მოქმედების ტაქტიკა. „სტინგერებთან“ შეხვედრისას

საბჭოთა პილოტები 4 კმ-ზე დაბლა აღარ უშვებოდნენ და შესაბამისად ვეღარ აზიანებდნენ მიუხედავად მათი მოფანტულ მოჯაჰედების მცირერიცხოვან რაზმებს.

პაკისტანის ფაქტორი დღესაც მოქმედებს, რაც თავად აშშ-ის პრეზიდენტმა ობამამაც აღნიშნა და ოფიციალური ისლამაბადი თალიბების მხარდაჭერაში დაადანაშაულა.

ამის პარალელურად ქებულმა და დღიომ ხელშეკრულება დადეს სტრატეგიული თანამშრომლობაზე.

ბირთვული იარაღის მქონე პაკისტანის გაბრახება, როდესაც უშვებობრები მის მოსისხლე მტერს — ინდოეთს, ავღანეთის დღევანდელ ხელისუფლებას სასიკეთოდ ნამდვილად არ წაადგება. საერაულო, ისლამაბადი ყველა ღონეს იხმარს პრეზიდენტ ვარზაის ჩამოსავდებად.

ყოველთვის ეს კი მხოლოდ ერთ რამეს მოასწავებს — ან აშშ და დასავლეთი მართლაც გაიფიქრან სამხედრო ძალებს ავღანეთიდან 2014 წლამდე, ან გაუარესებელი ვითარება მათ აძიულეებს ჯარების გაყენა გადადონ.

ირაკლი ალაღაშვილი

ჩნშ60 დონისი: ავღანეთში 2001-2011 წლის ომის პერიოდში დასავლეთის კოალიციის 2757 სამხედრო დაიღუპა, მათ შორის — 1803 აშშ-დან, 382 — დიდი ბრიტანეთიდან და 572 — სხვადასხვა ქვეყნიდან, მათ შორის — 10 საქართველოდან.

შეღარებისთვის: 1979 წლის 25 დეკემბრიდან 1989 წლის 15 თებერვლამდე ავღანეთის ომში საბჭოთა არმიას 14453 სამხედრო დაეღუპა, ზოლო 53753 დაეჭრა.

ამ ომში საქართველოდან 5 ათასამდე ჯარისკაცი გაიწვიეს და 3 ათასამდე (უმიშროების და მილიციის ოფიცრები) მელიონებით იძიოფებოდა.

საქართველოდან წარგზავნილებსგან 128 ჯარისკაცი და სერჟანტი დაიღუპა, 300-მდე დაინვალიდა, ზოლო 7 უგზო-უკვლოდ დაკარგულად ითვლება.

ავღანელები იარაღიან უცხოზ დამპყრობლად მიიჩნევენ...

აპერიკელაის მიგაკებით რუსები „ღაღის სვალკერებს“ ქვნიან

**კიკელი ღაღაკიკაული გვიჩვენებს სახელმძღვანელო სახეობის სახეობის
დასაფუძვლებს, როგორც ღაღით იხთიივე სახეობისგან განსხვავებულს, როგორც
აპერიკელა NIGHT STALKERS-გა იონ ღაღის ლიკიიღაღის დროს ჩააგარა**

სპეციალური ოპერაციების მი-160 საჰაერო (სადესანტი) პოლკი (Night Stalkers) ოც წელზე მეტია არსებობს პენტაგონის სტრუქტურაში, მაგრამ მან სახელი მხოლოდში სწორედ წელს გაითქვა, როდესაც მათი დახმარებით საზღვაო ქვეითების სპეცრაზმმა პაკისტანში უსამა ბინ ღაღინი მოკლა.

მართალია, ამ ოპერაციის დროს პოლკმა ერთი გასაიდუმლოებული შეუღღმფრენი დაკარგა, მაგრამ აპერიკელისთვის ვეღღაფერი კარგად დამთავრდა — მათ აჩვენეს, რომ შეუღღით სხვა ქვეყნის ტერიტორიის სიღრმეში 100 კმ-ზე ღამით ითიქვის შეუქმნეღღად შეფრენა, სპეცგაფუების გადასხმა და ოპერაციის შემდეგ მათი ვაკუკაცია.

უღვთა, რომ სწორედ ბინ ღაღინის სალიკვიდაციო აპერიკული სპეცოპერაციის შემდეგ მათი მიზანების უდიდესი სურვილი მოსკოვშიც გაუქდასი.

მხელი სათქმელაია, ეს გულისხმობს თავის „ბინ ღაღინში“ კრემლი რუსეთის მოსაზღვრე ქვეყნებში, მაგრამ ამკარაა, რომ ჩრდილოეთ კავკასიაში დაჩქარებული ტემპით მიმდინარეობს აპერიკული Night Stalkers-ის მსგავსი სპეცდანიშნულების საჰაერო დასაფუძვლების ჩამოყალიბება.

რუსი გენერლების გათვლით ასეთმა დანაფიფმა, რომელიც აღჭურვილი იქნება ღამით და როდღ მტკთორილი-გიურ პირობებში დაბალ სიმაღლეზე (მათ შორის ხეობებში) უსაფრთხი და ზუსტი ფრენის აპარატურაიანი შეუღღმფრენებით, უნდა შეძლოს მტკ-ს ოთუ გრუსის სპეცრაზმების გადასროლა რუსეთის საზღვრიდან 200-300 კმ-ის რადიუსში სპეცოპერაციის ჩასატარებლად და შემდეგ მათი უკან გაიფიფანა.

„არსენალში“ ადრე ვერდიოთ, რომ ჩრდილო კავკასიაში საპაერო ბაზებში მოსკოვმა უკვე გადასროლა სამ ათულამდე მი-8АМТШ ტიპის სამხედრო-სატრანსპორტო შეუღღმფრენები, რომლებსაც ღამითაც შეუღღით მიუბში დაბალ სიმაღლეზე ფრენა და ითიიულე ასეთ შეუღღმფრენს 32 შეიარაღებული კაცი გადააქვს.

სულ ახლახან კი გაერკველა ინფორმაცია რუსეთის თვღდაცვის სამინისტროს მიერ არანაკლებ 20 ცალი მი-35М ტიპის საბრძოლო შეუღღმფრენის შესყიდვის შესახებ.

საერთოდ ჩრდილო კავკასიაში საბრძოლო საშეუღღმფრენი ნაწილებების დაკომპლექტება მი-28Н Ночной ОХОТНИК-ებით იფი დაწყებული, რომლებსაც მიიქვლებული მი-24-ები უნ-

და ჩაენაცვლებინა. მი-28Н-ების ნაცვრულ მი-35М-ების შესყიდვას თვღრუსი სამხედროები ლიკიკურად ხსნიან — მი-35М-ი მი-24-ის საექსპორტო მოღღლის მიღენინზეებული ვარიანტი, რომლის ათვისებას სამხედრო ნაწილებში უფრო სწრაფად შეიძლებფენ, ვიდრე ახალი მი-28Н-ებისას.

ეს კიდევ ერთხელ მიუთითებს, რომ მოსკოვში მართლაც ჩქარობენ სპეცდანიშნულების საშეუღღმფრენი ნაწილის ჩამოყალიბებას, რომლის შემადგენლობაშიც იქნება როგორც სატრანსპორტო მი-8АМТШ-ები (ღუხანტის გადასაყვანად), ისე მათი გამილი საბრძოლო მი-35М-ები.

რუსული სპეცდანიშნულების საშეუღღმფრენი დანაფიფი, აპერიკული „ღამის სტალკერების“ მსგავსად მუღმიო შზადიფიფნაში იქნება ბაზირების ადგაღდად 200-300 კმ-ის რადიუსში სპეცდანიშნულების რაზმების გადასაჩროლად.

ჩრდილო კავკასიაში ამ საშეუღღმფრენი დანაფიფის განთავსების შემთხვევაში ისინი უპრობლემოდ გადასახაენ ღამით ღუხანტის პანკისის ხეობაში, ხოლო თუკი ამ საჰაერო დასაფუძვლების გაღღოსივრანი ჯევის ან

ახალგორის ოკუპირებულ რაიონებში, მათი საბრძოლო შესაძლებლობები მნიშვნელოვნად გაიზარდა.

მათი საშუალებით რუსულ ГРУ-ს შეუძლია სპეცოპერაციები დაგეგმოს საქართველოს სხვა სტრატეგიულ ობიექტებზე შესატყევედ, მათ შორის — მარნეულისა და ვახანის სამხედრო ბაზებზე, თბილისის აეროპორტსა და თავად დედაქალაქზეც.

ოკუპირებული ტერიტორიებიდან (ახალგორის და გალის რაიონები) აფრენისას რუსული სპეცდანიშნულების შეეულმფრენები დაბალ სიმაღლეზე და შესაბამისად, ქართული ლოკატორების შეუმჩნეველად, შეედგებიან ღამით მოულოდნელად გადასხან სადაზვერვო-დევრისიული ჯგუფები დაახლოებით იმავე სენარით, როგორც ამერიკულმა „ლამის სტალკერებმა“ პაკისტანში, ბინ ლადენის სალიკვიდაციო ოპერაციის დროს განახორციელეს.

ირაკლი ალადაშვილი

რუსული „ლამის სტალკერები“ სწორედ ისეთი სქემით იმოქმედებენ, როგორც ქვედა სურათზეა გამოსახული — წინ საბრძოლო Ми-35M გაფრინდება, მას უკან კი Ми-8AMTШ მიჰყვება ГРУ-ს სპეცრაზმით...

ჩხიციანი დონისა: 1980 წელს ირანში ამერიკელი მძევლების გასათავისუფლებლად ჩატარებული ოპერაცია, სახელწოდებით „არჩინის კლანჭები“, პენტაგონის სამარცხინოდ ჩაეფუძა, რის ერთ-ერთი მიზნებიც ოპერაციაში მონაწილე შეეულმფრენების ეკიპაჟების სუსტი მოხზადება გახდა.

ამის გამო 1981 წელს ჩამოყალიბდა 160-ე საავიაციო ბატალიონი სახელწოდებით Night Stalker-ი, რომლის ძირითადი დანიშნულება რთულ მეტეოროლოგიურ პირობებში და ღამით სადესანტო ოპერაციების ჩატარებაა.

1990 წელს ბატალიონი პოლკის დონემდე გაიზარდა და აშშ-ის არმიის სახმელეთო ჯარების სპეციალური ოპერაციების სარდლობას დაექვემდებარა.

ამჟამად 160-ე პოლკი 4 ბატალიონისგან შედგება და „ფორტ კემპბელშია“ (კენტუკის შტატი) მდებარეობს. 1-ელი ბატალიონის შეიარაღებაშია: 18 ცალი MH-6M ტიპის შეეულმფრენი; 18 AH-6M 20 MH-60K Black Hawks და 15 MH-60L-ი. 8 ერთეული MH-47G-ი კი მუდმივად მორიგეობს სამხრეთ კორეაში, სადაც მათ სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიაში მოქმედი ამერიკული სპეცდანიშნულების ჯგუფები იყენებენ.

მე-2 ბატალიონის განკარგულებაში 24 ცალი MH-47G-ია, რომლებიც შორ მანძილზე მგზავრებისა და ტვირთის გადასატანად გამოიყენება.

მე-3 ბატალიონი ცნობილი 75-ე რეინჯერების პოლკის განკარგულებაშია და ჯორჯიის შტატშია განთავსებული. მის სამ ასეულში 20 MH-60L და MH-47G ითვლება.

მე-4 ბატალიონი ვაშინგტონის შტატში ბაზირებს და მის შეიარაღებაშია MH-60L და MH-47G ტიპის სპეცდანიშნულების შეეულმფრენები.

სულ 160-ე პოლკის შეიარაღებაში 150-ზე მეტი სხვადასხვა ტიპის შეეულმფრენია. პოლკის ძირითად საბრძოლო დევალებში შედის მოწინააღმდეგის ზურგში მალეულად შეღწევა, დესანტის გადასხმა, სპეცდანიშნულების მომარაგება და მათი ევაკუირება, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში — საცეცხლე მხარდაჭერაც.

აპიაკონი: ბენაზი-კიუნიოვი-ეკვანი

ვიტოვის გადაჭრინდა მოლდავერი რეკავები სოფურ თვითოფრინავს?

სომხეთის სამხედრო-საჰაერო ძალების სატრანსპორტო ИА-76М-0

იარაღთა ვაჭრობა ერთ-ერთ მომგებიან ბიზნესად ითვლება და „შუი ბულაღტრეის“, კანონდარღვეებისა თუ საიდუმლო გარიგებების დეტალების განხილვის გამო სკანდალები არ აკლავ.

ამჯერად სკანდალის ცენტრში ჩვენი მუხობელი სომხეთი და სუამ-ის ორგანიზაციაში (საქართველო, უკრაინა, აზერბაიჯანი, მოლდავეთი) შექმნილი მოლდავეთი ადმოინდენი.

მოლდავეთმა საკუთარი მარაგებიდან გაყიდა 60 ტონა იარაღი და საბრძოლო მასალა, რომელიც ლატვიაში დარეგულირებულია ფირმა Latspetexport-მა საერთაშორისო კანონმდებლობის სრული დაცვით შეიძინა და სომხეთში გაგზავნა.

12 სექტემბერს მოლდავეთის დელეგატი კომინიოვის აეროდრომზე ბენდაზიდან (ლიბია) სომხეთის სატვირთო ИА-76 ჩამოფრინდა და იმავე დღეს ქალაქ მარკულეშტის სამხედრო აეროდრომზე გადაფრინდა.

შორე დღეს თვითმფრინავმა 30 ტონა სამხედრო ტვირთი მიიღო და დღის მეორე ნახევარში მოლდავეთი დატოვა.

ამ ინფორმაციამ პრესაში გაჟონა და მას რეაქცია ერევნიდან, რიგინდან და ბაქოდან მოჰყვა.

ამიტომაც მეორე თვითმფრინავის დატვირთვა დროებით შეჩერდა, ხოლო მოლდავეთის თავდაცვის მინისტრ ვიტალი მარინუცას თავის მართლებამ პარლამენტში მოუწია.

მინისტრმა გარიგების დეტალები არ გაამჟღავნა, მაგრამ მისი კანონიერება და საერთაშორისო კონვენციების სრული შესაბამისობა დადასტურდა. კრძოვ, პარლამენტარებს განუმარტა, რომ იარაღი მიიღო ისეთმა

ქვეყანამ, რომელზეც იარაღის მიღებასთან დაკავშირებული სანქციები და შეზღუდვები არ ვრცელდება.

ასევე გამოირკვა, რომ იარაღი ვადაგასული იყო, არამაძ ვერ კიდევ 2001 წელს ჩამოწერა და გასაყიდად გაიტანა.

მოძველებული საბრძოლო მასალების ბრძოლაში გამოყენება სარისკოა და შეიძლება არც კი გამოდგეს, ხოლო უტელიზაცია კიდევ ხარჯს მოითხოვს.

სომხეთის აზერბაიჯანთან ომის მდგომარეობაშია და ამიტომ ნაკლებსაფარაუდოა, ერეგნი ასეთ ნაბიჯზე წასულიყო. მით უფრო, რომ ბაქო საკუთარ არსენალს მუდმივად ახალი იარაღითა და საბრძოლო მასალებით ავსებს.

სომხეთის თავდაცვის სამინისტროს პრესმდიანმა მრავლისმთქმელი კომენტარი გააკეთა: „ეროვნული უშიშროების ინტერესებიდან გამომდინარე, შექმნილი იარაღის რაოდენობა, მისი სახეობა და გამოყენების მხარე განმარტებას არ ექვემდებარება. დამოუკი-

დეტლობის მოპოვების შემდეგ სომხეთს გამოუსადეგარი იარაღი არასოდეს უყვია“.

სომხეთის ვოელოვის აქვს საშუალება, რომ რუსეთში თანამედროვე შეიარაღება და თანაც შედგეთიან ფასად იყიდოს.

სკანდალს სომხეთის ავიაციამანია Armavia-ც გამოემაჟურა და ამ საქმესთან თავისი კავშირი უარყო, ხოლო მისი წარმომადგენლის თქმით, კომპანიას მხოლოდ მგზავრები გადაჰყვს და სატვირთო გადაზიდვებით დაკავებული არ არის.

ბაქოს რეაქცია მკაცრი იყო, პრეზიდენტმა ილჰამ ალიევმა მოლდავეთის პრემიერ-მინისტრ ვლად ფილალიტან ახსნა-განმარტება მოითხოვა.

ვარშავაში, „აღმოსავლეთის პარტნიორობის“ სამიტზე, აზერბაიჯანის პრეზიდენტმა და მოლდავეთის პრემიერმა შეხვედრისას განიხილეს ეს საკითხი და, ჩანს, სიტუაციაც გაიკვკა, რადგან ოფიციალური ბაქოს კომენტარები ისე მწყვე ადარ არის.

ლიბიელი აჯანყებულები მოძველებულ, საბჭოურ ტანკსაწინააღმდეგო „მალუტკას“ ხშირად იყენებენ...

სკანდალს მთავარი შტაბის უფროსი გენერალი იური დომინიცი გადააყოლეს

მოლდავეთის თავდაცვის სამინისტროს მიერ გაყიდული იარაღი გახული საუკუნის 70-80-იან წლებშია წარმოებული და ქვეყნის ტერიტორიაზე დისლოცირებული მე-14 არმიის საწვინებში ინახებოდა, საიდანაც დამოუკიდებელი მოლდავეთის არმიის შეიარაღებაში მოხდა.

ცოტა ხნის წინ ერთ-ერთმა მოლდოვურმა გაზეთმა გამოქვეყნა გაყიდული იარაღის ჩამონათვალი:

- ათასამდე ტანკსაწინააღმდეგო მართვადი რაკეტა - 9M111 Фაгот-ი, 9M112 Кобра, 9M113M Конкурс М-ი, 9M114 Штурм-С-ი და 9M115 Метис-ი;

- 80 მმ-იანი უმართავი საუიაციო რაკეტები C-8 КОМ-ი და მისი გამშვები ბლოკები Б-8М1;

- 152 მმ-იანი ტურეები;
- კომპლექს „კობრა“ საკონტროლო-შესამოწმებელი მანქანა (9B862) და აპარატურა (9B863);

- ტანკსაწინააღმდეგო მართვადი კომპლექსის - „კონკურსის“ საკონტროლო-შესამოწმებელი აპარატურა (9B871-3);

გარდა ამის თანხა 38 მლნ ლეი, ანუ 3 მლნ 250 ათასი დოლარი შეადგინა, თუმცა ექსპერტთა შეფასებით მისი საბაზრო ღირებულება დაახლოებით 5 მლნ დოლარია.

კონტრაქტით გათვალისწინებული თანხის დიდი ნაწილი სახელმწიფო ბიუჯეტში შევიდა, ხოლო დანარჩენი კი თავდაცვის სამინისტროს განკარგულებაშია.

ვარშავაში მოლდავეთ-აზერბაიჯანის ლიდერთა შეხვედრამ ქვეყნებს შორის შექმნილი დაძაბულობა გაანელა, რაც დასკვნის საფუძველს იძლევა - მოლდავეთიდან წამოღებული იარაღი

სომხეთს არ ეკუთვნოდა და ის შესაძლებელია ქვეყნისთვის იყო განკუთვნილი. ამ შემთხვევაში ერევანი მხოლოდ შეუამჯღლის როლს თამაშობდა.

მოსკოვში მცხოვრები გადამდგარი სომხები გენერლები ამბობენ, რომ სომხეთი ტექნოლოგიურად რთულ შეიარაღებას და თანაც შესაძლებელია არასოდეს ვიდულობს. ვიდულობს მხოლოდ მშარბოებლებთან და ისიც მკაცრი გარანტიით, რომ შეიარაღება გამართული და ბრძოლისუნარიანია, ამიტომ ვადაგასულ კომპაქტურ ტანკსაწინააღმდეგო და საზენიტო საშუალებებს მოლდავეთში არ შეიძენდა.

ჩამონათვლიდან ჩანს, რომ მოლდავეთმა ბრძოლის მობილური და მსუბუქი საშუალებები გაყიდა, რომლებიც განსაკუთრებით „ცხელ“ წერტილებში სჭირდებათ.

ასეთი ქვეყნების ჩამონათვალში პრესამ დაასახელა სირია, ირანი და ლიბია, მაგრამ პირველ-მეორისთვის იარაღი მიწოდებაზე საერთაშორისო სანქციები მოქმედებს.

ფორმალურად ლიბიის ახალი ხელისუფლებაც ანალოგიურ მდგომარეობაშია, მაგრამ სამხედრო დახმარება, მათ შორის - დასავლეთის ქვეყნებიდან მაინც შედის.

ლიბიელი აჯანყებულებისთვის თანამედროვე ტანკსაწინააღმდეგო საშუალებებთან შედარებით მოძველებული უფრო მოსახერხებელი გამოსაყენებელია. ყოველ შემთხვევაში, ორი რაკეტადან ერთი თუ არ გაფრინდა, ბევრი არაუფერო შეეცვლება.

მხედველობაშია მისაღები ისიც, რომ ლიბიის პუბლიცარულ ფრენებს სომხეთის სამხედრო-საკაცრო ძალების სატრანსპორტო Ил-76-ი ასრულებს და თუ დაუფარებთ ფურჩავ Aviation Week & Space Technology-ს სომხეთის სამი Ил-76-ი უნდა ჰყოფდეს.

არის კიდევ ერთი ვერსია, კერძოდ, იარაღი სირიაში პრეზიდენტ ბაშირ ასადის მოწინააღმდეგეებისთვის იყო განკუთვნილი, ამიტომაც იყო დასავლეთის რეაქცია არც ისე მძაფრი.

ამ სკანდალის გამო თანამდებობა დატოვა მოლდავეთის შეიარაღებული ძალების მთავარი შტაბის უფროსმა, ბრიგადის გენერალმა იური დომინიციმ, რომელიც ეროვნული არმიის ერთ-ერთ ყველაზე უნარიან მეთაურად ითვლებოდა.

თეზურ ჩარახნიძე

მოლდავეთის არმიის მიერ ჩამოწერილ-გაყიდული იარაღის პარტიში ასეთი „ფაგოტებიც“ იყო

მკაფალებრუნული ოპერაციები

(დასარული. დასაწეისი ობ.
„არსენალი“ N16-20, 2011)

ქართველი მკითხველისთვის საინტერესო იქნება უფრო დეტალურად შეგუწრდეთ ავღანეთის კამპანიის სამხედრო ხელმძღვანელების ნიუანსებზე. ავღანეთში სამხედრო კამპანიის საწეისი პერიოდიდან ბუშის ადმინისტრაციამ NATO-ს ძალისხმევის გამოყენებას აქტიურად არ ცდილობდა. ამ გარემოებაში გერმანიისა და ნიდერლანდების მთავრობებმა აქტიურად დაიწვეს ავღანეთში NATO-ს ჩართვის მხარდამჭერი არგუმენტების მოყვანა და იმედოვნებდნენ, რომ სამხედრო მოქმედებების კონტროლი NATO-ს მხრიდან უფრო ეფექტური იქნებოდა, ვიდრე ISAF-ის რეჟიმში შესვლამდე არსებული სტრუქტურა.

ასევე იმედოვნებდნენ, რომ NATO-ს მოქმედება ავღანეთში უფრო ლეგიტიმურს გახდოდა ამერიკელთა ოპერაციების საზოგადოების თვალში.

თავის მხრე, ამერიკელებმა ამ პროცესებში დამატებით დაინახეს მოკავშირეებთან თანამშრომლობის გაუმჯობესებისა და კამპანიის ტვირთის გადანაწილების შესაძლებლობა. თანაც, ამერიკული პოლიტიკოსების გაეროს მისიის მხარდაჭერა კიდევ უფრო აძლიერებდა ამერიკელთა ლეგიტიმაციის ხაზისს.

ასე რომ, ავღანეთში NATO-ს გავლენა გაიზარდა 2003 წლის აგვისტოდან, როცა თავის თავზე აიღო „ავღანეთში უსაფრთხოების მხარდამჭერი საერთაშორისო ძალების“ (ISAF) სარდლობა. თუმცა, ამ ორგანიზაციის რამდენიმე წევრმა სახელმწიფომ ავღანეთში თავისი ძალები ჯერ კიდევ 2001 წელს გაგზავნა.

NATO-ს საბჭო ამ ორგანიზაციის გადაწყვეტილების მიმღები მთავარი

ორგანო ISAF-ის მისიას პოლიტიკურ ხელმძღვანელობასა და კოორდინაციას უწევს. საბჭოს პოლიტიკური მითითებების შესაბამისად NATO-ს მთავარი ოპერატიული შტაბი (ეგროპაში NATO-ს ძალების გაერთიანებული შეიარაღებული ძალების მთავარსარდლის შტაბი მონსში, ბრიუსელი) ხელმძღვანელობს ISAF-ის ოპერატიულ-სტრატეგიულ მართვას.

ქაბულის საერთაშორისო აეროპორტის ექსპლუატაცია — ISAF-ის სტრუქტურის ერთ-ერთი კომპონენტი

აფღანეთის ოპერაცია კონცენტრირებულია ქვეყნის სტაბილიზაციასა და უსაფრთხოებაზე

შტაბს ექვემდებარება NATO-ს გაერთიანებული შეიარაღებული ძალების სარდლობის შტაბი ბრიუსელში (ნიდერლანდები), რომელიც თავის მხრივ, პასუხს აგებს ამ მისიაში მონაწილე ძალების ოპერატიულ გაშლასა და დაკომპლექტებაზე.

ISAF-ის სტრუქტურაში შედის ოთხი ძირითადი კომპონენტი:

ISAF-ის შტაბი მართავს ქაბულის მრავალეროვნულ ბრიგადას და ასრულებს საბრძოლო ამოცანებს პასუხისმგებლობის ზონაში;

ქაბულის მრავალეროვნული ბრიგადა: ISAF-ის ტაქტიკური შტაბი პასუხს აგებს ყოველდღიურ დაჯგუფებაზე, პატრულირებასა და სამხედრო-სამოქალაქო ურთიერთობებზე;

ქაბულის საერთაშორისო აეროპორტი: ISAF-ის ფარგლებში ახორციელებს აფღანეთის სამოქალაქო ავიაციის და ტურიზმის სამინისტროს მხარდაჭერას აეროპორტის ექსპლუატაციაში;

პროვინციების აღდგენის ჯგუფები: ასრულებენ აფღანეთის ცენტრალური ხელისუფლების უფლებამოსილებათა პროვინციებში გაფართოების უზრუნველყოფას და მხარდაჭერას ქვეყნის აღდგენის საკითხებში;

NATO დაკავებულია ამერიკული „ენდიურინგ ფრიდომ“ კამპანიით, ანუ განსაზღვრული ამოცანებისგან განსხვავებული მისიის შესრულებით.

კერძოდ, ISAF კონცენტრირებულია ქვეყნის სტაბილიზაციასა და უსაფრთხოებაზე, როცა აშშ-ის ხელმძღვანელობაში მოქმედი კოალიციური ძალები – ტერიორიზმს ებრძვიან.

აშშ-ის შეიარაღებულ ძალებს, რომლებიც ISAF-ის სარდლობას არ

ექვემდებარებიან, აბსოლუტურად დამოუკიდებელი ხელმძღვანელობა ჰყვით.

NATO-ს აქტიურობის მიუხედავად, მხოლოდ 2006 წლისთვის დაიწყო არაამერიკული სახელმწიფოების სამხრეთ აფღანეთში გაშლა და საბრძოლო მოქმედებებში ჩაბმა. ფაქტობრივად, 2006 წლამდე NATO-ს ფაქტობრივად განხორციელებული საბრძოლო მოქმედებები სიმბოლურ ხასიათს ატარებდა. ეს უტყაბა ყველაზე საკმაოთა კოალიციის მოქმედებში, ვინაიდან NATO-ს სახელმწიფოთა მხოლოდ ცივრე ჯგუფი დაიანხნდა აფღანეთის რთულ რეგიონებში ძალების გაგზავნაზე. ამის გამო გერმანია, იტალია, ესპანეთი და საფრანგეთი ბრიტანულ-ამერიკულ კანადულ პოლიტიკოსთა კრიტიკის ქარცეცხლში მოექცნენ.

მართალია, ზოგიერთი ქვეყანა (პოლანდია) სამხედრო ოპერაციებში მონაწილეობდა, მაგრამ შეტევით და მოწინააღმდეგის ღრმა ზურგში მოქმედებებზე უარი განაცხადა.

მიუხედავად იმისა, რომ NATO-ს შეიარაღებულმა ძალებმა აფღანეთში აჯანყებულებთან შედარებით ღია ბრძოლებში თავისი მაღალი ტაქტიკურ ტექნიკური მომზადება და უადვი უპირატესობა დაადასტურა, იმედოვნულად პარტიზანული ბრძოლის პირობებში ალიანსის რიგ წევრთა მოუშაღებლობა გამოიჩნდა.

კანადისა და ფრობის რიგ სახელმწიფოთა შეიარაღებული ძალები კონტრაპარტიზანული მოქმედებებისთვის სათანადოდ აღჭურვილნი და მომზადებულნი არ არიან. არა აქვთ ეროვნული საზღვრებს გარეთ მოქმედებისთვის აუცილებელი საბრძოლო ტექნიკა და ტრანსპორტირების საშუალებები.

მეორე მხრივ, NATO-ს მონაწილეობამ გაართულა აფღანეთში აჯანყებულ-

თა წინააღმდეგ შექმნილი მართვის სტრუქტურა.

საკუთარი სტრატეგიულ-ოპერატიული თვალსაზრისიდან გამომდინარე, ქვეყნები ცდილობდნენ დამოუკიდებელი პოლიტიკის გატარებას, რაც ურთიერთკონფლიქტისა და სადაზვერუო ინფორმაციის გაცვლაში ხარვეზებს იწვევდა.

ასევე გაუმჯობესებას საჭიროებს NATO-ს ფსიქოლოგიური ოპერაციები, რომლებიც უფრო მეტად საერთაშორისო საზოგადოებრიობის აზრის ჩამოყალიბების ემსახურება, ვიდრე აფღანეთში დარწმუნებას, რომ აჯანყებულებს მხარი არ დაუჭირონ.

ნიშანდობლივია, რომ ბოლო დროს NATO-ს მიერ დეკლარირებული შეურიგებელ ოპოზიციასთან მოლაპარაკების დაწყების შესაძლებლობა შეიძლება მთელმა მსოფლიომ უფრო ნეგატიურად, ვიდრე პოზიტიურად მიუღწიან აღიქვას.

გამორიცხული არ არის, რომ კოალიციის სულ უფრო მეტმა ქვეყანამ საკუთარი საზოგადოებრივი აზრის ზეწოლის გამო აფღანეთიდან ძალები გამოიყვანოს.

ბევრი პოლიტიკოსი და ექსპერტიმ დასკვნამდე მიდის, რომ NATO-ს ოპერატიული შესაძლებლობები სამხედრო თვალსაზრისით კამპანიის დაწყებამდე არსებულ გარაუდებზე უფრო შეზღუდული აღმოჩნდა (რაც, ფაქტობრივად, პოლიტიკური ნების უქონლობასთან ერთად, 2008 წელს საქართველომაც იწინა).

საქვე იქმნეც კი მივიდა, რომ 2008 წელს ამერაკლებმა დააყენეს საკითხი, რათა სამხრეთი ოლქის ხელმძღვანელობა მონაცვლობის ნაცვლად მუდმივად ამერაკული ან მრტახული ყოფილიყო. 2007 წლიდან კოალიციის ერთ-

ბის ინტერესებიდან გამომდინარე, ამერიკელებმა ტერმინი „აფღანეთის შენარჩუნება“ შეცვალეს და „NATO-ს შენარჩუნება“ უწოდეს.

რამდენიმე სიტყვა ლიბის კამპანიაზე. ლიბიაში NATO-მ თავის თავზე აიღო საკუთარი ძალების მოქმედებებზე პასუხისმგებლობა იმ პოლიტიკურ მითითებითაა შესაბამისად, რომელთაც ევროპაში NATO-ს საბჭოდან ალიანსის უმაღლესი შტაბიდან იღებდა.

ალიანსის ხელმძღვანელობის სუბორდინაციის არეიტექტურას ასეთი სახე აქვს: ევროპაში ალიანსის გაერთიანებული ძალების მთავარსარდალია ადმირალი ჯეიმს სტაერიდისი (აშშ-ის საზღვაო ძალები), ხოლო ოპერატიულ დონეზე ხელმძღვანელობა ალიანსის სარდლის მთადილეს, გენერალ-ლეიტენანტ ჩარლზ ბუჩარდს (კანადის საჰაერო ძალები) აქვს ჩაბარებული.

ამ დონიდან ხელმძღვანელობა დელეგირებულია ალიანსის საზღვაო და საჰაერო სარდლობებზე (შტაბით იზმირში).

საზღვაო ოპერაციებზე პასუხისმგებელია ვიკე-ადმირალი რინალდო ვერი (იტალიის საზღვაო ძალები), ხოლო საჰაერო ოპერაციები გენერალ-ლეიტენანტ რალფ ჯოდისის (აშშ საჰაერო ძალები) ხელმძღვანელობით მიმდინარეობს.

ISAF-ის ოპერაციაში დიდი ადგილი აფღანური არმიის მომზადებას უკავია

თუ რამდენად ქმედითია ეს მოდელი, შეიძლება შედეგით დავაკენათ, საიდანაც ჩანს, რომ გაჭიანურებისა და მსხვერპლის რაოდენობის მიუხედავად, დასახული ამოცანა მაინც შესრულდა.

დღემდე ჩატარებული და მიმდინარე მრავალეროვნული ოპერაციების ანალიზის შედეგად სამხედრო ექსპერტები თვლიან, რომ მომავალი კოალიციებისა თუ ალიანსების წარმატებული ოპერაციების მიზნით საჭიროა:

სამხედრო-პოლიტიკური ხელმძღვანელები ინოვაციურად მიუდგნენ მომავალ

კალ კამპანიებს და ყველა მონაწილეს ინდივიდუალურად მოუტებინონ შესაფერი და ეფექტური როლი;

გასთავალისწინებელია ის ვარაუდებიც, რომ კოალიციის წევრთა ნაწილი საბრძოლო მოქმედებებში მონაწილეობას არ მიიღებს და მხოლოდ ჰუმანიტარულ ან სამშვიდობო ოპერაციებში მონაწილეობით დაკმაყოფილდება. ასევე გამორიცხული არ არის, რომ სამხედრო კამპანიაში მონაწილეობის საკითხზე ათათუ ევროპის, არამედ NATO-ს წევრ ქვეყნებშიც კი არ იქნება ერთსულოვნება;

უფრო სისტემური სახე მიეცეს მრავალეროვნულ ოპერაციათა გამოცდილების შესწავლას;

უნდა მიიქმნოს არსებულზე კონტროლის უფრო მოქნილი ფორმა, რათა პოლიტიკურ-დიპლომატიურმა ზედამხედველობამ სამხედრო შემადგენელი ნაწილი ზომიერ მტრად არ შეზღუდოს;

მოხდეს მრავალეროვნული წვრთნების რეალურთან მიახლოება (არა მხოლოდ ჰუმანიტარული მისიებისთვის მომზადება), ვინაიდან ერთობლივი წვრთნები ურთიერთქმედებისა და თავებულების ამაღლების რეალური გზაა; მრავალეროვნულ ოპერაციებში შედეგის მისაღწევად აუცილებელია ურთიერთპატივისცემა, ერთმანეთის შესაძლებლობების ზედმისწვინით კარგი ცოდნა, ურთიერთინდობა და მოთმინება. აუცილებელია ნაბიჯები, რომლებიც მიმართული იქნება რაციონალიზაციის, სტანდარტიზაციისა თუ ურთიერთთვისებადობის გაუმჯობესების გზაზე, რაც კამპანიის წარმატების ალბათობას გაზრდის.

პასტანოვ პაპანამი
ბიოგადის გენერალი,
გენშტაბის ყოფილი უფროსი

სამშვიდობო ოპერაციებში აქტიურად მონაწილეობის საჰაერო ძალები

სხალნი-ბერიის აგენზურა ქართულ ემიგრაციაში

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ N16-20, 2011)

საგარეო დაზვერვა თურქეთში: 1940-1941 წლები

1939 წლის ბოლოსთვის ლავრენტი ბერიას სტრუქტურაში საგარეო დაზვერვა ყველაზედა სახელმწიფო უშიშროების მთავარი სამმართველოს მე-5 განყოფილებას, რომელსაც 22-კაციანი შტატი ჰქონდა, თუმცა 1937-1938 წლების რეპრესიების გამო საგარეო დაზვერვა სრულად დაკომპლექტებული არ იყო.

საგარეო დაზვერვა ტარდებოდა ტერიტორიული ნიშნით, სადაც ფუნქციები ასე იყო განაწილებული: 1-ელი ქვეკანცელარია — გერმანია, უნგრეთი, დანია; მე-2 — პოლონეთი; მე-3 — საფრანგეთი, ბელგია, შვეიცარია, პოლანდია; მე-4 — ინგლისი; მე-5 — იტალია; მე-6 — ესპანეთი; მე-7 — რუმინეთი, ბულგარეთი, თურქეთი და საბერძნეთი; მე-8 — ფინეთი, შვედეთი, ნორვეგია, შვეიცარეთი; მე-9 — ლატვია, ესტონეთი და ლიტვა; მე-10 — აშშ, მექსიკა, კანადა, სამხრეთ ამერიკა; მე-11 — იაპონია, მანჯურია; მე-12 — ჩინეთი; მე-13 — მონღოლეთი, ტუვა; მე-14 — თურქეთი, ირანი და ავღანეთი; მე-15 ქვეკანცელარია ტექნიკური საშუალებებით დაზვერვა ყველაზედა; მე-16

— ოპერატიული ტექნიკის მონიტავით და მე-17 — ვალბი დოკუმენტების დამზადებით იყო დაკავებული.

ჩვენ უკვე აღვნიშნეთ, რომ ბერია 1938 წლის დეკემბერში ჩაიბარა საბჭოთა კავშირის ყველაზე ძლიერი და ყოველისშემძლე სტრუქტურა და წამყვან თანამდებობებზე ის კადრები დანიშნა, რომელთაც ერთად თხოუძეტ წელზე შეტანას საქართველოში მუშაობდა.

ერთ-ერთი მათგანი იყო დეკანოზოვი (დეკანოზიშვილი, როგორც თავად უკვადიმერ დეკანოზოვი ამტკიცებდა), რომელიც საგარეო დაზვერვას ხელმძღვანელობდა. მას საეკსპანსიურებში მუშაობის გამოცდილება არ ჰქონდა და მალე საგარეო საქმეთა სახალხო კომისიის მდილოთვის მოადგილედ გადაიყვანეს.

ეს ბერიას შორს მიმავალი სვლა იყო — ის თავიდანვე ცდილობდა ერთგული კადრები ყველაზე მნიშვნელოვან პოსტებზე გადაენაწილებინა, რაშიც სტალინის თანხმობა და მხარდაჭერა პირველ ეტაპზე უდავოდ ჰქონდა.

საბჭოთა საგარეო დაზვერვის ხელმძღვანელის (ფორმალურად ერთ-ერთი განყოფილების უფროსის) პოსტი იმდენად მნიშვნელოვანი იყო, რომ კანდიდატურას საბჭოთა კავშირის პოლიტბიურო ამტკიცებდა.

ქვემოთ გაგაცნობთ ერთ „სრულიად საიდუმლო“ გროფის დოკუმენტის თარგმანს:

„10.05.1939.
N137/3

სრულიად საიდუმლო
სსკ(ბ) ცე ამხანაგ სტალინს
ამხ. დეკანოზოვის საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარიატში გადაყვანასთან დაკავშირებით გიზოთ სსრკ-ის შინაგარეო მე-5 განყოფილების (საგარეო დაზვერვა) უფროსად დაამტკიცეთ ამხ. ფიტინი პაულე მიხეილის მე. ამხ. ფიტინი ამჟამად ამ განყოფილების უფროსის მოადგილედ მუშაობს.

საბჭოთა კავშირის შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარი ლ. ბერია დოკუმენტს აქვს რუზოლუცია: „თანხმად ვარ“-ი. სტალინი;
კ. მოლოტოვი; კ. ვორონოვი;
ოდნე ქვემოთ კი თანხმობას ადასტურებენ პოლიტბიუროს სხვა წევრებიც: მიქოინი, კალინინი, ანდრევი, კაგანოვიჩი და ფადნევი.“

რა შეიძლება ამ ფაქტზე ითქვას? შესაძლებელია რომელიმე „სტალინელმა“ ნიშნის მოგებით გვაპასუხო: აი, ხომ ხედავთ, მაშინ კოლექტიურ გადაწყვეტილებებს იღებდნენ! იფორმალურად ეს სიბრძნე შეესაბამება, მაგრამ იმას სად გავეცნვიით, რომ საგარეო დაზვერვის ახალი უფროსი 32 წლის პაულე ფიტინი 1938 წლის მარტამდე ლიტერატურული გამოცემების მთავარი რედაქტორის მოადგილე იყო და საეკსპანსიურებთან

(მი თუმცა, საგარეო დაზვერვის სპეცოპერაციას) არაფერი აკავშირებდა?

ფიტინი შვიდი წელი ითვლებოდა საგარეო დაზვერვის უფროსად, რეალურად კი საბჭოთა საგარეო დაზვერვის 1939-45 წლებში პირადად დაზვერვით ბერია ხელმძღვანელობდა!

მითხრობს ერთ საინტერესო ფაქტსაც ვაგუშქმულო! საგარეო დაზვერვის უფროსი ფიტინის ოპერატიული ფსევდონიმი „ვიქტორი“, ხოლო ბერიასი კი — „აკულე“ იყო. ამ სახელებით იზნავენობდა ასეულობით დამზიფურლი დეპუტატი მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში მოქმედ საბჭოთა რეზიდენტურებში. ერთ-ერთი ასეთი ქვეყანა თურქეთი იყო.

ადრე განხილულ საკითხების გარდა, „ბერია“ს დოკუმენტში“ ვერადღებას იპერობის ავენტ „59“-ის მიერ თურქეთის ეკონომიკური და სამხედრო-პოლიტიკური მდგომარეობის საკმაოდ კვლიდებიოურად ჩატარებულ ანალიზში. თურქეთი ფიფილოთის იყო საბჭოთა იმპერიის თავსატეხი და პრობლემების სათავე. მიუხედავად იმისა, რომ 1921 წლის, ანუ მას შემდეგ, რაც საბჭოთა რუსეთმა და თურქეთმა სამხრეთ კავკასია გადაიანაწილეს და 13 ოქტომბერს გარის ხელშეკრულებას მოაწერეს ხელი, ეს ორი სახელმწიფო საჯაროდ აფიქსირებდა პარტნიორობასა და მეგობრობას, თუკი ფარულად მაინც მოწინააღმდეგეობდა რჩებოდნენ.

თურქეთი, როგორც ყოველითის, საბჭოთა კავშირის მუსლიმანურ მონახლოებაში პოზიციის გამკარებებს ცდილობდა, მათ ანტისაბჭოთა გამოსვლებს მზარს უჭერდა და ფარულად აფინანსებდა.

საბჭოთა კავშირს კი (ისევე, როგორც რუსეთის იმპერიას) ის ვერ მონენლებინა, რომ შუი ზღვის სურეტებს თურქეთი აკონტროლებდა და ბოსფორ-დარდანელის გასაღები მის ხელში იყო.

შუ ზღვანე სრული კონტროლის დაწესება სტალინის სტრატეგიული მიზანია იყო. ამვე დროს თურქეთი ისტორიულად ყოველთვის პროგერმანულ პოლიტიკას ატარებდა და 40-იანი წლების დასაწყისიდან პიტლურის ძირითად პლაცდარმს წარმოადგენდა საბჭოთა კავშირის სამხრეთ საზღვრებზე შეტევის დასაწყებად.

თავის მხრე, თურქეთი გერმანიას სურსათითა და სტრატეგიული ხიდეულებით (პროდუქტი, ბამბა და სხვ.) ამარაგებდა. დიდი იყო თურქეთის გულენა ბალკანეთის ქვეყნებზეც.

ამიტომაც საბჭოთა დაზვერვა თურქეთის ტერიტორიაზე ლეგალური და

არალეგალური რეზიდენტურების გამლიერება-გააქტიურებას ცდილობდა.

იმ პერიოდში საბჭოთა დაზვერვის ძირითადი ლეგალური (ანუ დიპლომატიური) საფრთხე მოქმედი რეზიდენტურა სტამბოლში მდებარეობდა. თურქეთის დედაქალაქ ანკარაში კი მცირე, შუადრებით მცირე რეზიდენტურა მუშაობდა, სადაც მხოლოდ ორი ოპერატიული-შრომული იყო, რომელთაც პირდაპირი კავშირი ჰქონდათ მოსკოთან. გარსში, საბჭოთა კავშირ-თურქეთის საზღვართან, სადაზვერვა ვაგუშო მოქმედებდა.

1940-41 წლებში ანკარის რეზიდენტურას მიახლო ბატურინი, ხოლო მთავარი, სტამბოლის რეზიდენტურას გიორგი მორდვინიოვი ხელმძღვანელობდა. მიხაილ ბატურინს (მისი ვაჟი იურა 90-იანი წლებში რუსეთი ფედერაციის თავდაცვის საბჭოს მდივანი იყო და 2001 წლის 28 აპრილს კოსმოსში გაფრინდა) თამამად შეიძლება აღიერებო ბერიას კადრი ეუწოდოს. ის საგარეო დაზვერვაში მხოლოდ 1939 წელს მიიღეს და რამდენიმე თვეში თურქეთში რეზიდენტად მიავლინეს, სადაც შუიდი წელი საუკუნოს წარმომადგენლობის საფარეველ მუშაობდა.

1942 წლის მაისიდან (მას შემდეგ, რაც საბჭოთა დაზვერვის მთავარი რეზიდენტი გიორგი მორდვინიოვი გერმანიის ელჩ ფონ პაპენურ თავდასხმის ბრალდებით ციხეში ჩასვეს) 1947 წლის სექტემბრამდე ბატურინი საბჭოთა დაზვერვის მთავარი რეზიდენტი იყო თურქეთში და კორდინატორს უწევდა ოპერატიულ-ავენტურულ მუშაობას.

1943 წლის ივლისში სტამბოლში ამოქმედდა მცირე რეზიდენტურაც, რომელიც უშუალოდ გერმანიისა და მისი მოკავშირეების წინააღმდეგ გვამედა ოპერატიულ-ავენტურულ ღონისძიებებს.

საბჭოთა დაზვერვის ოფიციალური მონაცემებით, 1940-44 წლებში ბატურინმა პირადად გადაბირა 9 ავგენტი, რომლებიც საბჭოთა დაზვერვას ინფორმაციას აწედიდნენ გერმანიისა და მისი მოკავშირეების, ასევე საფრანგეთისა და ინგლისის სტრატეგიული გვამების შესახებ.

ზემოაღნიშნული მსჯელობა იმისთვის დაეკვირდა, რომ გვეჩვენებინა, თუ რა მნიშვნელობა ჰქონდა თურქეთის საბჭოთა დაზვერვისთვის. ამასთან, ჩვენი (პირთ, მორდვინიოვი და ბატურინი უშუალო კავშირში უნდა ყოფილიყვნენ ქართველი ემიგრანტის — „მოქრის“ გადაბირებასა და „59“-ის ოპერატიულ ხელმძღვანელობასთან.

ავგენტი „59“ აღწერს თურქეთში შექმნილ მძიმე ეკონომიკურ და სოციალურ მდგომარეობას, პოლიტიკოსებსა და სახელმწიფო მოხელეებს არეზულ კორუფციას და განსაკუთრებულ აქცენტს აკეთებს ქურთებისა და ქართველების (ბუნებრივია, ლაპარაკია მაკაბადიან ქართველებზე, რომლებიც საბჭოთა კავშირის განმკლებობაში ოსმალიეთის ბატონობაში იმყოფებოდნენ) გაუხადის მდგომარეობაზე. ამ მხრე „ბერია“ს დოკუმენტში“ ვერადღებას იპერობის ერთი ასეთი წინადადება: „ქართველებმა შეინარჩუნეს ენა, ადამიწესები და კულტურა. ქართველთა შორის შეიმჩნევა საბჭოთა საკავშირელოსთან შეერთების განწყობა“.

გვიანდაც მკითხველს შევახსენო, რომ ეს დოკუმენტი პირადად სტალინისთვის იყო განკუთვნილი და საერაულოდ, შემდეგ მას პოლიტიბიუროს სხვა წევრები (უპირველესად მთავრობის თავმჯდომარე და საგარეო საქმეთა კომისარი მოლოტოვი) გაეცნენ.

ფაქტობრივად, მწიფდებოდა ქართველებით (ლაზხებით) დასახლებული თურქეთის ჩრდილოეთ პროვინციების (გარსისა და არდაღანის) უკან დაბრუნების აზრი. ამვე დროს ამ ტერიტორიების თურქეთისთვის დათმობა და ამგვარი ანტისახელმწიფოებრივი გადაწყვეტილების მიღება მხოლოდ სტალინის უპირველეს მტერს, ლევ ტროცკის მიუქრებოდა, რომელიც 1940 წლის ნოემბერში უკვე ორი თვის მკვლარი იყო და თავს კვლად იმართლებდა.

ჩვენი აზრით, თურქეთისთვის გარსის ხელშეკრულებით დაცემული

თურქეთში გერმანიის ელჩი ფონ პაპენი

საქართველოს კუთვნილი ტერიტორიების დაბრუნების საკითხი, თურქეთის სამხედრო-პოლიტიკური ინტერესებთან სტაბილური დაკავება და ტრიცკის ქება და ამით ანტიტურქული განწყობის გაძლიერება, „ბერიას დოკუმენტში“ თავად ლავრენტი ბერიას მითითებით დაფიქსირდა.

უფრო მეტიც, დარღვევებით შეძლებისდაგვარად ითქვამს, რომ აგენტ „59“-ისგან მიღებულ ტუნჯ ინფორმაციას შემდგომ სახკომის პირველმა მოადგილემ, სახელმწიფო უშიშროების მთავარი სამმართველოს უფროსმა შერკულაძემ უშუალოდ ბერიას მითხრონით კონკრეტული მიმართულება მისცა.

ამ საკითხმა კიდევ ერთხელ, უკვე მეორე მსოფლიო ომის დასრულების შემდგომ, წინ წამოიწია. არსებობს სარწმუნო ინფორმაცია, რომ 1947-48 წლებში სტალინი ხეროიზულად განიხილავდა ორ მნიშვნელოვან პროექტს, რომელთა განხორციელებასაც ახლო აღმოსავლეთში სერიოზულად ეკონომიკური ცვლილებები მოჰყვებოდა.

პირველი ჩრდილოეთ ირანის აზერბაიჯანული მოსახლეობით დასახლებული ტერიტორიების აზერბაიჯანის სსრ-სთან და მეორე — ყარსი-არდაგანის პროვინციების საქართველოს სსრ-სთან შეერთებას ითვალისწინებდა. ამისთვის პროპაგანდისტულ-იდეოლოგიური წინა პირობები მზადდებოდა. ეს გეგმები არ შესრულდა და ამის ერთერთი მიზეზი საბჭოთა გენერალიტეტის უპირველესად კი მარშალ ჟუკოვის (უარყოფითი პოზიცია თქვოდა).

ახლა მხოლოდ იმის თქმა, ქართული მიწების დაბრუნების მთიხონით რა ამოძრავებდა ლავრენტი ბერია-

ს: ფართული პატრიოტიზმი თუ საბჭოთა იმპერიის კიდევ უფრო გაძლიერების სურვილი? ამ კითხვებზე პასუხის გაცემა მხოლოდ ახალი საარქივო მასალების შესწავლის შემდეგ შეიძლება შესაძლებელი.

ჩვენ, ფაქტობრივად, სრულად გავანალიზებ „ბერიას დოკუმენტში“, რასაც საქართველოს უახლესი ისტორიისთვის მართლაც უნიკალური მნიშვნელობა აქვს. ამჟამად კი დროა გვარკვეოთ, თუ რომელი ქართველი ემიგრანტები იმდებოდნენ საბჭოთა აგენტების: „ომერისა“ და „59“-ის ოპერატიული ფსევდონიმების უკან. ჯერ თავად ამ საიდუმლო დოკუმენტიდან ამოკერბოთ ჩვენთვის საინტერესო ცნობები. დაიწვიეთ „ომერით“.

„ომერი“ – მითური პიროვნება ან რეალური აგენტი?

ფაქტია, რომ ლავრენტი ბერიას ხელმოწერილი დოკუმენტი სწორედ „ომერის“ არაღვალურად გადმოსვლის და მის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის გამო შეიქმნა.

1940 წლის 5 ნოემბრით დათარიღებულ დოკუმენტში მითითებულია, რომ „ომერი“ საზღვარგარეთ („კორდონშიღმა“) მოქმედებდა. ის გარემოება, რომ აქ აგენტის ჯაშუშობის ობიექტი — რომელიმე ერთი კონკრეტული ქვეყანა კი არაა დასახელებული (მაგ. თურქეთი ან საფრანგეთი), არამედ მთელი რეგიონები (ყვრბა და ახლო აღმოსავლეთი) გვაფიქრებინებს, რომ „ომერი“

ქართულ ემიგრაციაში თავისი სტატუსიდან გამომდინარე, სისტემატურად და თავისუფლად მიმოიღოდა ყვრბასა და აზიაში. ეს კი იმ დროს, თუნდაც მატერიალური თვალსაზრისით, არ იყო მარტივი საქმე.

„ომერის“ შესახებ მწირ, თუმცა ნაინტერესო ინფორმაციას გვაწოდებს ეს დოკუმენტი. როგორც ირაკლია, „ომერი“ საკუთარი ინიციატივით, არაღვალურად გადმოვიდა თურქეთ-საბჭოთა კავშირის საზღვარზე და საიდუმლოდ დაუკავშირდა საბჭოთა უშიშროების ორგანოებს.

საინტერესოა, რამ მიიყვანა „ომერი“ ამ გადაწყვეტილებამდე? „ბერიას დოკუმენტი“ ამ კითხვებზე ტრაფარტულად პროპაგანდისტულ პასუხს იძლევა: „სამშობლოს საყურნყო და კულტურულმა წარმატებებმა და დამახუბლმა საერთაშორისო ვითარებამ საბჭოთა ხელისუფლებასთან თანამშრომლობის გადაწყვეტილება მიაღებინა“.

ეს იმდენად „ღამაზად“ უღერს, რომ ძნელი დასაჯერებელია.

ჯერ კი ის არის დასადგენი, თუ რომელი წლიდან იყო ქართველი ემიგრანტი „ომერი“ საბჭოთა აგენტი და მისი ამაგარი „გამოფხინებულ“ ხომ არ უკავშირდებოდა 1938 წლის ბოლოს ლავრენტი ბერიას დაწინაურებას?

ბასის ალალავილი ექსპერტი ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებში, უშიშროების გადაამგარი პოლკოვნიკი

(გავრტელება შემდეგ ნომერში)

მე-2 მსოფლიო ომის წლებში სტამბოლში ბერია ქვეყნის დაზვერვათა ინტერესები გადაკვეთა

„მუსლიმანი ქაეზი“ მსოფლიოს უკველანი ისლამური გვერდისპირა გაეკთიანება

(დასასრული. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ №20, 2011)

სტრუქტურა, იდეოლოგია და ამოცანები

ორგანიზაცია „მუსლიმან მძებს“, როგორც წესი, მეტად რთული სტრუქტურა აქვს — ფაქტობრივად, ნახევრად დამოუკიდებელი და ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში მოღვაწე ისლამურ დაჯგუფებათა გაერთიანებას წარმოადგენს. უმაღლესი მმართველი ორგანოა ისლამური საბჭო („ალ-მაჯლის ალ-ისლამია“), რომლის დაქვემდებარებაშია 10 დეპარტამენტი: სახელდრო, საინფორმაციო, პროპაგანდის, საქველმოქმედო, მარათის, დახვეწვის, საგარეო ურთიერთობების, საკოორდინაციო, საფინანსო და განათლებისა. ისლამურ საბჭოს სათავეში უდგას შეიხი. საბჭოს წევრები არიან „მუსლიმანი მძებს“ რეგიონული ფილიალების ხელმძღვანელები.

ამასთან, თითოეულ რეგიონულ ფილიალს საბჭო მართავს, რომელსაც ადგილობრივი დეპარტამენტები ექვემდებარება. ისინი კოორდინირებას უწევენ იმ ორგანიზაციებსა და დაჯგუფებებს, რომლებიც დე ფაქტო „მუსლიმანი მძებს“ შუამდგენლობაში შედიან და შეიხის გააქვემდებარებას უსიტყვიერ ემორჩილებიან; თანაც, როგორც წესი, ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში საქმიანობენ, მაგალითად, პალესტინაში მოქმედი „საბავშვო ბაღების მასწავლებ-

ბელთა ასოციაცია“, ანდა სირიაში მოქმედი „მუსლიმანი ფერმერების კავშირი“ სწორედ „მუსლიმანი მძებს“ შეიღობილი ორგანიზაციებია, რომელთა საქმიანობასაც ტერორიზმთან კავშირი არც აქვს, თუმცა ეს მხოლოდ ერთი შეხედვით ასეთი დაჯგუფებები „მუსლიმანი მძებს“ შესაბამისი დეპარტამენტების მეშვეობით ისლამისტ ტერორისტებს უინანსურად ან სხვა სახით შეეწყვიან.

დღეს „მუსლიმანი მძებს“ მსოფლიოში მრავალ ქვეყანაში მოქმედებს და მფარველობენ სხვადასხვა პროფილის ორგანიზაციებს. ცხადია, დეკლარაციულად ისინი ტერორიზმს მხარს არ უჭერენ, მაგრამ აფინანსებენ იმ დაჯგუფებებს, რომლებიც, ჩვეულებრივ, ამა თუ იმ ქვეყანაში ისლამური სახელმწიფოს შექმნას ითხოვენ.

აშშ-ის ტერორიზმის კვლევის ცენტრის ინფორმაციით, „მუსლიმანი მძებს“ ფილიალები (რომლებიც ფაქტურად დამოუკიდებელი მას-ებია) სულ 48 ქვეყანაში მოქმედებს, თანაც უმეტესად — არალეგალურად. ე.წ. „ყაიბი დროშის“ პრინციპით თუად გვიპატემო სხენებულმა ორგანიზაციაში ლეგალიზაცია სულ რამდენიმე თვის წინ — ცნობილი „ყაიბი-დროშის“ რეპლუციის“ შემდგდა მოიპოვა.

ტერორისტთა რაზმებს რაც შეეძება: „მუსლიმან მძებს“ საკუთარი შვიარალეგალური დაჯგუფება არ ჰყოფ, თუმცა და დე ფაქტო შეუძლიათ საკუთარი მიზ-

ნებისათვის გამოიყენონ ისეთი ორგანიზაციები, როგორიცაა პალესტინაში „ჰამასი“, ბოსნიასა და პერჯეკოვინაში „ისლამური კომიტეტები“, ინდოეთსა და პაკისტანში — „ლამქარ-უ ისლამი“ და ა.შ.

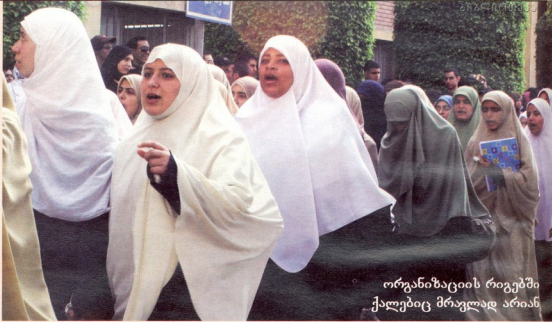
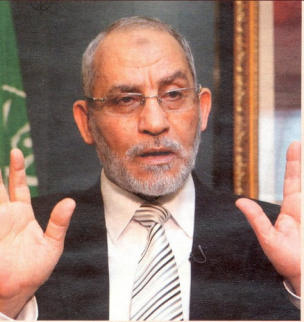
თითოეულს სწორედ „მუსლიმანი მძებს“ აქტიური მხარდაჭერითა და დაფინანსებით უდგას სული და, ცხადია, საჭიროების შემთხვევაში შეიხის ბრძანებას უყოფმანოდ აღასრულებს.

„მუსლიმანი მძებს“ სამხედრო დეპარტამენტი მუდამად მონიტორინგს ატარებს, რათა იცოდეს, თუ რომელი ორგანიზაცია იქნება გამოსადეგი ამა თუ იმ ტერაქტის შესასრულებლად.

ამგარი ეშმაკური ტაქტიკის გამო, მსოფლიოს უმეტესეს ისლამურ-ტერორისტული დაჯგუფება მართლმსაჯულებისგან თავის დამკრნებას ითხოვს ყოველთვის ახერხებს და მისი ორგანიზებული ტერაქტები კი სხვა ისლამურ-ფუნდამენტალისტურ ორგანიზაციებს მიეწერება.

ცენტრის ცნობით ბოლო დროს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში მომხდარ განმანათლებელ ტერაქტებსა თუ არეულობებში „მუსლიმანი მძებს“ კვალი კი მოჩანს, მაგრამ ამის დასამტკიცებლად მალენიებს ხელნასკიდა არაფერი აქვთ.

„ჩვენ ვართ მუსლიმანიები, ჩვენი ლიდერი ალაბის მიციქული მოჰამედი,

ორგანიზაციის რიგებში ქალებიც მრავლად არიან

„მუსლიმანი მძების“ ერთ-ერთი ამჟამინდელი ლიდერი ჰასან ლთოფო

კონსტიტუცია — ურანი, ცხურების გზა კი ვიპაღა! — ეს სიტყვები ორგანიზაციის დამაარსებლის, შეიხ ჰასან ალ-ბანას ცნობილი მიმართულებით მრავლისთქმულია; მართლაც, „მუსლიმანი მძების“ წევრები არ ცნობენ საერო ხელისუფლებას, საერო კონსტიტუციას და არაისლამურ კანონებს. მათი მიზანია მსოფლიოში ისლამის საყოველთაოდ გავრცელება და შემდეგ „მსოფლიო ხალიფათის“ შექმნა.

შესაბამისად, ადგილოგიური სამუშაოები ისლამურ და არაისლამურ ქვეყნებში, რასაკვირველია, განსხვავებულად წარმოებს — არაისლამურ ქვეყნებში ორგანიზაციის აქტივისტები დაკავებული არიან ქველმოქმედებით და ცდილობენ, ადგილობრივი მოსახლეობა და ხელისუფლება არ გააღიზიანონ; ისლამურ ქვეყნებში კი ქველმოქმედებას ემატება პოლიტიკური აქტიურობა, შარიატის პროპაგანდა და ადგილობრივი, რადიკალური დაჯგუფებების დაფინანსება-წახალისება.

საინტერესოა, რომ „მუსლიმან მძებს“ განსაკუთრებით აინტერესებს ის ქვეყნები, რომლებიც გასული საუკუნის 90-იანი წლების შუამდგომლობით მსოფლიო რუკაზე ე.წ. „მუსამე სამყაროში“ გაოქმდნენ. მათთვის უაღრესად მნიშვნელოვანი და უპირველესი ამოცანაა, რის ნათელ მაგალითადაც ბოსნია და ჰერცეგოვინა შეგვიძლია მივიჩნიოთ.

იქ „მუსლიმანმა მძებმა“ ჯერ კიდევ 80-იანი წლების ბოლოს შეადგინეს და მოგვიანებით სამკაოდ აქტიურად ჩაებნენ ოვგოსლავიის კონფლიქტშიც. როგორც წესი, „მუსლიმანი მძები“

ცდილობენ, დასავლური (მათი ტერმინოლოგიით — „ჯეოროსნული“) სამყაროს კანონებს ახალწამოყალიბებულ ქვეყნებში შევიტანონ და დეკლარაციულად არ დაუპირისპირობდნენ; „ჩვენ ვიამბობთ დასავლური წესებით დასავლულებსავე წინააღმდეგ“ — აცხადებენ ორგანიზაციის მესვეურები. სხვათა შორის, მათი დაბოლობათიური ნიჭი პირველად სწორედ ბოსნიის კრიზისის დროს გამოჩნდა, როცა დასავლეთმა მუსლიმან ბოსნიელებს დაუჭირა მხარი და ამით კი ირიბად ბოსნიამო მოკალათებულ „მუსლიმან მძებს“ შეუწავა შუქი აუთო.

შესაბამისად, ბოსნიას და ჰერცეგოვინაში დღეს „მუსლიმანი მძები“ ლეგალურად მოქმედებენ და მჭიდრობენ, მდგრდესებსა (ისლამური უმადლესი სკოლა) და ხანაგებში (დერვიშების სახლებში) მათი გავლენა უზომოა. ტერორიზმის ყველვის ცენტრის ინფორმაციით, კვლავაც ცნობილი ბოსნიელი ლეიშმეტყველი, შეიხი ისმაილ მურატალიში „მუსლიმანი მძების“ ერთ-ერთი ფილიალის — „ახალგაზრდობის ისლამური აღზრდის ცენტრის“ ხელმძღვანელია.

სხვათა შორის, „მუსლიმანი მძებს“ მოწინააღმდეგეობა ეკვიპეტშიც ნელ-ნელა ნაყოფს იღებს: რეჟიმის პერიოდში აქტიურობის და ანტისამთავრობო პროპაგანდის წყალობით ორგანიზაციამ სულ სხვა იმედი შეიქმნა, მიუხედავად იმისა, რომ ტერორისტები და სხვა ჯურის რადიკალებს დაფინანსება არ შეუწყვეტია; „დასავლეთში ანკეს უკვე არაფერია წამოგება, რადგან ბოსნიის მაგალითი თვალიან აქვთ“, — წერდა ამის შესახებ ზუხუი „ნიუ-იორკ თაიმსი“.

„მუსლიმანი მძები“ 2003 წლამდე ლეგალურად რუსეთში, კრძალს, თათრებსა და ბაშკირეთშიც მოქმედებდნენ,

მაგრამ ხელისუფლებამ ისინი ტერორისტულ გაერთიანებად ცნო და რეგისტრაცია გაუუქმა. მიზნად კი დასახელდა სეპარატისტულად განწყობილი პირებისა და დაჯგუფებების მხარდაჭერა-წახალისება, მსოფლიო ვიპაღის ქადაგება და ანტისახელმწიფოებრივი ქმედებები. „მუსლიმანი მძები“ კვლავ და კვლავ მიმართვენ რუსეთის ხელისუფლებას, რომ მან ორგანიზაციას ტერორისტული სტატუსი მოუხსნას, მაგრამ ამაოდ.

„უთიერთობა გსოფლიოს ტერორისტულ ძალებთან, პროპაგანდის საშუალებებით და დაფინანსების წყაროები“

„მუსლიმანი მძები“ მსოფლიოს უძველესი ისლამური ტერორისტული გაერთიანებაა და იმთავითვე მტრად მჭიდრო კავშირი აქვს მსოფლიოს ტერორისტულ ქსელთან. ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 60-იან წლებში დასავლური მასშტაბის მხარდა აღნიშნავდა, რომ ეკვიპეტში ისლამისტული სამთავრობითიანამშრომლობდნენ ისეთ ტერორისტულ დაჯგუფებებთან, როგორცაა ბასკური „ეჩა“, ირლანდიური „ირა“, იტალიური „წითელი ბრიგადები“, კოლუმბიური „რევოლუციური შიარაღებული ძალები“ და სხვ.

ბუიორც დასავლელი ექსპერტები ირწმუნებოდნენ, ჩამოთვლილ ორგანიზაციებს „მუსლიმანი მძები“ აფინანსებდნენ და თავიანთ სასარგებლოდ იყენებდნენ. მაგალითად, 1966 წელს საფრანგეთში ანტიემგრაციული კანონის მიღებას ეკუმუდნენ, რითაც ე.წ. „ფერადი ქვეყნიდან“ (აფრიკა, აზია და ლათინური ამერიკა) არადაჯგუფური ემიგრანტების შემოდინების შეწყვეტა სურდათ ამ დროს კი სრულიად

მოულოდნელად გააქტიურდა აქტა“ და სწორედ ის პოლიტიკოსები დახიჯა, რომლებიც კანონპროექტს ამუშავებდნენ.

ამერიკაში კი, ფლორიდის შტატში, „კოლუმბიის რევოლუციური შეიარაღებული ძალების“ მებრძოლებმა მოკლეს სენატორი ნათანიელ რებინშაინი, რომელიც ადგილობრივი ებრაელი ლობის ერთ-ერთ ლიდერად ითვლებოდა და ჯერ კიდევ 70-იანი წლების ბოლოდან მკვეთრად ანტიპალესტინური განცხადებებითა და განწყობილებით ყველასაგან გამიირჩეოდა. კოლუმბიელმა რევოლუციონერებმა მისი მკვლელობის მიზეზად, პასუხისმგებლობის აღებისას, „ანტიკომუნისტური ქმედებები“ დაასახელეს, თუმცა მოგვიანებით ამერიკულმა დახვეწებულ დააფინანსა, რომ ყველაფერი „მუსლიმანი მძების“ ფინანსებითა და წაქეზებით იყო მიწვენილი.

გარდა ამისა, ლათინური ამერიკის ყველაზე ცნობილი ტერორისტი — რიკარდო ოლივ რამირეს-სანჩესი, იჯერე „ტურა“ კარლოსი, რომელიც ჯერ ევანესკულაში მოქმედ „ბოლივარული კავშირის“ და მერე კი „კამასის“ რიგებში იბრძოდა, „მუსლიმანი მძების“ სტაჟიანი მოკავშირე იყო — ის სიამოვნებით ასრულებდა ყველაფერს, რასაც ორგანიზაციიდან სთხოვდნენ.

იჯერე შეიძლება თქვას „ირას“ ოდინდელ ლიდერ მაიკლ ოსმუნჯე — გასული საუკუნის 20-იან წლებში ის თავისი ხალხით მამინ აქტიურდებოდა ირანდიაში, როცა ბრიტანელები ევიაბტესა და ტრანსსორდანიამში ადგილობრივი არაბების შვეიწროებას იწყებდნენ.

ზუნებრეოია, რომ ამგვარ, ე.წ. „დაფინანსების პრაქტიკას“ თავისი მისულებიც აქუს, მაგრამ „მუსლიმანი მძებთან“ ის ამართლებს და აი, რატომ — ევიაბტელი ისლამისტები მზნის მისაღწევად

ჯავშანტრანსპორტიორი წარწერით „ჩვენი ლიდერი ალაპაა“

თანხებს არ იშურებენ და, ამასთან, ცდილობენ, ისეთი ორგანიზაციები „დაიქონიონ“, რომელთა ინტერესები მათისას ემთხვევა.

ზოგიერთი მკვლევრის აზრით, მეორე მსოფლიო ომის დროს, ებრაელთა გენოციდი — პოლოცოსტი ლოჯიკური შედეგი იყო პიტლერისა და „მუსლიმანი მძების“ (რომელთაც მესამე რაიხის კარზე იერუსალიმის მუფთი — ამინ აღ-პუსეინი წარმოადგენდა) ინტერესების დამთხვევისა. ერთი სიტყვით, „მუსლიმანი მძები“ არჩეულ ტაქტიკას არ დაღაღობენ და ამჟამადაც საქმეს სხვისი ხელებით აკეთებენ.

ამასთან, „მუსლიმანი მძებს“ საუკეთესოდ აქვთ განვითარებული პროპაგანდისტული ინფრასტრუქტურა — არაბულ ქვეყნებში მათ ასამდე გახვითი, შეიდი ტელეკარხი და ორი რადიოსადგური ეკუთვნით, ევროპაში (ბოსნიასა

და ალბანეთში) — ოთხი ჟურნალი და ერთი რადიოსადგური და ა.შ. გარდა ამისა, ორგანიზაციის მესვეურები აქტიურად ინტერნეტშიც — შექმნილი აქვთ რამდენიმე ვებგვერდი, საინფორმაციო ვებპორტალი და „იუთუბისზე“ ყოველთვის დღემ თავიანი პროდუქციები.

ზუთვე კონტინენტის თითქმის ყველა ქვეყანაში „მუსლიმანი მძების“ მიერ დაფინანსებული თითო გამოცემილი მანქან არსებობს, სადაც ისლამური ლიტერატურა ადგილობრივ ენებზე იბეჭდება. რაღა თქმა უნდა, ერთი შეზღვევით, ამაში ცუდი არაფერია, მაგრამ ისაქვე ისაა, თუ სად მიდის ის ფინანსები, რასაც ეს ორგანიზაცია საკუთარი პროდუქციის რეალურებით მიიპოვებს — ქველმოქმედების გარდა, ფული ტერორისტული ორგანიზაციების შესანახად საკმარის იხარჯება.

სხვათა შორის, „მუსლიმანი მძები“ და „ალ-ქაიდა“ ერთმანეთის დაუძინებელი მტრები არიან. ამის მიზეზი კი უპირველესად ისაა, რომ „მუსლიმანი მძები“ ტრადიციული ისლამის მომხრეა და დიდ პროპაგანდას უწევს სუფიზმის, ხოლო „ალ-ქაიდა“ ვაპაბტური გაეროთიანებაა და ტრადიციული ისლამისა და სუფიზმის უმთაურესი მოწინააღმდეგეა. ცხადია, ორვე გაერთიანებას, რომლებიც სტრუქტურით ძალიან ჰგავნან ერთმანეთს, მუსლიმანურ სამყაროში პირველობა სურს.

თალიზი
თმის გადამწარგვის კლინიკა

თბილისი ქ. 27 ტელ: 214-15-15
www.talizi.ge

მისივე ლაპაამ

„ბროზას“ რუსულ კვალზე მიჰყავართ...

სტამბოლში 16 სექტემბერს უცნობმა პირმა სამი ჩეჩენი მოკლა. თურქეთის მასშედიის ინფორმაციით, ბერგ-ხაე მუსაევი, რუსტამ ალტემირი და ზაურბეკ ამრიევი კილერმა ლოცვის დასრულების შემდეგ მამინ დახვცა, როდესაც ისინი ავტომატქანაში სხდებოდნენ.

მოკლული ჩეჩნების ახლობლები

მომზდარში რუსული სპეცსამსახურების სადამსჯელი ჯგუფს ადანაშაულებენ. ამის შესახებ ინფორმაციას ბრიტანული გაზეთი „ტელეგრაფი“ ავრცელებს. მსხვერპლთა ნათესავები აცხადებენ, რომ მკვლელობა კრემლის დაკვეთით შესრულდა. როგორც ცნობილია, სამივე ჩეჩენი მკვლელმა მათეუჩანი ავტომატით 30 წამში გამოასაღმა

სიცოცხლეს, — 11 ტყვია შუა ქუჩაში ესროლა, შემდეგ კი შუი ავტომობილით შემთხვევის ადგილი სწრაფად დატოვა. ამ მკვლელობით თურქეთის დედაქალაქში ბოლო ოთხი წლის განმავლობაში მოკლული ჩეჩნების რიცხვი ექვსამდე გაიზარდა. გავრცელდა ინფორმაცია, რომ ერთ-ერთი მოკლული, 33 წლის ბერგ-ხაე მუსაევი, დოკუ უმაროვის ახლობელი იყო, დანარჩენი ორი კი მისი მკვლელი. როგორც ცნობილია, უმაროვმა მოსკოვის მომზდარ ტერაქტზე პასუხისმგებლობა საკუთარ თავზე აიღო, ამის შემდეგ ჩეჩენ საეკლე მეთაურსა და მის გარემოცვაზე კრემლმა ნადირობა დაიწყო.

„ბროზა“ გე-ერ-უ „სამუშაო“ იარაღი-ა

მოკლული მუსაევის მეუღლე დარწმუნებულია, რომ მისი ქმარი რუსულმა სპეცსამსახურებმა მოკლეს. ქვრების აზრს იზიარებს სტამბოლში ჩეჩნური დიასპორის ხელმძღვანელი მურატ ოზერიც. ამ უკანასკნელის თქმით, რუსულმა დაზვერვამ, რომელმაც ჩეჩნები სტამბოლში მსეკურად დახვცა, თავისი სისასტიკის ისტორიას კიდევ ერთი ფურცელი დაუმატა.

თურქეთის მასობრივ სინფორმაციო საშუალებათა ცნობით, ქვეყნის პოლიცია მკვლელს ეძებს. ის, საუარესოდ, 55 წლის ალექსანდრე ვარკოია.

სამი დღით ადრე თურქული სპეც-სამსახურები მკვლელობაში ეჭვმიტანილის სასტიკი მოკლვის ნომერში შეიჭრნენ, მაგრამ მან სულ რამდენიმე წუთით ადრე დატოვა ნომერი. როგორც თქვენთვის ცნობილია, თურქმა სამართალდაცველებმა იპოვეს მკვლელის იარაღი, პასპორტი, ჭოგრიტი და ღამის ზედვის ხელსაწყო.

ეს პირი ქვეყანაში სექტემბრის დასაწყისში ტურიტად ჩავიდა. საპასპორტო მონაცემების მიხედვით, ის თურქეთში 2009 წლის თებერვალში იმიგრებულა, როცა კიდევ ერთი ჩეჩენი მოკლეს.

თურქეთის ტერიტორიაზე ცხურების მრავალი ჩეჩენი ლტოლვილი, რომელთაც სამშობლო ჩეჩნეთის ორი სასტიკი ომის დროს იძულებით დატოვეს.

კრემლთან დაპირისპირებული ჩეჩნები უკანასკნელ წლებში მოკლეს დუბაიში, კატარსა და ვენაში, ხოლო ჩეჩნებისადმი სიმპათიით განწყობილი ყოფილი ევ-უს-ბეს ოფიცერი ალექსანდრე ლიტვინენკო 2006 წელს ლონდონში მოწამლეს.

სამი ჩეჩენი მებრძოლის მკვლელობის საქმეში გაჩნდა ახალი მონაცემები, რომლებიც მიუთითებენ რუსულ კვლევებზე. როგორც იტყობინებიან თურქული მედიასაგარეოები, ჩეჩნები მოკლეს ერთი და იმავე იარაღით — ეს იყო რუსული „გროზა“, რომელსაც რუსული იარაღის „შეკაში“ — ქალაქ ტულაში ამზადებდნენ.

„გროზა“ რუსეთის ვე-კუ-რუს „სამშობლო იარაღია“. სანიტარული, რომ სწორედ ამ ტიპის იარაღით მოკლეს უკანასკნელი ოთხი წლის განმავლობაში ექვსი ყოფილი ჩეჩენი მთავარი.

ადრე მკვლელობის მოტივზე ბევრი ვერსია იყო: საყოფაცხოვრებო მიზეზები ან შაფისთან კავშირი, მაგრამ ერთი და იმავე იარაღის გამოყენება პოლიციას საშუალებას აძლევს იფარაუდოს, რომ ამის უკან ერთი და იგივე პირები დგანან.

პირადი დაცვის წევრი გახდა.

შემდეგ ის ევროპაში გაიტაცა და აუსტრიაში პოლიტიკური თავშესაფარი მიიღო, რის შემდეგაც რუსეთში კადროვის ხალხმა გაიტაცა და მამამისი აწამა. ისრაილელი თავს კადროვის რეჟიმის მსხვერპლად და ჩეჩნეთის პრეზიდენტისა და მასთან დაახლოებული პირების მიერ 2003-2005 წლებში ჩადენილი დანაშაულების მოწმედ მიიჩნევდა.

კიდევ ერთი ჩეჩენი — დაზი ედილ-სულიანოვი, ორი გასროლით თავში, 2008 წლის 6 სექტემბერს მოკლეს. 2001 წელს ის ჩეჩნეთში მძიმედ დაიჭრა და 2004 წელს თურქეთს შეაფარა თავი.

2002 წელს სტამბოლში გადავიდა ჩეჩენი გენერალი ისლამ კანიბეკოვი, რომელიც წლების განმავლობაში ებრძოდა რუსულ არმიას. რუსეთის ფედერაციაში მას 30 კაცის მკვლელობისა და სამი აფეთქების ორგანიზებისათვის ეჭვდნენ. კანიბეკოვი, სამი გასროლით თავში, 2008 წლის 9 დეკემბერს მოკლეს.

90-იანი წლების ჩეჩნეთის კამპანიის

ჩეჩნეთის პრეზიდენტი რამზან კადიროვი

შემდეგ თურქეთში ჩავიდა დიკუ უმაროვის წარმომადგენელი ალი ოსაევი. 2009 წლის 2 თებერვალს ის საუთარი ბინის შესასვლელთან მოკლეს. ზოგიერთი მონაცემით, მან მოასწრო, თქვა მგობრისათვის, რომ ჩეჩნეთის პრეზიდენტმა რამზან კადიროვმა სტამბოლში მის მოსაკლავად მკვლელთა სამი ჯგუფი გაგზავნა. 16 სექტემბერს მოკლულმა მუსაევმა სწორედ ოსაევი შეეკალა.

სისხლი სისხლის ფილ?

კადიროვის დაცვის ყოფილი წევრი უმარ ისრაილელი

ზულიმან იანდარბიევის აფეთქება კატარის დედაქალაქ დოჰაში სპეცსამსახურების ნახევარი რომ იყო, ამაზე ტერაქტის პროფესიონალურად ჩატარება და შედეგი მტკივნეულს.

შერლოკ ჰოლმის ცნობილი „გამორიცხვის მეთოდის“ გამოყენება არ დაგვიჭირდება ამის დასადგენად, თუ ვის აძლევდა ხელს ჩეჩნეთის ყოფილი ვიცე-პრეზიდენტის ეკვივადცია.

არაბული ქვეყნები რომ აფინანსებენ ჩეჩენ მებრძოლებს, ესეც ცნობილია და რუსეთის ოფიციალურ პირთა მტკიცებით, სწორედ იანდარბიევი იყო მთავარი „მოლაურ“, რომელიც მუსლიმანურ სამყაროში ფინანსების შტრუფებისა და შემდეგ ჩეჩნეთში გადაგზავნის ოპერაციას ხელმძღვანელობდა.

2004 წლის 13 თებერვლის ტერაქტის შემდეგ განვითარებული მოვლენებისა და რუსეთის საგარეო დაზვერვის და საგარეო საქმეთა სამინისტროს პირველი პირების განცხადებების გაანალიზების შემდეგ ისეთი შთაბეჭდილება დარჩა, რომ რუსეთმა თავად შეტყუვლად გაუკეთა „აბირა“ მის მონაწილეობის იანდარბიევის სეკვდელში.

თავად განსაკუთრებული კატარის სპეცსამ-

ჩინური მემბროკლები ლიპკინდარის პრობლემა

ჩინურიდან დღევანელი ჩინეთის ხელმძღვანელის რამზან კადიროვის ყოფილი პირადი დაცვის წევრი, 27 წლის უმარ ისრაილელი 2009 წლის 13 იანვარს იმავე სტენარით მოკლეს.

რუსეთში ისრაილელი თავდაპირველად დააკვეს როგორც სეპარატისტი (ჯესრტირის მეთაი ანტოცევის, რომ ის ადრე მოუსარ ბარაევის გარემოცვაში შედიოდა), თუმცა მალე ამნისტიით გაათავისუფლეს და ის რამზან კადიროვის

2004 წელს კატარის დედაქალაქ დოჰაში ზელიმხან ინდარბოიე ააფეთქეს

სახურებს გამოიძეაბაც კი არ ჰქონდათ ჯერ დაწვეული, რომ რუსეთის საგარეო დაზვერვის სამსახურმა მსოფლიოს მოხლო, ჩვენ არაფერ შუაში ვართო (ამაზუა ნათქვამი, ქუდს ქუდი წყვოს). კატარის მასშვითი 18 თებერვალს გერცხვებულ ცნობას, აბუ-დაბის აუროპორტში ორი ფროპული გარეგნობის ექვმიტანლის დაკეცივის შესახებ, რომელია ეროვნება ჯერ გარკვეული არ იყო, უმალ რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს დიპლომატიური „შეტევა“ მოჰკვა.

მათ დაუფარავად გაამხილეს სახელმწიფო საიდუმლოება, კრძიდ, ის, რომ კატარელებს რუსეთის სპეცსამსახურების სამი თანამშრომელი დაუკეციბათ, რომლებიც ტერორისტების დაფინანსების წყობითის გამოკვლევის მიზნით „ნაბოტოკურ-საინფორმაციო“ სამუშაოებს ასრულებდნენ კატარში.

რუსეთის ერთი მოქალაქე, რომელსაც დიპლომატიური პასპორტი აღმოაჩნდა, კატარელებმა ადრევე გააიჯესუფლეს, ამიტომ ფანოშმა ორი ექვმიტანლის დაუყოვნებლივ გათავისუფლებაც მოითხოვა.

რუსეთის ოფიციალის ეს გასაკვირი გულახდილობა ძალზე წაგავს სპეცსამსახურის მიერ წარმატებით ჩატარებული ოპერაციით ფარული თავმჯიწინების და გარკვეული დეიდენდების მიღების მცდელობას. თავისთვის ხელსაყრელი

საიდუმლო ინფორმაციის შეგნებულად გაფინის ამგვარ „მინისპეცოპერაციებს“ სხვა ქვეყნების სპეცსამსახურებიც, უპირველესად ისრაელის „მოსადი“ ზნირად იყენებენ.

მკვლელობის ნაბართვას რუსეთის ღვმა იძლევა

რუსეთის ხელისუფლებამ გადაწყვიტა დე ოურე დამტკიცებინა ის, რასაც დე ფაქტო აკეთებდა, ანუ პოლიტიკური მკვლელობების და ტერაქტების ჩატარება (ბუნებრივია, საზღვარგარეთ, თორემ რუსეთში რაც და როგორც უნდათ, იმას აკეთებენ) ოფიციალურად დაეკანონინება.

2006 წლის ზაფხულიდან რუსეთის სპეცსამსახურების (საგარეო დაზვერვის, ფე-ეს-ბეს და გე-ურ-უს) „სისხლიანი საქმეების“ დიდოსტატებს უკვე ოფიციალურად შეუძლიათ ტერორიზმსა და სხვა სახელმწიფო დანაშაულში სასამართლო პროცესზე დაუსწრებლად გასამართლებულების და სიკვდილმისჯილების განაჩენის სისრულეში მოყვანა. ეს სკანდალური გადაწყვეტილება საერთაშორისო სამართლის ნორმების უხეში დარღვევა და ნისნენია. თუცა ამას ფურადღებას რუსეთში ვინ აქცევს? როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, რუსეთის ამჟამინდელმა ხელისუფლებამ, რომელიც ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირის მისტირის და „წითელი ტერორის“ დამარსების, ფილიქს ტერენსის აწრდილზე ლიცულობს, ფაქტობრივად, აღადგინა საბჭოთა კავშირის სპეცსამსახურების მიერ 20-90-იან წლებში ფართოდ გამოყენებული პოლიტიკური მკვლელობების პრაქტიკა.

მაშინ დაბურულ რეჟიმში იღებდნენ რომელიმე პოლიტიკური ოპონენტის და გაქცეული კა-გა-ბეს ან გე-ურ-უს თანამშრომლის ლიკვიდაციის საიდუმლო გადაწყვეტილებას. ასეთი იყო: კონოვლევის, ტროცკის, კრივისკის, მიხი-

ელის, ბანდერას, რებეტის, მარკოვის და სხვა განხმარებული პოლიტიკური მკვლელობები. 20-30 წლის წინ მიღებული ზოგიერთი სასიკვდილო განაჩენი (მაგ. რეზუნ-სუგროვისა და გორდიევსკის) შეუსრულებულია და დღესაც ძალაშია. არ არის გამოიცხადებული, რომ ამ მიმართულებით პუტინის რუსეთის სპეცსამსახურები კარგა ხანია მზად არიან და მხოლოდ ხელსაყრელ დროს ელოდებიან.

საბჭოთა ლიკვიდაციების ოპერაციების ორგანიზაციები და უშუალო შემსრულებლები (სერგებრიანსკი, კორტკოვი, სუდობლატოვი, ეიტინფონი, მარკადერი, სტამინსკი, კალუგინი და სხვა) „დაბურული“ ბრძანებებით ორდენებით ჯილდოვდებოდნენ.

„პერესტროიკის“ პერიოდში საბჭოთა პოტიკურტურას რამდენიმე „ლიკვიდატორზე“ (პირველ რიგში პუვლე სუდობლატოვსა და ოლგე კალუგინზე) სისხლის სამართლის საქმის აღძერის მცირე მცდელობა ჰქონდა, მაგრამ დროულად მოიყვანეს გონს – ისინი ქვეყნისთვის სასარგებლო საქმეს აკეთებდნენ და საქმე დაბურეს. ეს მკვლელობები მხოლოდ „ისტორიულ ფაქტებად“ დარჩა და მართლმსაჯულებამ ვერ გაიმართვა.

იმ ფონზე, როცა რუსეთის რეალურ მმართველს პუტინს საქვეწოდ თავი მოაქვს რუსეთის სპეცსამსახურების სიძლიერით და „წარმატებულ“ ანტიტერორისტული ოპერაციებთან, 2006 წლის ზაფხულში რუსი დიპლომატების ერაწმი მკვლელობის ფაქტი საქმიად მძიმე დარტყმა იყო რუსეთის ხელისუფლებისთვის.

ამ ტრაგიკულმა შემთხვევამ კარდინალურად შეცვალა რუსეთის სპეცსამსახურების საქმიანობის გეოგრაფიული არეალი და მოქმედების მეთოდები. ცვლილებები უშიშროების ფედერალურ სამსახურს (ფე-ეს-ბეს), საგარეო დაზ-

„ლიგა“
სამსოპროდალო გაპროტიანება
სამსოპროლოგია
- ერეკციის ხარისხის გაუმჯობესება
- სქესობრივი აქტის გახანგრძლივება
- ყველა სახის სქესუალური დარღვევის მკურნალობა
- სქესუალური წარუმატებლობის მილოდინის შიშის მოხსნა
ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ ბაქრაძე
მის: თაბუკაშვილის №19ა ☎ 890 32-21-21; 32-21-21, 72-59-39
www.league.ge

რუსეთის სპეცსამსახური სხვა ქვეყნებში ჩვენს მებრძოლებს ანგარიშს უსწორებს

ვერას (ეს-ვე-ერს) და სამხედრო დახვეწრას (გე-ერ-უს) შეეხო. კერძოდ კი, 2006 წლის თენისის ბოლოს რუსეთის სახელმწიფო სათათბიროში დახვეწრულ კარს მიღმა განიხილეს და მალევე მიიღეს რუსეთის სპეცსამსახურების სპეცდანიყოფებისთვის საზღვარგარეთ სპეცოპერაციების ჩატარების ნებადართული კანონპროექტი.

ამ დრომდე საჭიროების შემთხვევაში ადგილობრივ ხელისუფლებასთან შეთანხმებით ტერორისტებისა და მათი ბაზების მსოფლიოს ნებისმიერ წერტილში განადგურების უფლება მხოლოდ აშშ-ის ცსს-ს ჰქონდა. ახლა პუტინიც ცდილობს აშშ-ს არ ჩამორჩეს.

ყველაფერში ამერიკის მიბაძვა რუსეთისთვის შეიძლება ისევე დამღუპველი გამოდგეს, როგორც საბჭოთა კავშირი დააქცია თავის დროზე პუტინის ისტორიული წინამორბედის — ნიკიტა ხრუშჩოვის ლოზუნგმა: „დევნიოთ და გვეუსწროთ ამერიკას“.

ერთა შინი ქვეყნის სპეცსამსახურის შენე მინაჭო სხვა სუვერენულ სახელმწიფოთა ტერიტორიაზე სპეცოპერაციების (თუნდაც ტერორისტთა და მათი ბაზების ლიკვიდაციის) ჩატარების უფლება, ხოლო მეორე და გადამწყვეტია იმ ქვეყნის ხელისუფლებასთან გქონდეს ამაზე ოფიციალური ნებართვა.

ამერიკამ საზღვარგარეთ ანტიტერორისტული სპეცოპერაციების (მათ შორის — ლიკვიდაციის) ჩატარების-

თვის მოსამზადებელი სამუშაოები დაახლოებით 30 წლის წინ ჩაატარა, როცა ამოქმედდა მისი მგობარი ქვეყნების (გვატემალე, საუდის არაბეთი, ალფიონი, იორდანია, ავსტრალია, პაკისტანი და სხვ.) სპეცსამსახურების ფინანსური და ტექნიკური დახმარების პროგრამები. ასევე გაფორმდა შესაბამისი სახელმწიფოთაშორისი ხელშეკრულებები. ამის შემდეგ ადგილობრივი სპეცსამსახურების ცალკეული (ძირითადად მაინც დამხმარე — გარე თვალთვალის, ოპერატიულ-ტექნიკური და სხვ.) დანიყოფები აქტიურად მონაწილეობდნენ ცსს-ს ოპერაციებში. სწორედ ამის შედეგი იყო „აღ-ქაიდას“ ლიდერის ოსამა ბინ ლადენის ლიკვიდაცია.

თვითღამაჰვიდრამა გაგონებულის გზინი

რამი სჭირდებოდა რუსეთს ამ ტერაქტების ატერობაზე თეითმინიშნება? — ამ, ერთი შეხედვით პარადოქსულ კითხვზე ძალზე ლოგიკური პასუხები მოიძებნება:

— ამით რუსეთი მსოფლიოს, პირველ რიგში აშშ-ს, უმტკბურესი თაგინი სპეცსამსახურების ტერორიზმთან ბრძოლის მაღალ კლასს;

— სურს გამოიწვიოს აზიისა და ევროპის ქვეყნებში შეფარებულ სხვა ჩეჩენი ბოვეკეებისა და პოლიტიკურ დევნილებში (ბერეზოვსკი, ზაკაევი და სხვ.) პანკა და შეხელულოს მათი აქტიური-

ბა. აჰმედ ზაკაევის განცხადებით „2012 წლამდე, ანუ პუტინის დაბრუნებამდე, მისი ლიკვიდაცია ყოველ წუთისა მოსალოდნელი“;

— აძიულოს სხვა ქვეყნები ჩეჩენი ლტოლვილები გადასცენ რუსეთს და მისი მოპყალი მისცენ მათ პოლიტიკური თვეშესაფარი.

ბუნებრივია, არც ერთ ქვეყანას არ უნდა, რომ სხვა ქვეყნის სპეცსამსახურებმა ტერაქტები მოაწიოს მის ტერიტორიაზე.

საინტერესოა, რომ კატარელთა განცხადებით 13 თებერლის ტერაქტი პირველი ამ სახის დანაშაული იყო ქვეყნის ისტორიაში. მათ შესაბამისი კანონებიც არ ჰქონდათ და მხოლოდ 16 თებერვალს მიიღეს კანონი ტერორიზმთან ბრძოლის შესახებ, რომელიც ტერაქტების ორგანიზატორებსა და შემსრულებლებს სიკვდილით დასჯას ან სამუდამო პატიმრობას ითვალისწინებს.

ეს ვერსიები ქუმარირტებასთან რომ ახლოსა, ამას ისიც ადასტურებს, რომ პუტინი, თავადაც კა-გე-ბეს ყოფილი ოფიცერი, დღესაც ცდილობს რეკლამა გაუწიოს ამ ქვეყნის სპეცსამსახურებს.

ბანკი ალკალავშილი

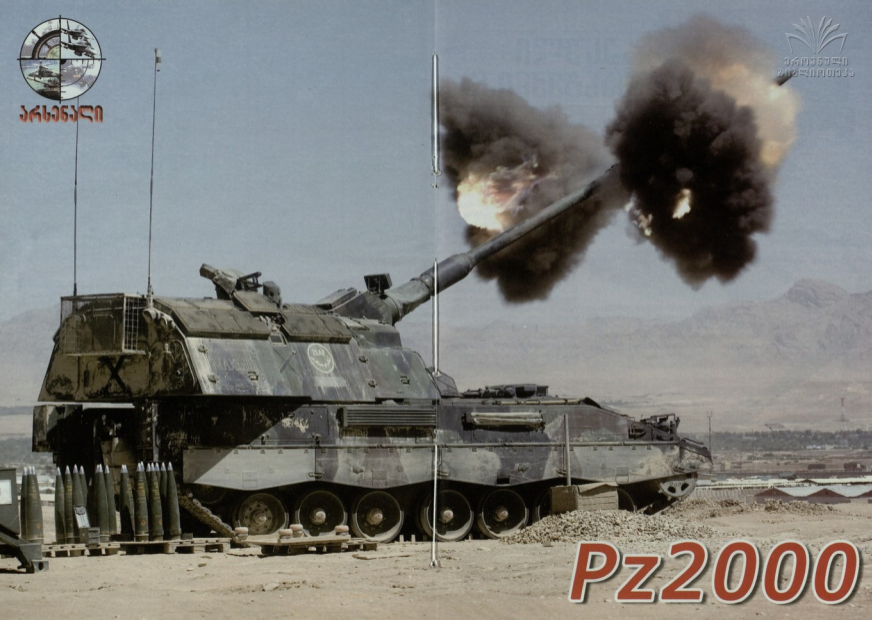
ექსპერტი ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებში, უმშიროების გადამდგარი პოლკოვნიკი

საარტილერიო

საარტილერიო
საზღვაო ძალები

Pz2000

რუსული ჯავშანბინიკა

ბანკეი 125 მმ-იანი ქვეყნებით

ომის შემდგომი პერიოდის საბჭოთა ტანკმშენებლობის წამყვან ცენტრებად ხარკოვი, ნიჟნი-ტაგილი და ლენინგრადი ჩამოყალიბდნენ, სადაც სატანკო და ტანკების წარმოებასთან დაკავშირებული სხვადასხვა პროფილის ქაერხნები და საკონსტრუქტორო ბიუროები გაერთიანდნენ.

თანამშრომლობასთან ერთად, სამივე ერთმანეთის კონკურენტი იყო, ამიტომ პერსპექტიულ პროექტებს თითოეულის საწარმოო პროგრამაში მნიშვნელოვანი ადგილი ეკავა.

ხარკოველი სპეციალისტები მუდმივად ახლის ძიებაში იყვნენ და მომდევნო თაობის ტანკის პროექტირებისას უარი თქვეს ომისდროინდელ V-ებურ B-2 ტიპის ძრავაზე და სანაცვლოდ შეზღუდული ზომების კომპაქტური დიზელის ძრავა მოითხოვეს.

რამდენიმე ნიმუშიდან არჩეული დიზტრიხარომსკის 4ТНД ტიპის ობოზიტურ — ცილინდრების პორიზონტალური განლაგების მქონე ძრავაზე გაკეთდა.

ნალაფარი ვერმანული Jumo 205-ის საფუძველზე შექმნილ ძრავაში ჩარომსკიმ სიახლეები შეიტანა და ზოგიერთი პარამეტრი გააუმჯობესა, მაგრამ 4 ცილინდრი საკმარის სიმძლავრეს არ იძლეოდა.

ერთი ცილინდრის დამატებით სიმძლავრე 600 ცხ. ძალამდე გაზარდა და ახალი 5ТД-ის წარმოება სერიულად დაიწყო, თუმცა კონსტრუქციის სრულყოფას კიდევ ბევრი დრო დასჭირდა.

საცდელმა ობიექტმა „430“-მა ობოზიტურ ძრავასთან ერთად კიდევ ერთი სიახლე — მრავალშრიანი ჯავშნის კორპუსი და კომპუნა მიიღო.

კორპუსი ნაგლისი ჯავშანფურცლების შედგენით იყო დამზადებული, ხოლო მრავალშრიანი ჯავშნის შუბლს

დახრის ობტიმალური კუთხეები ჰქონდა.

სვერული ფორმის კომპურის შუბლიც ასევე მრავალშრიანი ჯავშნისგან გაკეთდა, — ფოლადის ჯავშნის ორ შრეს შორის სფერულ ალუმინის შენადნობით იყო შეესებული.

შეიარაღება ორ სიბრტყეში სტაბილიზებული 100 მმ-იანი ქვეყნისა და მასთან შეწყვილებული ტყვიამფრქვევისგან შედგებოდა. საზენიტო ტყვიამფრქვევზე უარი ითქვა იმ მოტივით, რომ საპაერო ჩქაროსნულ სამიზნეებთან ბრძოლაში ის შედეგს არ მოიტანდა.

საცდელმა ობიექტმა „430“-მა სხვა საბჭოურ ტანკებთან შედარებით უკეთესი საბრძოლო თვისებები გამოავლინა, მაგრამ მისი მახასიათებლები, განსაკუთრებით კი შეიარაღება საკმარისად არ ჩაითვალა.

შუშაობა გაგრძელდა და მისი შედეგი იყო მომდევნო საცდელი ობიექტი „432“, რომლის დემონსტრირება 1962 წლის ოქტომბერში შედგა.

„432“ მოიცონეს და ერთი წლის შემ-

T-64A (1974 წლის მოდელი): მასა — 38 ტ, ეკიპაჟი — 3 კაცი, ჯავშანი — 20-150 მმ, დიზელის ძრავა — 700 ცხ.ძალის, სინჩარე — 35-60 კმ/სთ-ში, სელის მარაგი — 500-700 კმ, შეიარაღება — 125 მმ-იანი ქვეყნით, 7,62 მმ-იანი და 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევით

T-72-ზე გამოყენებული დინამიკური დაჯავშნის სხვადასხვა სისტემა

დღე ხარკოვის სატანკო ქარხნის კონვეიერიდან ახალი ტანკს — T-64-ის პირველი პარტია ჩამოვიდა.

T-64-ზე გამოყენებულ სახალეთაგან გამოსაყოფა 115 მმ-იანი ქვეშების დამტენი ავტომატი, რომლის ხარჯზეც ეკიპაჟი 3 კაცამდე (დარჩა — მძლავრ-შეკა-ნკოსი, შუშინზე და მეთაური) შემცირდა და ამის გამო სატანკო ჯარების ახალ სამტატო სტრუქტურებზე გადასვლა გახდა საჭირო.

ავტომატის კონვეიერში 30 ტურეა (ჯავშანმზერეტი-ქვეკალიბრანი, კუმულაციური და მსხვერვად-ფუფასური) პირინონტალურად, ხოლო პილზნები კი ვერტიკალურად იყო ჩალაგებული. კიდევ 10 გასროლა ავსტელაჟში ინახებოდა.

შემსუბუქებული საგლი ნაწილი პატარა დამატრის 6 საფრენი კორგოლაქისგან შედგებოდა და თითოეულს თავისი შიდა ამორტიზატორი ჰქონდა.

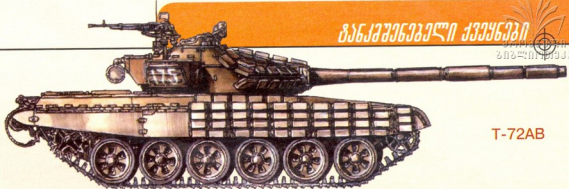
სხვა საბჭოური ტანკებისგან პრინციპულად განსხვავებულ T-64-ს ნაკლიც არ აქვდა, განსაკუთრებით პრობლემური ძარვეები იყო.

ჩარომსიკი ძრავა კი გაუმჯობესდა და სტენზე მონტორუსურსი 300 მითრისათამდე აიყვანა, მაგრამ ჯარებში ეს მანქანებელი 100 მითრისათხ არ აღემატებოდა. ამასთან, ძრავა სწორ ტექნიკურ მომსახურებას და ხარისხიან საწვავ-საპირ მასალას მოითხოვდა, რაც ფუფულთვის არ ხერხდებოდა.

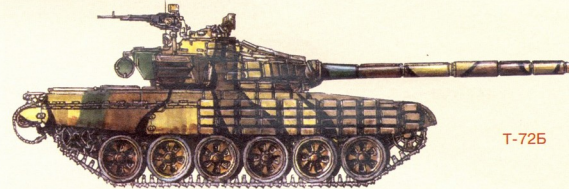
T-64-ის სერიული წარმოება 1969 წლიდან გაგრძელდა და შედეგ ის T-64A-მ შეცვალა.

მოღერინებულ T-64A-ს 125 მმ-იანი ქვეშები და დატენის ახალი ავტომატი (კონვეიერი 28 გასროლას იტევდა და კიდევ 9 კი ცალკე ინახებოდა) ჰქონდა. შეცვლილი კონსტრუქციის კომპარაზე დისტანციურად მართვადი საზენიტო ტყვიამფრევეი (НСВТ-12,7 Утес) დაიდგა, ხოლო მულუტებს კუმულაციური ტურეებისაგან დამცევი ალუმინის ფარები გაუკეთდა. შეიცვალა იარაღის მართვის სისტემა და სხვ.

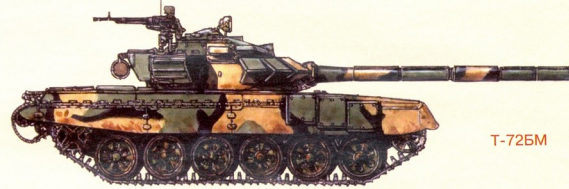
1975 წელს ტანკის კიდევ ერთი მოღერინებული ვერსია — T-64B მომზადდა. მას უფრო სრულყოფილი ცეცხლის მართვის კომპლექსი და შეიარაღების სტაბილიზატორი ჰქონდა. კორპუსისა და კომპერის ჯავშანდაცვა დინამიკური დაცვის დაკიდებული ბლოკებით გაძლიერდა, ხოლო ბორტებს მიულ სიგრძეზე დამცევი ეკრანები ფარავდა.

T-72AB

T-72B

T-72BM

ტანკის გაუმჯობესებულ მომდევნო ვარიანტს 1000-ცხ.ძალიანი 6ТД-ს ტრაის ძრავა ჰქონდა. მართალია, სიმძლავრის მომატებით ტანკის (მოდელი T-64BВ) გამავლობა და მანქნულობა გაიზარდა, მაგრამ სხვა მხრე T-64-ის გასაუმჯობესებელი რესურსები ამოწურული ჩანდა.

ნაკლოვნებათა (როული ტრანსმისისა და ქვეშების დატენის მექანიზმი, არასამილ ძრავა და მაღალი თვითღებულება) გამოსწორება გვიანდებოდა, არაა, არმია სამილ და თან იაფ ტანკებს მოითხოვდა.

1967 წელს ნიენ-ტაგილის საკონსტრუქტორი ბიუროს ახალი ტანკის

T-72C: მასა — 45 ტ, ეკიპაჟი — 3 კაცი, ჯავშანი — 70-405 მმ, დიზელის ძრავა — 840ცხ.ძალიანი, სიჩქარე — 35-60 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 600-700 კმ, შეიარაღება — 125 მმ-იანი ქვეშები, 7,62 მმ-იანი და 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრეველები

შექმნა დაავალეს. მთავარი მოთხოვნა T-64-ის ნაკლებიანებათა გამოსწორება და ტანკის თვითღირებულების ორჯერ შემცირება იყო.

ძრავის გასაუმჯობესებლად ურალელი სპეციალისტები ომის პერიოდის B-2-ს მიუბრუნდნენ. გაუმჯობესებულ B-46-ს სათანადო სიმძლავრეთან ერთად რამდენიმე სახის საწვავზე (დინელი, ბენზინი და ნავთი) მუშაობა შეეძლო.

ხელახლა დაპროექტებულ ქვემეხის დატენის მექანიზმს უკეთესი სქემა პქონდა და კომპარის იატაკზე ჭურჭები ორიგად იყო დაწყობილი.

კომპარის დამზადებაში ტექნოლოგიურად რთული მრავალბრანი დაჯგუფების ნაცვლად სხვადასხვა სისქის ჯგუშანოლადის მონოლითური სხმული გამოიყენეს. მაქსიმალური სისქე 280 მმ კომპარის შუბლს ჰქონდა.

ქართული არმიის T-725 მოდერნიზებული პროგრამით Sim 1

კორპუსის შუბლი ისე კომბინირებული ჯგუშნის (მაქსიმალური სისქე 200 მმ) საფუძველზე დამზადდა და დახრის ოპტიმალური კუთხის ხარჯზე მისი ეფექტურობა 500-600 მმ-იან ჰომოგენურ ჯგუშანს უტოლდებოდა.

საცდელი ობიექტის — „172“-ის აქვობა 1968 წელს დასრულდა. ნიჟინტა-გიდელმა სპეციალისტებმა „172“-ზე სიანდლებთან ერთად ხარჯვლითა ტანკის ბერი უკვე აპრობირებული დეტალი და კვანი გამოიყენეს, ამიტომ ის T-64-ის ფორმით ძალიან ჰგავდა.

„172“-ის სხვადასხვა ამინდში ჩატარებულ გამოცდაზე შეინშნული ხარვეზების გათვალისწინებით მომდევნო საცდელი ობიექტი „172M“-ი აიწყო.

ამჯერად გამოცდა უფრო მასშტაბური იყო — მასში „172M“-სთან ერთად

T-80Y: მასა — 46 ტ, ეკიპაჟი — 3 კაცი, კომბინირებული ჯგუშანი, აირტურბინიანი ძრავა — 1100ც.ხ.ძალიანი, სიჩქარე — 40-70 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 440 კმ, შეიარაღება — 125 მმ-იანი ქვემეხი, 7,62 მმ-იანი და 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევები

სერიული T-64A-ები და საცდელი T-80-ები მონაწილეობდნენ.

ჩამოყალიბდა საცდელი ბატალიონი, სადაც თითოეული ტიპის ტანკებით დაკომპლექტებული ერთი ასეული გაერთიანდა.

გამოცდა 1972 წელს ჩატარდა და რამდენიმე თვე ბატალიონმა საბჭოთა კავშირის ვეროული ნაწილიდან კავკასიის გულის ცენტრალური აზიისკენ რამდენიმე ათასი კმ გაიარა.

გამოცდის ანგარიშებში ნათქვამი იყო, რომ „172M“-ის ძრავა და ბერი სხვა აგრეგატი გამართლად მუშაობდა, შენიშვნები კი, ძირითადად მუხლუხების საიმედოების ამაღლებას შეეხოდა.

საცდელ ობიექტს რეკომენდცია სერიული წარმოებისთვის გაწეა და 1973 წლის აგვისტოდან T-72 „ურალის“ სერიული აწყობა დაიწყო.

მ პერიოდში ქარხნები პარალელურად მოძველებულ T-64A-ს უმჯობესდნენ და უფრო თანამედროვე T-80-ის სერიულ წარმოებისთვის ემზადებოდნენ.

„ურალის“ სერიული წარმოების გასაძარდად საბჭოთა კავშირი ჩარხებსა და ლითონდამამუშავებელ ცენტრებს გერმანიაში, შვეიცარიაში, იაპონიასა და სხვა ქვეყნებში ყიდულობდა, ანუ ტანკებს ის ქვეყნების დამხმარებით აწყობდა, ვისთანაც ომებს აპირებდა.

ძირითად საბრძოლო კლასის ტანკებს შორის ყველაზე მეტი „ურალი“ ააწვეეს და დაახლოებით ოთხი ათეული ქვეყნის არმიის შეიარაღებაში დღემდე რჩება.

საბჭოური ლიცენზიის საფუძველზე „ურალებს“ წლების განმავლობაში ინდოეთი, ერაყი, იუგოსლავია, პოლონეთი და ჩეხოსლოვაკია სერიულად აწარმოებდა.

წარმოების პარალელურად ტანკის სრულყოფილ-მოდერნიზაციაზე რეგულარულად მუშაობდნენ.

არსებობს „ურალის“ მოდერნიზაციის საბჭოური, რუსული, უკრაინული, სლოვაკური, ჩეხური, პოლონური, სერბული, ხორვატული, რომინული და კიდევ სხვა ქვეყნების პროექტები.

1979 წელს საბჭოთა არმიამ შეიარაღებაში მიიღო ტანკის პირველი მოდერნიზებული ვერსია T-72A, რომელიც სახალკებით გამოირჩეოდა — ახალმა

გუდაუთის ბაზა — რუსული საოკუპაციო ჯარების T-90-ები

ქვეყნმა სროლის სიზუსტე გაზარდა და საბრძოლო მარაგამც 44 გასროლამდე მოიმატა. მრავალმრიანი ჯგუფანში ე.წ. ქვიშის ღეროები გამოიყენეს. საუბლი ნაწილი მთელ სივრცეზე ლითონ-რუზინის ეკრანებმა დაფარა, ხოლო კორპუსის თვითმთხრელისა და ტრალების დასაყენებელი სამარჯვები გაუკეთდა.

მომდევნო T-72B-ს კი შეიარაღების მართვის სისტემა „სეირი“ დაემატა და კორპუსი-კოშკურა დინამიკური დაცვის 227 ფუთით დაიფარა. მოვლენებით ჯგუფანდაცვის დასაკიდი ყუთები ჩაშენებული დინამიკური დაცვით შეიცვალა. ტანკის წინის სამტონიან მატეხას კომპენსირება უფრო ძლიერმა ძრავამ — B-84-მა გაუკეთა.

„ურალის“ ერთ-ერთ ვერსიაზე (T-72B2) B-92C2 ტიპის 1000-ცხ.ბალიანი ძრავა, ფრანგული თბოენერჯინი

კამერა Catherine, მოდულური დინამიკური დაცვა „რელიქტი“, ტანკსაწინააღმდეგო მაგნიტური ნაღმებისგან დაცვის ელექტრომაგნიტური სისტემა და კიდევ სხვა სიახლეები მოისინჯა.

რადენიმე წლის წინ ქართული არმიის შეიარაღებაში არსებულ T-72-ებს ისრაელის დახმარებით მოდერნიზაცია ჩაუტარდა.

ტანკებზე დაიდგა ახალი ცეცხლის მართვის სისტემა ისრაელში დამზადებული თბოენერჯინი კამერით, ამერიკული ულტრამოკლეტალიანი რადიოსადგური, თანამგზავრული ნავიგაციის ისრაელული სისტემა და სხვ. ამის წყალობით ამაღლდა სროლის სიზუსტე, გაუმჯობესდა დამით და როდულ მეტეოპირობებში სამიზნის აღმოჩენის შესაძლებლობები და ა.შ.

საბჭოთა ტანკმშენებლობის ცენტრებს

შორის მიმდინარე შეჯიბრებაში აუტსაიდური აღმოჩნდა ლენინგრადის კიროვის ქარხანა და ლენინგრადელი სპეციალისტები მგლომარეობის გამოსწორებას აირტუბინიანი ძრავას მქონე ტანკით შეცადნენ.

ასეთ ტანკზე ხარკოსა და ნიჟნი-ტავილშიც მუშაობდნენ, რადენიმე საცდელი ნიმუშიც აიგო, მაგრამ სეროულ წარმოებადმე მიყვანა არ მოხერხდა.

1968 წელს კიროვის ქარხანამ 1000-ცხ.ბალიანი აირტუბინიანი T-64F ააწყო, გამოცადა და დაადგინა, რომ მომატებული სიმძლავრის ხარჯზე ტანკის დინამიკური მახასიათებლები შეცვლილა, ამის გამო საუკლ ნაწილს საფუძვლიანი გადაკეთება სჭირდებოდა.

მომდევნო საცდელ ტანკს უკვე შეცვლილი საუკლი ნაწილი მქონდა ახალდამბოქმეტებული წამყვანი-მიმბართეუ-

T-90C (MC) მასა — 48 ტ, ეკიპაჟი — 3 კაცი, კომბინირებული ჯგუფანდაცვა, დიზელის ძრავა — 1130 ცხ.ბალიანი, სიმაქარე 30-60 კმ/სი-ში, შეიარაღება — 125 მმ-იანი ქვეყმა და ორი 7,62 მმ-იანი ტყვიამყრქვეყვი

ლი თვლებით, საყრდენი და დამჭერი გორგოლატებით, მუხლებზეთა და დაკიდების სისტემით.

შეიცვალა კომპურის ფორმაც, მაგრამ T-64A-დან ქვეშეტი, ქვეშეტის დატენის ავტომატი, ჯეჟმანდაცვის ელემენტები და ცეცხლის მართვის ხელსაწყოები უცვლელი დარჩა.

ტანკის სრულყოფილად კიდევ 7 წელი გაილია და აირტურბინიანი T-80 არმიის შეიარაღებაში 1976 წლიდან შევიდა.

ტანკის მოდერნიზებული რამდენიმე ვერსიიდან საუკეთესოდ T-80V თთულევა. T-80V-ს აქვს სარაკეტო იარაღის მართვის ახალი სისტემა „რეფლექსი“ და დასაკიდ დინამიკური დაცვის სისტემა „კონტაქტი“, რომელიც შემდგომში ჩამუშავებული დინამიკური დაცვით (900-1100 მმ კომოკენური ჯეჟმის ტოლფასია) შეიცვალა. აირტურბინის რესურსების დასაზოგად ტანკს დგომისას ან თავდაცვით ბრძოლებში 30-ცხ.ბალიანი დამხმარე ენერგოაგრევატი ექმარება.

ექსპლუატაციაში აირტურბინი როული და თან არაკონომიური გამოდგა, ამიტომ ტანკის დიზელის ძრავზე გადაყვანა გადაწყვიდა.

1985-93 წლებში დიზელისძრავიანი T-80UD-ებს ხარკოვის სატანკო ქარხანა აწარმოებდა.

ძირითადი საბრძოლო ტანკების კლასიდან საბჭოთა ტანკმშენებელი სკოლის ბოლო ნამუშევარი T-72B5V იყო.

საბჭოთა პერიოდში შექმნილი ტანკი 1992 წელს შეიარაღებაში რუსეთის არმიამ აღნიშვნა T-90-ით მიიღო.

1997 წლამდე 120 ტანკი დამზადდა და შემდეგ წარმოება დიდი ხნით შეწყვედა. წარმოება 2004 წლიდან განახლდა, რაც ძირითადად უცხოურმა შეკვეთებმა განაპირობა. რამდენიმე ასეული ტანკი ლიცენზიურ წარმოებასთან ერთად ჯერ ინდოეთმა იყიდა, ხოლო შემდეგ 200-მდე T-90 აღვიზნა შეიძინა.

ქვეყნის სამხედრო უწყების ჩინონიკა დასაინტერესებლად ნიფინ-ტაგის სატანკო ქარხნის სპეციალისტებს ტანკის კონსტრუქციაში მუდმივად სახელეები შეაქვთ.

ბოლო მოდელი — T-90C (T-90MC) მიმდინარე წლის სექტემბერში ნიფინ-ტაგელში იარაღის გამოყენაზე წარადგინეს.

სახელეება შეიარაღებაში, ჯეჟმანდაცვას და ცეცხლის მართვის სისტემებში, ხოლო ძრავა და საული ნაწილი პრაქტიკულად უცვლელი რჩება.

ტანკი აგრძელებს საბჭოთა ტანკმშენებლობის ტრადიციას — ტანკის წონა 45-46 ტონას არ უნდა აღემატებოდეს.

ტანკის მრავალიცხივე ელექტრონული სისტემათა ექსპლუატაცია საკვანიათა ეკიპაჟისგან კარგ ცოდნასთან ერთად დიდ გამოლეობასაც მოითხოვს.

შეითხვევითი არ არის, რომ ამის გამო ამერიკული „აბრამსების“, გერმანული „ლეოპარდებისა“ თუ ისრაელის „მერკავეის“ ეკიპაჟები მოთხიკაციანია.

T-90-ზე ეკიპაჟის მეთხე წვერის დამატება, ცხადა, ტანკის კარდინალური ცვლილებითან იქნება დაკავშირებული. ამიტომ გამოიხიციული არ არის წონის გაზრდა, რაც თავის მხრე საული ნაწილის შეცვლასა და ახალი, უფრო ძლიერი ძრავის გამოყენებას მოითხოვს. ეს კი სრულიად ახალი ტანკის შექმნას ნიშნავს.

თავად რუსი სპეციალისტები T-90-ის კიდევ ერთ სუსტ „წერტილს“ გამოყოფენ — კომპურისა და ძრავა-ტრანსმისიის განყოფილების ზედა პროექციას, ხოლო დასავლური წარმოების უახლესე ტანკსაწინააღმდეგო საშუალებები ტანკებს სწორედ ამ ადგილებში ურტყამენ.

ჯერჯერობით რუსეთის არმია 500-მდე T-90-ით დაკავყოფილდა, საიდანაც ერთი ბატალიონი ოკუპირებულ აფხაზეთში რუსული შე-7 ბაზის შემადგენლობაშია.

თეიმურ ჩაჩანიძე

ყველა თაობის საყვარელი გაზეთი 1934 წლიდან

ნიღარადგზის სპეციალური ოპერაციების საზღვაო ძალები

სპეციალური ოპერაციათა საზღვაო ძალები (Maritime Special Operations Forces – MARSOF) პოლანდიის საზღვაო ქვეითთა სპეცდანიშნულების ნაწილების ახალი ფორმირებაა, რომელიც სამთო გამცლებელთა საღაზვერო ოცეულის, საზღვაო ქვეითთა ჩარევის ჯგუფისა და მებრძოლ მყინთათა ოცეულის შერთებით შეიქმნა.

ახალი ქვედანაყოფის პირადი შემადგენლობის წერთნა 40 კვირას მოიცავს და შეესატყვისება იმ საზღვაო ქვეითთა მომზადებას, რომლებიც სიღრმისეული დაზვერვის, საგანგებო დანიშნულების სპეციალისტებისა და ზღვაზე ტერორიზმთან ბრძოლის პროგრამებით სწავლობენ. ამასთან, აქცენტი კიდევდა საზღვაო სპეცოპერაციების ჩატარებაზე. MARSOF-ი ზოგიერთი ნიშნ-თვისებით ბრიტანულ სპეციალური სანაოსნო სამსახურს ენათესავება.

დახმარების სპეციალური ჯგუფი

დახმარების სპეციალური ჯგუფი (Bijzondere Bijstands Eenheid – BBE) ნიდერლანდების სამეფო-საზღვაო ქვეითთა ანტიტერორისტულ ქვედანაყოფებად ითვლებოდა. მისი შტაბბინა პოლანდიის პატარა ქალაქ ფლორენს Van Braamhouck Ceel-ის ყაზარტებში იყო განთავსებული.

ქვედანაყოფების სამშტატო სტრუქტურა წლების განმავლობაში არ შეცვლილა. მშვიდობიანობის დროს BBE-ს დაქვემდებარების საკმარის რთული სტრუქტურა ჰქონდა: ყველაზე მაღალი რანგის სამხედრო ხელმძღვანელები წარმოდგენილი იყო საზღვაო ქვეითთა ოპერატიული ჯგუფით (GOEM), რომელიც პირველ ამფიბიურ საბრძოლო ჯგუფსაც (ACG) მეთაურობდა.

ეს უკანასკნელი პასუსს აგება სამეფო-საზღვაო ქვეითთა მოქმედებებზე, რომელიც თავის მხრივ BBE-ს ემორჩილებოდა.

ეს მდგომარეობა ტერორისტული აქტების დროს ხშირად იცვლებოდა. ასეთ შემთხვევაში კრიზისული სიტუაციების მართვის საგანგებო სამთაურობო ჯგუფი თავის თავზე იღებდა გადაწყვეტილებას საგანგებო ძალების გამოყენების თაობაზე.

ორგანიზაციულად BBE ორი 33-ჯარისკაციანი ოცეულისგან შედგებოდა. ოცეული დაყოფილი იყო 4 მოიერიშე რაზმად, რომელიც თავის მხრივ ხუთჯარისკაციანი სექციებისგან შედგებოდა.

დანარჩენი სამხედრო მოსამსახურეები სამეთაურო-ოპერატიული ჯგუფს წარმოადგენდნენ, ნიდერლანდების საზღვაო-საზღვაო ქვეითთა მოკავშირე

როლს ქმნიდნენ და დაზვერვის მონაცემთა შერეობით, მისი ანალიზითა და ოპერაციითა ეფექტური დაგეგმვით იყვნენ დაკავებული.

BBE-ს ერთ-ერთი ჯგუფი მუდმივ შაფიფონაში იყო და 90 წუთში ნეპისმიერ გამოძახებაზე რეაგირება შექლოდა.

საზღვაო ოპერაციების ჩატარებისას BBE ურთიერთმოქმედება ნიდერლანდების მე-7 სპეციალური სანაოსნო ესკადრონიან (7 th Special Boat Squadron – SBS).

ზღვაზე ტერორისტული საფრთხის შემქმნის შემთხვევაში SBS-ი მინიმუმ ოთხიდან ერთ რაზმს მაინც გზავნიდა BBE-ს დასახმარებლად.

სხვადასხვა დროს BBE ერთობლივ მომზადებას გადიოდა: საფრანგეთის, გერმანიის, ესპანეთის, ბელგიისა და შვედეთის შტატების ელტურ ქვედანაყოფებთან ერთად.

ჩარამის ჯგუფი

2005 წელს BBE-ს ბაზაზე საზღვაო ქვეითთა ჩარევის ჯგუფი (UIM) შეიქმნა. UIM-ი შედგება პოლანდიის საზღვაო ქვეითთა რეზერვ, საგანგებო გაჭირვანილი ჯარისკაცებისგან, რომლებიც სპეციალური ოპერაციების საზღვაო ძალების (MARSOF) შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენენ.

UIM-ი არის ტერიორიზმიან ბრძოლის სპეციალური ქვედანაყოფი. მას ნიდერლანდების საზღვრებს გარეთ მოქმედების უნარიც შესწევს და უპირატესად მონაწილეობს საზღვაო სპეციალური ოპერაციებში, რომელიც სიდრემისეულ დაზვერვას, პირდაპირი ზემოქმედებისა თუ სამხედრო დახმარების ოპერაციებს მოიცავს.

ჯგუფს დაკისრებული აქვს შემდეგი ამოცანები: სპეციალური ოპერაციების ჩატარება ხმელეთზე და ზღვაში; ტერიორიზმის საწინააღმდეგო სწრაფი რეაგირებისა და მძევლების გასათავისუფლებელი ოპერაციების ჩატარება (ნიღურდანილების ფარგლებში); საზღვაო სასწრაფო ოპერაციების ჩატარება (ნავსადგურებში, ხომალდებსა და ნავთობის პლატფორმებზე); პოლანდიის პოლიციისა და სამეფო სამხედრო კონსტაბლებისათვის დახმარების გაწევა (ტანდარმერიის ანალოგი) ქვეყანაში სამართალდამცველი ღონისძიებათა და კონტრტერორისტული ოპერაციების დროს; სამხედრო-საზღვაო ძალების ხომალდებზე დაცვის ქვედანაყოფების მოვალეობის შესრულება პუმანიტარულ ან სამშვიდობო მისიებში;

2006 წლის 1-ელ ივლისს შეიქმნა ტერიორიზმიან ბრძოლის სპეციალური ზოგების სამსახური Dienst Speciale Interventies (DSI), რომელსაც ევალება ქვეყანაში კონტრტერორისტული ოპერაციების ჩატარება და იმპედროულად გაერთიანებულ ოპერატიულ ცენტრს წარმოადგენს.

DSI-ს მოვალეობაა თვადაცისა და

იუსტიციის სამინისტროების სპეცქვედანაყოფებისგან კომბინირებული საგანგებო დანიშნულების რაზმების შექმნა.

კონკრეტულად DSI აერთიანებს: საზღვაო ქვეითთა ჯგუფს (Unit Interventie Mariniers — UIM), სამეფო-სამხედრო კონსტაბელთა უშიშროების ძალების სპეციალურ მისიათა ბრიგადას (Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten — BSB) და პოლიციის კონტრტერორისტულ ქვედანაყოფს (Arrestatieteam).

ადეპრმილოზა

UIM-ის არსენალშია სხვადასხვაგვარი იარაღი: სნაიპერის შაშხანები Accuracy International AWSM-F და Steyr SSG, კარაბინები Diemaco CB, პისტოლეტ-ტყეაბრეშევეები FN P90

და Heckler&Koch MP5, პისტოლეტები Glock 17 და Sig Sauer P226.

რაზმებს ემსახურება ნიდერლანდების სამხედრო-საზღვაო ძალების შვეულმფრენები, რომლებსაც პირადი შემადგენლობა გადაჰყავთ და საჰაერო მხარდაჭერასაც უზრუნველყოფენ.

გარდა ამისა, საჭიროების შემთხვევაში შეუძლიათ პოლიციის საჰაერო სამსახურის ორი შვეულმფრენი — AW139 გამოიყენონ.

UIM-ის ოპერატორები ცდილობენ უმრავლეს შემთხვევაში ამოცანების არალეტალური მეთოდებით გადაჭრას. მომკვდინებელი ცეცხლის ნაცვლად, რომელსაც ადრე მიმართავდნენ, ახლა უფრო ფსიქოლოგიური ზემოქმედებების მეთოდებს იყენებენ და ცეცხლს მხოლოდ საპასუხოდ ხსნიან.

აკვლანისტი შხად არის მოწინააღმდეგე გაანადგუროს

ოპარაციები

საზღვაო ქვეითთა ჩარევის ჯგუფმა (2005 წლამდე BBE Mariniers) შრავალი სპეცოპერაცია ჩაატარა.

პირველი ამოცანა მის წინაშე 1974 წელს დადგა, როცა პატიმრებმა სხეულებზე დასვეს ციხე ზღვაში ჩაივარდნის და წესრიგის აღდგენა გახდა საჭირო. სპეცოპერაციებში მამინ რაზმმა ხელჩართული ბრძოლის მეთოდები და დამატარებელი-გამაყრუებელი ყუმბარები გამოიყენა.

1977 წლის მაისში ცამეტმა ბორტომოქმედმა ხელში ჩაიგდო როტერდამიდან გრონინგენში მიმავალი მატარებელი. იმავდროულად მათმა თანამოაზრეებმა სკოლის შენობა დაიკავეს. ტერორისტებს პოლიტიკური მოთხოვნები ჰქონდათ — ცდილობდნენ ინდონეზიის მთავრობის სამხრეთ ძალების დაშორებას.

მოლაპარაკება ორი კვირა გაგრძელდა და ამ დროში ტერორისტებზე ინფორმაცია შეროდა.

ინციდენტის მშვიდობიანად მოგვარების იმედს მამინ ამოიწურა, როცა ბორტომოქმედებმა მატარებლის ინჟინერი მოკლეს და ცხედარი ვაგონის ფანჯრით გადააგდეს.

10 თვის სასპეცოპერაციის ჩატარება გადაწყდა. დაგეგმვისას ვაირკავ, რომ იერიშის დაწყების წინ აუცილებელი იყო ყურადღების გადატანის ფაქტორის შექმნა.

დამკვეთებმა გადაწყვიტეს, რომ გამოეყენებინათ ორ რეაქტიულ ავიაგამანაღვრებელი F-105-ს, რომლებიც დაბალ სიმაღლეზე გადალტყენდნენ მატარებელს და ბგერით ზღვარს გადალახავდნენ. ამჟღად დროს ავითქვამდნენ ნაძვბი, რომლებიც მატარებლის წინა კაბოეზში იყო განთავსებული.

11 თვის, დიდი, კომანდოსების ორი ჯგუფი, რომელთაგან ერთი მოიერიშე და მეორე კი მხარდაჭერი იყო, მატარებელს შეუძნედალად მიუახლოვდნენ.

ამ დროს ავიაგამანაღვრებლებიც გამოეყენებნენ ორ რეაქტიულ ავიაგამანაღვრებელს ბარიერი გადალახეს. დანაშაული ვაგონები აფეთქდა თუ არა, სასურველი მომენტიც დადგა — ყურადღების გადატანასთან ერთად შეიქმნა მოულოდნელობის ეფექტიც, რამაც ხელი შეუწყო ოპერაციის წარმატებით ჩატარებას — მოულოდნელი ხმაურისგან შეშინებული მძღვლები ავტომატურად გაქვნიან.

ამ დროს მოიერიშე კომანდოსები კაბოეზში შეიჭრნენ და ავტომატური

ცეცხლი გახსნეს. ორწუთიანი ორმხრივი სროლის გამო დაიღუპა შვიდი ტერორისტი, ექვსმა კი ტყვედ ჩააბრუნა არჩია. სამწუხაროდ, ოპერაციას ორი მძღვლის სიცოცხლეც შეეწირა.

მიუხედავად ამისა, ეს ოპერაცია ხანმოკლეა მძინეული და კონტრტერორისტთა მომზადების სახელმძღვანელოში შეტანილი. სკოლაში გამაგრებული ტერორისტები კი, როცა თანამზარბეულების ამბავი შეიტყვეს, უბრალოდ დააჩაბრდნენ სპეცრაზმელებს.

კიდევ ერთი წარმატებული სპეცოპერაცია BBE-მ 2004 წლის 10 ნოემბერს პაგავში ჩაატარა. ამ დღეს ქალაქის პოლიცია ოპერაციული ჯგუფი შეეცადა ორგანიზაცია „ოფისტაის“ წევრების დაპატიმრებას, მაგრამ ტერორისტები ხელიდან დაუსხლტნენ, სამართალდამცველებს გაქცეულებმა ხელფეხებარა უხროლეს და სამი პოლიციელი დაჭრა.

პოლიციელთა დასახმარებლად გამოახტულმა BBE-ს სპეცრაზმელებმა ტერორისტების დაკავების ოპერაცია უშეცდომოდ ჩაატარეს. დააკავეს ორი ბორტომოქმედი, მესამე კი ორმხრივი სროლისას დაიღუპა.

2008 წელს UIM-ის მებრძოლები ნიდერლანდების სამხედრო-საზღვაო ფლოტის უშიშროების რაზმის შემადგენლობაში სიმაღლის სახანაოების პატრულირებაში მონაწილეობდნენ.

პოლანდის სამეფო-საზღვაო ფლოტის ფრეგატ De Ruyter-ს დაკავებული ჰქონდა ორი სატვირთო ხომალდის თანხლება, რომლებიც გაეროს „სისოფლიო სასურათო პროგრამაში“ მონაწილეობდნენ. სპეცრაზმელთა ქვედანაყოფებს რამდენჯერმე მოუხდა მეკობრეებთან შებრძოლება, როცა ისინი სატვირთო გემების ხელში ჩაგდებას ცდილობდნენ.

სამთო გაცილებელთა საზღვაო ოცეული

სამთო გაცილებელთა სადაზვერუო ოცეული (Mountain Leader Reconnaissance Platoon — MLVERKPEL) დაკომპლექტებულია ისეთი სპეციალისტებით, რომლებიც მთებში, დაბალი ტემპერატურის პირობებში სამხედრო მოქმედებისთვის არიან მომზადებული. ეს არის შედარებით ახალი ქვედანაყოფი, რომელიც 1997 წელს სპეციალური სამთო და არქტიკული მონაშადების შენარეუბიდან შეიქმნა.

სამთო გაცილებელთა სადაზვერუო ოცეულის ანალოგი ასეთივე დასახელებით დიდი ხანია არსებობს ბრი-

საზღვაო ქვეითთა სპეცრაზმელი პატრულირების დროს

ტანიის საზღვაო ქვეითთა შემაღენლობაში, სწორედ მათი მიზანძიება და მსგავსად შეიქმნა სხეულები პოლანდური ოცეული.

ოცეული მოქმედებს როგორც პირველი ამფიბიური საბრძოლო ჯგუფის სადაზვერუო დანაყოფი. მისი პირადი შემაღენლობა წვრთნებს საპარაშუტო, საზღვაო, სამთო და არქტიკული პროგრამებით გადის. მომზადება ასევე ითვალისწინებს სამთო გაცილებელთა ბრეტანულ სასწავლო ციკლს.

ომიანობის დროს შენაერთი დიდი ბრიტანიის კომანდოსთა მე-2 ბრიგადის მე-7 სპეციალურ სანაოსნო ესკადრონის განკარგულებაში გადადის.

მე-7 საზღვაო საანაოსნო ესკადრონი

SBS-ის მე-7 ესკადრონი პოლანდის სამეფო-საზღვაო ქვეითთა ელიტური ქვედანაყოფია. მას მჭიდრო კავშირი აქვს თავის ბრიტანულ ანალოგთან. პოლანდელთა მებრძოლი მყვინთავების მომზადება 1959 წელს დაიწყო, ხოლო 1961 წელს კი წვრთნების პროგრამაში ფრანგული და ამერიკული გამოცდილება გადმოიღეს.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

ქართული „მიხაილი“ აფხაზეთიდან ბოლშევიკებს სწავნილა

საქართველოს სამხედრო-საზღვაო ფლოტი აღარ ჰყავს, მაგრამ მისი აღდგენა, ადრე თუ გვიან, მაინც საჭირო იქნება. საზღვაო ქვეყანას ზღვაზე ძალის დემონსტრირების საშუალება უნდა ჰქონდეს.

შორეულ 1918 წლის დასაწყისში, ალბათ, ცოტა ვინმე თუ ფიქრობდა ეროვნული სამხედრო ფლოტის აუცილებლობაზე, მაგრამ საქართველოს ინტერესთა საზიანოდ რუსების ხელმოწერილმა ბრესტ-ლიტოვსკის ზავმა თურქებს სამოქმედოდ ხელი გაუხსნა

და ქვეყნა აგრესიის წინაშე დააყენა.

თურქეთის არმია წინ მოიწვედა და რუსეთისგან დათმობილ საქართველოს ტერიტორიებს დაკარგვა ელოდა. ბათუმის დამცველ ახალწამოყალიბებული ქართული არმიის ქვედანაყოფებს ზღვიდან საცეცხლე მხარდაჭერა სჭირდებოდა.

პორტში იმ დროს შვიი ზღვის ფლოტის ბოლშევიკთა მხარეზე გადასული რამდენიმე ზომილი და გემი იდგა, რომელთა ეკიპაჟების ლიოთობის გარდა სხვა არაფერი აინტერესებ-

დათ. ზომილდებზე წესრიგის დაუმყარებლად დაცვაში საზღვაო ძალის გამოყენებაზე ლაპარაკიც კი ზედმეტი იყო.

1918 წლის 17-18 მარტს გამთენიისას, დათქმულ დროსა და ნიშანზე, ქართული ჯარის ქვედანაყოფები ბათუმის პორტისკენ დაიძრნენ. ერთმა ნაწილმა სანაპიროსკენ მიმავალი ქუჩები გადაკეტა, ხოლო მეორე კი პორტში მყოფი რუსული სამხედრო ზომილდებისა და საეჭურო გემების ეკიპაჟების დაპატიმრებას შეუდგა.

ოპერაცია ორგანიზებულად ჩატარდა, რუსებს დიდი წინააღმდეგობა არ გაუწევიათ.

ქართველი სამხედროების ხელში 10 სამხედრო ზომილი, საეჭურო გემი და კატარა გადავიდა, მაგრამ განდათესატები — საქართველოს ეკიპაჟების დასაკომპლექტებელი საზღვაო ოფიცრები, მტურმანები, მექანიკოსები და არტილერიისტები არ ჰყავდა.

დაკავებულ მცურვე საშუალებათა შორის აღმოჩნდა შვიი ზღვის ფლოტის სატრანსპორტო ფლოტილიის საპორტო წყალჩამომსხმელი ბოტი „მიხაილი“ (სატრანსპორტო გემი №127), რომლის დანიშნულება გემების მტკნარი წყლით მომარაგება იყო, მაგრამ ომმა შვიდობიანი „მიხაილი“ შეიარაღებულ გემად გადააქცია.

სამწუხაროდ გემის ტექნიკურ მახასიათებელთა მიგნება ჯერჯერობით

„მიხაილი“ აფხაზეთის მიმდებარე წყლებში პატრულირებდა და მოწინააღმდეგეს ბოლშევიკებისგან სამხედრო დახმარების საშუალებას არ აძლევდა

ვერ მოხერხდა. ცნობილია, რომ მისი ტვირთმანქანა 660 ტონას შეადგენდა და კანეს ხისტემის ორი 75 მმ-იანი ორი ქვეშეობი (მასა — 1,4 ტ, ჭურჭის წონა — 4,9 კგ, სროლის სიშორე — 24,5 კმ, მომსახურე პერსონალი — 4 კაცი) იყო აღჭურვილი.

შეიარაღებულ „მიხაილს“ საბრძოლო ზომადგებთან შედარებით დაბალი შესაძლებლობები ჰქონდა, მაგრამ თავის დაცვა და სახმელეთო სამხინჯებზე ასე თუ ისე მოქმედების ძალა კი შეესწავდა.

„მიხაილის“ იფენტიფიცირებისას თავიდან ჩაითვალა, რომ მისი სრული სახელი „მიხაილ არხანგელი“ იყო და ეს ინფორმაცია ვურნალ „არსენალის“ 2004 წლის მე-3 ნომერში დაიბეჭდა.

„მიხაილ არხანგელი“ ასევე შევადლოთ არის ნახსენები 2009 წელს თეოდაციუს სამინისტროს მეორის ბიბლიოთეკის სერვის წიგნში „სამხედრო-სახვადო საქმის ისტორია“.

იმ პერიოდის სახომალდო ცნობარებისა და პირველი მსოფლიო ომის დროის შავი ზღვის ფლოტის მობილიზებული გემების შესწავლის საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ ბათუმში ქართველმა სამხედროებმა წყაღუნა მომსხმელი ბოტი „მიხაილი“ დააკავეს და არა „მიხაილ არხანგელი“.

„მიხაილ არხანგელი“, ანუ სატრანსპორტო გემი №41, შავ ზღვაში მართლაც დაეკარგა და 1918 წელს ჯერ გერმანელთა, შემდეგ ინგლის-საფრანგეთისა და ბოლოს კი რუს თეთრგვარდიელთა განკარგულებაში იყო.

1920 წელს გემი ბოლშევიკებს დარჩათ და ორი წლის შემდეგ ბალტიის ზღვაში გადაიყვანეს.

ბათუმის პორტის „მიხაილის“ საბრძოლო წარსულზე მწინა ინფორმაციაა შერძინებული და ისიც ქართველ სამხედრო მღვდლებთან მოგონებებში.

კავკასიის არმიის ოპერატიული ინფორმაციით, 1918 წლის 10 აპრილს, 12 საათზე, ბათუმის ბრძოლაში მიხაილის ციხისმაგრი არტილერიამ და ზღვიდან ერთადერთმა „მიხაილმა“ ესროლა თურქებს რამდენჯერმე. იყო თუ არა სროლა შედეგადად, ძნელი სათქმელია, ვეც არ იყოს, მხოლოდ „მიხაილი“ თურქეთის არმიის შემოტევის შეჩერებას ვერ შეძლებდა.

ბათუმის ოკუპაციის შემდეგ „მიხაილი“ სხვა მცურავ საშუალებებთან ერთად ფოთში გადავიდა და ერთხანს უახლოეს პორტებს შორის ტვირთი გადაჰქონდა და მგზავრები გადაჰყავდა. აფხაზეთში დაჩქარებულ საბრძოლო

მოქმედებათა გამო „მიხაილი“ სხვა ორიქმდავალ გემებთან — „პაველთან“, „დობროფოლესკისა“ და „ჭიროხთან“ ერთად საქართველოს მთავრობისა და გენერალ მახნიაშვილის განკარგულებაში გადავიდა.

„მიხაილი“ რეკულარულად მონაწილეობდა სახმელეთო სამხინჯის ჩახშობაში და იმეფდროულად აფხაზეთის მიმდებარე წყლებში პატრულირება, რომ მოწინააღმდეგეს ბოლშევიკებისგან სამხედრო დახმარება არ მიეღო.

9 მაისს „მიხაილი“ და ქართული გამანადგურებელი კატარღები (საპატრულო კატარღები) ოჩამჩირეთში 300-კაციანი ქართული დესანტის გადასხმაში მონაწილეობდნენ.

22 ივნისს „მიხაილი“ ახალი ათონის მახლობლად ქართულ ქვედანაყოფებს თავისი არტილერიით დაეხმარა.

გენერალი გიორგი მახნიაშვილი წერდა: „27 ივნისს ჩემი ბრძანებით ჯარები შეტყვავზე გადავიდნენ. ზღვიდან მათ დახმარებას უწყვეტდნენ გამანადგურებლები და ტრანსპორტი „მიხაილი“. გამანადგურებლების გამო მოწინააღმდეგე იძულებული იყო, დაეტოვებინა ვაგრაც და გადასულიყო სოჭში და შემდეგ ტუაფსეში“.

მაღე, მას შემდეგ, რაც თურქებმა კოლორიან დესანტი გადმოიხეს, აფხაზეთში ვითარება გამწვავდა. თურქების მიზანი შავი ზღვის სანაპიროს გასწვრივ შეტევის განეითარება და ჩრდილოეთ კავკასიაში გაღწევა იყო.

თავიდან ოპერაციის ჩატარება მე-3 არმიის სარდალს, გენერალ-ლეიტენანტ ესად-ფაშას დაეკლავა და ამ

აფხაზეთში წარმატებული საბრძოლო მოქმედებები ბევრად განაპირობა გენერალ მახნიაშვილის უნარიანმა სარდლობამ

მხონით არდაღან-ბათუმის მონაკვეთზე ჯარების გამოყენება ივკემბოდა, მაგრამ ქვედანაყოფთა სიმცირის გამო ამოცანის შესრულება არარეკულარულ რაზმებს გადაულოცეს.

სადესანტო რაზმები ძირითადად შედგებოდა მუჰაჯირი აფხაზეთისგან, რომელიც თურქეთის არმიის პოლკონიკი ჯემალ-ბეი მარშანი მეთაურობდა.

თურქეთის სანაპიროდან საქართველოს ტერიტორიაზე რაზმები რამდენიმე ფელუკით გადმოიყვანეს.

დესანტის რაოდენობაზე განსხვავებული მონაცემებია ცნობილი. საქართველოში გერმანიის საექსპედიციო კორპუსის სარდალს, გენერალ ფრიდ-

1918 წელს სოხუმის პორტ კავკასიის სანაპიროსთან მიმდინარე სახვადო ოპერაციებში მნიშვნელოვან როლს თამაშობდა

საქართველოში გერმანიის
საექსპედიციო კორპუსის სარდალი
გენერალი ფრიდრიხ კრეს ფონ
კრესენშტაინი

რის კრეს ფონ კრესენშტაინი დაახლო-
ებით 800 კაცს ახატელებს.

გაიგო თუ არა დესანტის გადმოს-
ხმის აზბაჯი, გენერალი მანნააშვილი
„მიხაილითა“ და ორი გამანადგურებ-
ლით კოლონისკენ წვიდა.

როგორც ქართული გენერალი იხ-
სენებდა, დესანტირების ადგილზე მი-
სულმა ოსმალ ოფიცერს შიკრიკი გაუ-
გზავნა და სალაპარაკოდ შარვაშიძის
მამულში შეჭდა.

თურქმა ოფიცერმა განაცხადა, რომ
აფხაზეთში მიატყვეს, დაარქმუნეს,
რომ დიდი პატივით დახვდებოდნენ.

„დარქმუნდა რა, რომ ქართული ჯა-
რებით იყო გარშემორტყმული და თურ-
ქეთის მთავრობას საქართველოსთან
საქმის გართულება არ სურს, მოითხო-
ვა, რომ უკან, ბათუმში გადაეყვანათ“.

„მიხაილითა“ კი ბრძანება მიიღო,
რომ სოხუმთან 2 ბარჯა წამოეყვანა,
თურქების უფროსი გადაეყვანა და გარნი-
ზონის უფროსისთვის გადაეცა.

„მიხაილითა“ და გამანადგურებელი
კატარალებს („არსენაილის“ ერთ-ერთ
უახლეს ნომერში ამის შესახებ მოვით-
ხრობთ) აქტიურობა განაპირობა დი-
ვიზიონის მეთაურის, ლეიტენანტ თეო-
დორ სპაიეს საზღვაო გამოცდილებამ.

რუსეთის ფლოტის ცენტრალურ
„ოფიცერმა საქართველოს რესპუბლი-
კას იმ პერიოდში დიდი სამსახური გა-
უწია. 1918 წლის ზაფხულში ის თეთ-

რგვარდელთა შუი ზღვის ფლოტს
შეუერთდა და შემდეგ დამოუკიდებელი
ლატვიის სამხედრო-საზღვაო ფლო-
ტის პირველი სარდალი იყო.

კავკასიის სანაპიროსთან აქტიური
ოპერირების შემდეგ „მიხაილს“ გერე-
მონტაჟა დასჭირდა.

1918 წლის 1-ელ ოქტომბერს სოჭის
მიმართლებას ერთ-ერთი სარდალი,
გენერალი ტრახსი ვაშაქიძე სოჭიდან
ტელეფონირებდათ სამხედრო სამი-
ნისტროს სწერდა:

„შეიარაღებული ტრანსპორტი „მი-
ხაილი“ ქაბების სიძველის გამო
მწურობიდან არის გამოხული და მას
კაპიტალური რემონტი ესაჭიროება,
ამის გამო გთხოვთ „მიხაილის“ კაპი-
ტანმა მარჯანოვმა (მარჯანიშვილმა)
აქამად საქართველოს რესპუბლიკის
შუი ზღვის ფლოტის სარდალის თა-
ნამდგობა შეასრულოს. მარჯანოვ-
მა მწურობა უნდა შეიყვანოს ფოთში
ერთ-ერთი ნაღმოსანი და აუცილებე-
ლად მოლაპარაკებები გერმანელების
სარდალობასთან ნაღმოსნის გადაცემის
თაობაზე“.

სამწუხაროდ, ქართული ფლოტის
ფლავმანის გარემონტება ვერ მოე-
წერა — ქარიშხალმა „მიხაილი“ სი-
ჭის მახლობლად ნაპირზე გამოირია.

ქართული გვარდიის სარდალი ვა-
ლოკ ჯუღელი მოგონებებში წერს:
„უბედური დღეა. ზღვაზე სამხედრო
ქარიშხალია. საღამოს დაუბერა „მო-
რიაკმა“ და ღამით სამხედრო გრიგული
ამოფრდა. საქართველოს რესპუბლი-
კის მიუღო „ფლოტი“ სოჭიდან დაიღუ-
პა. ძალიან მძიმე მდგომარეობაა. მე
ადგილს ვერ ვახსოვლობ ღამით სამო-
ხედო ტანჯვა გადავიტანეო. მე ვხედავ-
დი ჩვენი ფლოტის დაღუპვას და ტაღ-
ლებსეგან დამსხვრეული ბარჯის ყრუ
კრესს მესმოდა. ჩვენი „მიხეული“ უკვე
ნაპირზეა გამოირეული, ხოლო უზარ-
მაზრობა ბარჯა გვერდზე წევს“.

მახლობლად მყოფმა „თურაიდის“
კაპიტანმა სუსტი მანქანებისა და ქვა-
ნახშირის უქონლობის მიზმეზებით
დახმარების გაცეისხავან ათი შეიკა-
ვა. ამ დროს ბორტზე საქართველოში
გერმანიის სამხედრო-საზღვაო წარ-
მომადგენელი, კაპიტან-ლეიტენანტი
ქრისტინსენი იმყოფებოდა.

მოგვიანებით ეს შემთხვევა კაპი-
ტან მარჯანიშვილის გამოუცდლობას
დაბარჯიანად, არადა, მანამდე მისი პრო-
ფესიონალში არაფის აუქვებდა.

ქართული ფლოტისთვის „მიხა-
ილი“ იმდენად დიდი იყო მცურავი
საშაულებია იყო, რომ მისი გადარჩე-

ნა საჭიროდ ჩაითვალა და ამისთვის
სამშველო ოპერაციის ორგანიზებაც
ჩატარდა — 5 ოქტომბერს შემოხვე-
ვის ადგილისკენ ტუფისკენ პორტიდან
მიწამხავე „პოლუქსი“ გვიდა. მას
შეუერთდა ფოთიდან გაგზავნილი ბუქ-
სირი „მუშა“ (წყალწევა 34,6 ტ, სი-
ჩაქე 8 კვანძი), რომლის ბორტზეც
გამოცდილი გერმანელი მესხეაური
(საჰაერო-სამაშველო სპეციალისტის)
და ოპერაციის ხელმძღვანელი — ინ-
ჟინერი ჯავახიშვილი იყვნენ.

28 ოქტომბერს სამაშველო ოპერა-
ციის პირველი ეტაპი დაიწყო. გემის
მასის შესამცირებლად გადმოიტვირ-
თა 5 ათას ფუთი (82 ტონა) ქვანახში-
რი და ჭურჭები. დემონტაჟი გაუკეთდა
გემბანის ინჟინტარს, მანქანების წაწი-
ლებსა და ორ ქვეშებს.

მეცნიერებმა კორპუსი შიგნიდან
დაათვალიერეს და საფინიეროდ ღრი-
კოები არ აღმოჩნდა.

15 ნოემბერს ქვანახშირის გადმოტ-
ვირთვა დასრულდა და 5 ტუმბოთი ტრი-
უმბიდან წყალი ამოქაქეს. მამულებს
გერმანელებმა ბუქსირად ორთქლის-
ძრავიანი მშენა „ადოლეფი“ (ყოფილი
რუსული მტრალაუკ T-260) მამულებს
და „მიხაილის“ ზღვისკენ 3-3,5 მ-ით გა-
ათრის. მთორ დღეს ანძიდი გაუარეს-
და და ამოფრანდილმა ქარმა ოპერაციის
გაგრძელება შეუძლებელი გახდა.

მუშაობა ათვიან დაიწყო. გადწ-
ვეიტეს 4-4,5 მ სიგრძის არხის გათხრა,
მაგრამ სამდღიანმა მუშაობამ ნაყოფი
არ გამოიღო. ბუქსირმა „მუშამ“ ტრი-
უმბიდან წყალი ხელმეორედ ამოქაქა,
ხოლო ორთქლისძრავიანმა საბუქსირე
გემებმა „ჰორნოვმა“ (300-ცხ.ძალიანი
ძრავა) და „თურაიდამ“ (200-ცხ.ძალი-
ანი ძრავა) „პოლუქსიან“ ერთად გემი
ზღვისკენ გაქაქეს.

28 ნოემბერს, დილის 5 საათზე,
„მიხაილის“ ზღვაში გაგვანა მოხერხდა
და ცუდა ფოთამდე შევიდობიანად
დასრულდა.

სატრანსპორტო საზოგადოება გე-
მის გარემონტების იტალიაში აპირებ-
და, მაგრამ საბიძო რუსურსებმა ქვეყ-
ნას მამინ არ ჰქონდა.

1921 წელს ფოთში შემოსული ბოლ-
შევიკებს დაზიანებული „მიხაილი“
პორტში დახვებთა გემის შემდგომი
ბედი უცნობია, საერაულოდ, ალბათ,
ჯარიმდა დაჭურეს.

შეიარაღებულმა პატარა გემმა „მი-
ხაილი“ ხანმოკლე, სამხედრო ეპი-
ზოდებით აღსავსე ცხოვრებით ქვეყნის
წინაშე კალი პირიანობად მოიხაინა.

ექსპერტების მიუხედავად, კომპლექსი **Бал-3** ვიწროპროფილიანია — მისი გამოყენება მხოლოდ ზომალდების წინააღმდეგ შეიძლება

ჩაკეზები სანაპიროს დასაცავად

(დასასრული, დასაწყისი იხ. „არსენალი“ N20, 2011)

გასული საუკუნის 70-იანი წლების ბოლოს სსრკ-ში ახალ, მეთოთხე თაობის ხომალდსაწინააღმდეგო კომპლექსი **Басტიონ-П**-ზე დაიწყო მუშაობა.

კომპლექსის შემადგენლობაში შემავალი **ЯХОНТ**-ის (საექსპორტო სახელწოდება **ОНИКС**-ი) ტიპის ზებეგერი თო ხომალდსაწინააღმდეგო რაკეტები სხვადასხვა კლასისა და ტიპის საზღვაო ხომალდების გასანადგურებლად შეიქმნა. მიხედვითაა, რომ 2-3 რაკეტას ავიანობის ჩაძირვა ე შეუძლია. მწარმოებლის გავრცელებული ინფორმაციით „ბასტიონის“ ერთ ბატარეას 600 კმ სივრცის სანაპირო ზოლის დაცვა ნებისმიერი კლასის ხომალდით შეუძლია.

უნივერსალური სახის კომპლექსად ჩაფიქრებულ „ბასტიონის“ გამოყენება წყალზედა ხომალდებიდან, წყალქვეშა ნაუბიდან, სახმელეთო დანადგარებიდან და თვითმფრინვებიდან იგეგმებოდა.

ახალი რაკეტის უპირატესობა დიდი სიჩქარე იყო და ამის წყალობით მისი გამოყენება მოძრავი და მანევრირებადი სამიზნის გასანადგურებლად შეიძლებოდა.

„ბასტიონის“ ფრენის მაქსიმალური სიჩქარე 700 მ/წმ-ია, რაც 2700 კმ/სთ-ის ეკვივალენტია. სტარტის დროს კონტრაქტორიდან რაკეტა მყარსაწყვიანი რაკეტულ ამპიჩარტერულ გამოპყვას და

რამდენიმე წაშლი ბგერის ორ სიჩქარეს ავითარებენებს.

„ბასტიონის“ საბრძოლო ქობინი 200-250 კვ-ს იწონის და სამიზნის განადგურება, დამიზნების რეჟიმიდან გამოდინარე, 120-დან 300 კმ დისტანციანზე შეუძლია. სამიზნესთან მიახლოებისას რაკეტა ფრენის ზღვრულ დაბალ სიმაღლეზე გადადის, რაც მის განადგურებას ერთი-ორად ართულებს.

„ბასტიონი“ გამშვები დანადგარების, სამეთაურო პუნქტის, ტექნიკური უზრუნველყოფისა და გამშვებ-დამტენი მანქანებისგან შედგება. კომპლექსი ბატარეით მოქმედებს და ექსპერტების ასაძალგებლად მის შემადგენლობაში შეუვლმფრინველ შედის.

ბატარეა 36 ხომალდსაწინააღმდეგო რაკეტაზეა გათვლილი და თითოეულ დანადგარს რამდენიმე რაკეტის 2-5-წამიანი ინტერვალით გასროლა შეუძლია.

არც ისე დიდი ხნის წინ ცნობილი გახდა, რომ ვიეტნამი რუსეთთან კიდევ რამდენიმე **Басტიონ-П**-ის ტიპის სანაპირო დაცვის სარაკეტო კომპლექსების შექმნაზე აწარმოებს მოლაპარაკებას, რომლის შედეგადაც დასრულების შემთხვევაში კომპლექსებს ვიეტნამი 2014 წლისთვის მიიღებს.

ეს სისტემები ვიეტნამში პირველად 2005 წელს შეუკვეთა. გარიგების დეტალები და მათ შორის პანიონისთვის მიწოდებული „ბასტიონების“ რაოდენობა უცნობია. 2009 წელს ვიეტნამში პირველი კომპლექსი მიიღო.

ვიეტნამის მთავრობის გააქტიურება საუკეთესო ნაოლია. ქვეყნის სამხრეთ-ჩინეთის ზღვაში, სადაც ნავთობისა და გაზით მდიდარი რეგიონებია, გაძლიერება სურს. ამ გარემოებას რამდენიმე მიზეზი აქვს. უპირველესად ეს ვიეტნამს ეხება ჩინეთს უკვეშობდობა. პეკინი ხაინანის კუნძულზე წყალქვეშა ნაუბის ბაზის აშენებს, ხოლო ვიეტნამის აზრით ეს კი ქვეყნის სუვერენიტეტს საფრთხეს უქმნის.

ვიეტნამ-ჩინეთის დაძაბულ ურთიერთობას დიდი ხნის წარსული აქვს. მიზეზი სამხრეთ-ჩინეთის ზღვაში მდებარე პარასელის კუნძულებია, რომელზეც პრეტენზიას ორივე ქვეყანა აცხადებს. ასევე დღვის საგანია ტონკინის ყურის შესასვლელში გამყოფი საზღვაო საზღვრები.

„ბასტიონი“ არ არის ერთადერთი კომპლექსი, რომელიც რუსებმა სსრკ-ის დამღობის შემდეგ შექმნეს. 90-იან წლებში რუსული სამხედრო-სამრეწველო კონცერნები საზღვაოგარეოული შეკვეთების ხარჯზე არსებობდნენ. შესაბამისად, ტექნიკის უმეტესობა სწორედ ექსპორტზე გასატანად იქმნებოდა. ასე დაიწყო 90-იანი წლების ბოლოს მობილური სანაპირო დაცვის ხომალდსაწინააღმდეგო კომპლექსი **Бал-3**-ის შექმნა.

მაშინ რუსებმა დროისა და ფულის დაზოგვის მიზნით უკვე არსებული საავიაციო ბაზირების ხომალდსაწინააღმდეგო რაკეტა **X-35** აირჩიეს და ოდ-

ვერჯერობით ვიეტნამი ერთადერთი ქვეყანაა, რომელმაც „ბასტიონი“ შეიძინა

კომპლექსი — Бастيون-П
 რაკეტის ტიპი — ЯХОНТ
 რაკეტის სიგრძე — 8 მ
 ფრთის გაქანა — 1.7 მ
 სასტარტო მასა — 3100 კგ
 საბრძოლო ქობინის მასა — 200-250 კგ
 ფრენის საშუალო სიჩქარე — 2700 კმ/სთ
 ფრენის მანძილი: კომბინირებული ტრაექტორიით — 300 კმ
 დაბალ სიმაღლეზე — 120 კმ
 რაკეტის ფრენის სამართო სიმაღლე: სამართო უბანზე — 14000 მ
 სამიზნეობა — 5-15 მ
 გამშვები მანქანა — МЗКТ-7930
 თვლების ფორმულა 8X8
 რაკეტების რაოდენობა გამშვებ მანქანაზე — 2 ცალი
 კომპლექსის გათვლა — 3 ცალი

ნე გადააკეთეს — რაკეტას სასტარტო ამჩქარებლები დაუყენეს.

სხვათა შორის, ამავე კონფიგურაციით რაკეტას სამხედრო ხომალდებზე კომპლექს „ურანის“ შემადგენლობაში იყენებენ.

სახმელეთო კომპლექსისთვის გამშვები კონტეინერიც ხომალდიდან ისესხეს და რვა მაღალი გამკობის მანქანაზე დაამონტაჟეს.

კომპლექსი „ბალი“ ტერიტორიული წყლების, სამხედრო-საზღვაო ბაზებისა და სხვა სანაპირო ინფრასტრუქტურის დასაცავად არის განკუთვნილი. საბჭოური „რუბეჟისკან“ განსხვავებით, გამშვებ მანქანას არ შე-

უძლია დამოუკიდებელ საბრძოლო ერთეულად მოქმედება, ამიტომაც „ბალს“ ბატარეის სახით იყენებენ. მასში ორი საკომანდო პუნქტი, 4 თვითმავალი გამშვები დანადგარი და ამდენივე დამტენი მანქანა შედის. მათზე რვა გამშვებისგან შემდგარი სათადარიგო პაკეტია განთავსებული.

თითოეული გამშვები მანქანა რაკეტებს ზალპით, 3 წმ-ის ინტერვალით ისვრის. ზალპის დაცლის შემდეგ ბატარეის ხელახალ დატენას 30-40 წთ სჭირდება. მარშიდან კი 10 წთ-ის შემდეგ კომპლექსს ცეცხლის გახსნა შეუძლია.

X-359 არც ისე დიდია, ამიტომ სატრანსპორტო საშუალებაზე რაკეტების დიდი რაოდენობის განთავსება შეიძლება. სტარტის შემდეგ რაკეტა მხოლოდ 10-15 მ სიმაღლეზე მიფრინავს, სამიზნეობის მახზობებისას კი 4

კომპლექსი Калибр-М

კომპლექსი — Калибр-М
 რაკეტის ტიპი — 3М-549/3М-5491/3М-149
 გამშვები მანქანა — МЗКТ-7930
 თვლების ფორმულა 8X8
 რაკეტების რაოდენობა გამშვებ მანქანაზე — 4 ცალი
 რაკეტების გამშვების ინტერვალი — 3-4 წმ

მ-მდე ემუქება, რაც მის განადგურებას ართულებს.

მაგრამ მას ნაკლიც აქვს — უპირველესად ფრენის სიჩქარე. ის ბგერამდელია. შესაბამისად, სამიზნედ მისაღწევად რაკეტას უფრო მეტი დრო სჭირდება და განადგურების ალბათობაც მატულობს. ყველაზე ცუდი კი ის არის, რომ რაკეტა ვიწროპროფილიანია — მისი გამოყენება მხოლოდ ზომიდანების გასანადგურებლად შეიძლება, სახმელეთო სამიზნეებისთვის კი არ გამოდგება, რაც ამცირებს კომპლექსის ექსპორტზე გატანის შესაძლებლობას.

2008 წელს თვდაცვის სამინისტრომ „ბალი“ შეიარაღებაში მიიღო და მხოლოდ ერთი დეიზინი (დეიზინი ოთხი ბატარეისგან შედგება) შეიძინა.

წლის დასაწყისში „ბალი“ ლიბია დაინტერესდა, მაგრამ იქ მიმდინარე მოვლენების გამო ვარიანტი არ შედგა.

საქართველოს საინტერესოა რუსული ზომიდანისა და მისი გამოყენება საზღვაო ზომიდანების, სახმელეთო სამიზნეებისა და წყალქვეშა ნაუბის გასანადგურებლად შეიძლება.

სისტემა CLUB-ი სხვა სახეობის კომპლექსს აერთიანებს. თავად კომპლექსების სახელი ექსპორტისთვისაა განკუთვნილი, ხოლო შიდა რუსულ ბაზარზე კი Калибр-ი ჰქვია.

კომპლექსი მრავალფუნქციურია და რამდენიმე ტიპის რაკეტასთან ერთად ბაზირების განსხვავებული საშუალებები აქვს.

— Калибр-ПЛ წყალქვეშა ნაუბზე გამოიყენება (საექსპორტო ნიშნული CLUB-S);

— Калибр-НК-ს გამოყენება სახმელეთო ზომიდანებზე იგეგმება (საექსპორტო ნიშნული CLUB-U);

— Калибр-М სახმელეთო ბაზირების მობილური ზომიდანისა და მდგომარეობის კომპლექსი (CLUB-M);

— Калибр-А-ს საავიაციო მატარებლებზე განათავსებენ (CLUB-A);

— Калибр-К კი კონტინერული ბაზირების კომპლექსია (CLUB-K).

ხუთვე უნიფიცირებულია და რამდენიმე ტიპის ფრთოსანი რაკეტის გამოყენებაზეა გათვლილი.

სანაბრო დაცვის კომპლექსისთვის რაკეტების გამშვები კონტინერები მაღალი გამავლობის მანქანაზე დამონტაჟებული. სხვათა შორის, ამ შემთხვევაში ოპერატიულ-ტაქტიკური

კონტინერებში გემზე CLUB-K ტიპის ზომიდანისა და მდგომარეობის რაკეტების რამდენიმე კონტინერის განთავსება შეიძლება, რის შემდეგ ჩვეულებრივ სამოქალაქო გემი მრისხანე სამხედრო ზომიდანად გადაიქცევა

დანიშნულების სარაკეტო კომპლექს „ისკანდერის“ შასი, ზოგადად დეტალის გამოკლებით, თითქმის სრულად გამოიყენეს.

მარშისას რაკეტები და გამშვები კონტინერები მანქანაში დამალული, პოზიციაზე გასვლის შემდეგ კი ამძრავებს ისინი ევრტიკალურ მდგომარეობაში მოკავს. ამჟამად გამშვები მანქანა ოთხ რაკეტას ატარებს და მომავალში მისი ექვსამდე გაზრდა იგეგმება.

რაკეტების გაბარიტებიდან გამომდინარე (მათი სიგრძე 6.2-დან 8.2 მ-მდე მერყეობს), გამშვები მანქანაზე სამიზნის აღმოჩენილი საშუალებები, როგორც „რუბეჟუხ“ იყო, არ ამონტაჟებენ. ამ მიზნისთვის კომპლექსის შემადგენლობაში „მონოლიტ-პ“-ს ტიპის რადიოლოკაციური აღმოჩენის სისტემა შედის. დიდ ინტერესს იწვევს CLUB-K-ს ტიპის კონტინერული ბაზირების კომ-

პლექსი, რომლის გამოყენება სახმელეთო-საზღვაო სამიზნეებზე შეიძლება. მისი უპირატესობა ის არის, რომ კომპაქტური კომპლექსი ავტომატურად მისაბმულზე, სარკინიგზო პლატფორმაზე ან სულაც სტანდარტულ საზღვაო 40-ფუტის კონტინერში თავსდება და ჩვეულებრივ კონტინერისგან არაფრით განსხვავდება.

გამოყენების დროს კონტინერის სახურავი იხსნება და სახმელეთო კომპლექსის მსგავსად, რაკეტების ოთხი გამშვები კონტინერი ამოდის. ასე შენობილი კონტინერი გამოყენებისთვის ბფერად მოსახერხებელია.

კონტინერი სრულიად ავტონომურია. სამიზნის კოორდინატების ძიება და ბრძანებების შესრულება კი თანამგზავრიდან ხდება.

ალექსანდრა ავაძაძე

აღლუჲი — დეზინფორკაბასიის სარკეთისო აგბილი

ამერიკელების გულის გასახეთქად, აღლუმზე გამოყვანილი მობილური სტრატეგიული კომპლექსები

სამხედრო აღლუმებს ორმაგი დანიშნულება აქვს: ერთი მხრივ, სახელმწიფო ხალხს აჩვენებს, თუ რა ტექნიკის შექმნა-შექმნაში იხარალება მათი გადასახადები, მეორე მხრივ კი ამ ტექნიკის დაწინაურებას, მათი აუცილებელი მოწოდებას მილიტარისტულ ავანტიურებზე ფიქრისთვის დაინახებს.

საბჭოთა კავშირის ამგვარი საქმეები კარგად გამოსდიოდა. გასული საუკუნის 50-იან წლებში აღლუმზე კრემლის წინ ჩაყლილმა C-23-ის ტაპის 180 მმ-იანმა ქვეშევსხვამ დასავლეთის სამხედრო ატამუნებზე, ისევე როგორც მოსკოვის რიგითი მოქალაქეებზე, ერთი აუწყრელი მთავებზე იღვბა მოახდინა.

მთელი საბჭოთა არმიის და ისიც მხოლოდ მოსკოვის სამხედრო ოლქის განკარგულებაში 7 ასეთი ქვეშევი იყო, მაგრამ ამერიკელებმა ეს არ იციონდნ და იმასაც კი ვარაუდობდნენ, რომ ქვეშევი ატომური ჭურვებს ისროლა.

არანაკლები ეფექტი იქონია წითელ მოედანზე 420 მმ-იანი „ოკასა“ და 406 მმ-იანი „კონდინსატორის“ გამოყვანაში. დიქტორი შეგნებულად აკეთებდა აქცენტებს, რომ ამ სისტემებით ატომური ჭურვების გამოყვანა იყო შესაძლებელი, თუმც, საბჭოთა კავშირის ისინი მხოლოდ ოთხ-ოთხი ცალი ჰქონდა.

საზინფორკაბასიის რაკეტები

1963 წლის 7 ნოემბერი. მოსკოვში ტრადიციული სამხედრო აღლუმი მიმდინარეობს. მასში პირად შემადგენლობასთან ერთად სხვადასხვა სამხედრო ტექნიკაც მონაწილეობს. ოფიციალურად ცერემონიალის დასრულებამდე რამდენიმე წუთი იყო დარჩენილი, როცა წითელ მოედანზე აქამდე არნახული ტიპის საზინფორკაბასიის რაკეტები გამოჩნდნენ. დიქტორმა ისინი საპაერო-კოსმოსური

სამიზნეების უახლეს უბილოტო გზაგადამჭრელებად წარმოადგინა.

სტუმრების ტრიბუნები უმაღ გამოცოცხლდა. დასავლური პრესის წარმომადგენლებმა და NATO-ის წევრი ქვეყნების სამხედრო ატამუნებმა ფოტოაპარატები აჩნაკუნეს. საბჭოთა საჯაროდ გამოიტანა შეიარაღება, რომლის შესახებაც ცენტრალურმა სადაზვერუო ბურომაც კი არაფერი იცოდა.

ასე ჩაიარა საზინფორკაბასიის კომპლექსი დას-ის პირველმა დემონსტრაციამ. დასავლეთი შოკირებული იყო. თავად მოსკოვში კი მხოლოდ რამდენიმე კაცმა იცოდა, რომ დას-ის შეიარაღებამში არ იყო და არც არასდროს მიიღებდნენ. მეორე მსოფლიო ომის შემდგომმა ამ მასშტაბურმა დემონსტრაციამ სრული წარმატებით ჩაიარა.

1953 წელს საბჭოთა კონსტრუქტორმა ლეონიკინმა ხელისუფლებას უნიკალური შესაძლებლობების მქონე საზინფორკაბასიის რაკეტის შექმნა შესთავაზა. გვემთ, მას სამიზნის განადგურება მაქსიმალურ 200 კმ დისტანციანზე უნდა შესძლებოდა. ამ მომენტისთვის დასავლეთის მსოფლიო არაფერი ვაჩნდა.

პროექტმა ხრუშჩოვი დაინტერესა. რაკეტას ჯერ კიდევ ცდიდნენ, მაგრამ აღფრთოვანებული ხელისუფლება არ დაელოდა საბოლოო შედეგს და 1955 წელს ლენინგრადის მახლობლად გასაღდმდებლად ვითარებაში დას-ის სასტარტო პოზიციების მასშტაბური მშენებლობა დაიწყო.

იმ პერიოდისთვის დას-ის მეტად ძვირად ღირებულ საბჭოთა პროექტი იყო. ლენინგრადთან ახალი ბაზის მშენებლობაში მილიონები იხარჯებოდა.

1958 წელს ყაზახეთში, სარი-შიგანის პოლიგონზე რაკეტის გამოცდა დაიწყო. პირველი სტარტი 30 დეკემბერს შედგა და წარმატებით დასრულდა. განარბებული მოსკოვი რაკეტის შეიარა-

ღებაში მიღების დაქარებას ითხზვდა, მაგრამ მაღლი ათიარება რადიკალურად შეიცვალა, — პოლიგონზე გამოცდაზე ზედხედ რამდენიმეჯერ ნოვიგაციური სისტემის ჭკუაზე მოყვანა ვერა და ვერ მოხერხდა.

ამასობაში პრიორიტეტები შეიცვალა. 60-იანი წლების დასაწყისში კოროლიოვის დალბისტკური რაკეტები ლეონიკინის დას-ზე გაცილებით პრიორიტეტულ მიმართულებად ითვლებოდა. თანაც კოროლიოვი ორბიტაზე აღმანის გამოყვანას გეგმავდა. აქ კი საქმე ნაციონალურ პრესტიჟს ჭჭიროდა.

ლეონიკინის სიკვდილის შემდეგ დამოკიდებულება კომპლექსის მიმართ მკვეთრად შეიცვალა. მაგრამ პროექტში უამრავი ფული და რესურსი დაიხარჯა. მის შექმნაში ათობით საკონსტრუქტორო ბურო, კვლევითი ინსტიტუტი და საწარმო მუშაობდა. სწორედ მამში კონტრდაზვერვის ხელმძღვანელობას მათი დემონსტრაციის მიზნით გამოყენების იდეა გაუჩნდა. 1962 წელს დაკონსერვებული მშენებლობა აღადგინეს, რაკეტების მომზადება კი საწარმოებო აღდგენისთვის დაიწყო. სწორედ ასე გასაღდს უმოქმედო რაკეტები რეალურ იარაღად.

ხრბმა გაამართლა 1963 წლის ნოემბერში, — წითელ მოედანზე გამოჩნდილმა რაკეტებმა დასავლეთი საგროველები ჩაავლი, გამნეტონში კი ყველაფერი რეალურად მიიღეს. ამერიკელებს არც ლენინგრადთან მიმდინარე მშენებლობა გამოჩნდათა მეტიც, მიიწყდნენ, რომ დას-ის ტაქტიკური რაკეტების განადგურებაც შეუძლი. ცენტრალური სადაზვერუო ბურო კი უფრო შორს წავიდა და საბჭოთაის შეიარაღებაში 900-ზე მეტი ასეთი რაკეტა „დაითვალა“.

მოსკოვი კი ნახუვრად ბუტკოლორულ კომპლექსის აღლუმებზე კიდევ 10 წელი „ასკრებდა“.

ამამტანი იმპერიალზმის წინააღმდეგ

საბჭოთა კავშირი დასავლეთის მხოლოდ საზენიტო რაკეტების როდი აშიწნება. ვეჯელაუ დიდა საბჭოთა სამხედრო ბლევი რაკეტებს ქებასა. პირველი ფარსი რაკეტა P-1 იყო, რომელიც ნააღაფარი გერმანული ფაუ-2-ის წუსტი ასლი იყო.

სიკრუის ტაქტიკამ აპოგას ხრუშჩოვის შმართელობისას მიაღწია. მას სჯეროდა, რომ იმპერიალიზმის განაღვრება მხოლოდ რაკეტებით შეიძლება. როცა აშშ-ში მორაგებობაზე 60 საკონტინენტთაშორისი რაკეტა იდგა, საბჭოთა კავშირს მხოლოდ ოთხი ცალი პქინდა. ხრუშჩოვი კი ირწმუნებოდა, რომ მისი ქვეყანა რაკეტებს სოსისებოით სწრაფად აკეთებდა.

როდესაც ამერიკელებმა რაკეტა „მინიტმენს“ მობილური ვარიანტზე დაიწვეს მუშაობა, საბჭოთის პასუხმა დაიღანს ამ დააყოვნა. 1962 წელს კორილიოვის საკონსტრუქტორო ბიურომ ახალ FP-1-ის ტიპის რაკეტაზე დაიწყო მუშაობა. მისი გამოყენების მეთილი ყოველგვარ ფანტაზიას სცდებოდა. რაკეტის სტრატონის შემდეგ, მისი საბრძოლო ნაწილი ორბიტაზე გაედიოდა და ხელელონო თანამგზავრად იქცეოდა. შემდეგომ დღამაწის გარშემო 150 კმ სიმაღლეზე რამდენიმე ბრუნს ასრულებდა. საბჭოთისის შეთხვევაში კი მისი ჩამოვარება დღამაწის ნებისმიერ წერტილში შეიძლებოდა.

36.5 მ სიგობის რაკეტის სასტარტო წონა 11700 კგ-ს შეადგენდა. მას შეუზღუდევი ფრენის მანძილი პქინდა. ბირთვიანი ქობინის სიმძლავრე კი ტრიტოლის ექვეალენტ 2.2 მგატონას შეადგენდა.

ასეთი შესაძლებლობების მქონე რაკეტის შექმნა უამრებ პრობლემასთან იყო დაკავშირებული. ბაიკონურზე სასტარტო მოედნის მშენებლობაც კი დაიწვეს, მაგრამ 1964 წელს პროექტი დაახურა.

მუხედვეად ამისა, 1965 წლის 9 მაისს წითელ მოედანზე გამართულ სამხედრო აღლუმზე რაკეტის ორი საფრენოსნო ფეხმძლარი გამოიყენეს. მოელუნა ზეფხულში ოთხლის მოსივლის ტოლფასი იყო. ამერიკელები და NATO-ს წევრი ქვეყნების სამხედრო წარმომადგენლები მოკიებული იყვნენ, ვამბიტონმა კი „გლობალური რაკეტების“ საბრძოლველად პროგრამის შექმნაც კი დაიწყო და ბიუჯეტდინან მილიონობით დოლარი გამოყო.

ასეთვე მიზანს ექსახურებოდა 1965

წლის 7 ნოემბრის სამხედრო აღლუმზე გამოყენილი სტრატეგიული კომპლექსი 8K99. იმ პერიოდში სტრატეგიული რაკეტების მობილური დანადგარების შექმნა აქტუალური იყო. ეს კომპლექსი ინგლისის საკონსტრუქტორო ბიურომ შექმნა. T-10M-ის ტიპის ტანკისგან ნასესხებ მასიზე გამშვები კონტეინერი მონტაჟდებოდა, რომელშიც 1.55-მგატონიანი (მძიმე ვარიანტი 1.5 მგატონა) ქობინის მქონე რაკეტა ინახებოდა.

იმ პერიოდისთვის კომპლექსი მართლაც რეულიტორი იყო, მაგრამ მას ერთი ნაკლი პქინდა, — რაკეტის მქონე საფეხური ოხვედასწავიანი იყო. მისი ექველუტაციისას კი ბევრი პრობლემა წარმოიშუა. 1967 წლიდან პლუსეციის პოლიგონზე 12 საცდელი გამშვებ შედგა. რაკეტის ფრენის მანძილი 11000 კმ-ს შეადგენდა (მძიმე ქობინიანის — 7000-8000 კმ-ს). მაგრამ კომპლექსის ვართულელები ექსპლუატაციის გარე 1969 წელს პროექტი დაიხურა.

მანამდე კი ამერიკელების გულისგახსეთქად კომპლექსის ორი ფეხმძლარი სამხედრო აღლუმზე გამოიყენეს.

ამერიკელების პასუხი

ამერიკელებმა საბჭოთის საკადრისი პასუხი მოუქმადეს, — 1983 წლის მარტში პრეზიდენტმა რეიგანმა ახალი რაკეტისწინააღმდეგო ოფდაცვის სისტემის შექმნის ოთხობზე გააქვია განცხადება. მისი ელემენტები კოსმოსში უნდა განეთავსებინათ რეიგანის თქმით „სტრატეგიული ოფდაცვითი ინიციატივა“ მსოფლიოში მშეილობის გარანტია იქნებოდა.

გუკვე 1986 წლისთვის 260 სიგადახსევა სამრეწველო კორპორაციასთან 1500-ზე მეტი კონტრაქტი ვაფორმდა. კოსმოსური რაკეტსწინააღმდეგო სისტემის შექმნას ამერიკელები სრული სეროინფორმობით მუდგენენ. მათი აზრით, 50 აღმომწენი და 100 ლაზერული იარა-

ღით შეიარაღებული თანამგზავრი საყსებით საკმარისი იყო.

ნებისმიერ პროლექტს კარგი რეკლამა უნდა, ამ სფეროში კი ამერიკელებს ბადალი არა პკეით ახალი სტრატეგიული პროგრამის რეკლამა უპირველესად საბჭოთის წინააღმდეგ იყო მიმართული. ოფდაცვისწინააღმობაზე გაღებული გაზრდილი ხარჯებით ვამბიტონის სსრკ-ის კრახის დაწქარება სურდა. აშშ საჯაროდ აცხადებდა, რომ უახლოეს 10-15 წელსინაშემ ახალ სტრატეგიულ ოფდაცვის პროგრამაზე პროპანაირდულ თანხას — 2 ტრილიონ დოლარზე მეტს დახარჯავდა. კარგად მოიფიქრული ამერიკული პროპანაირდა თვისი საქმეს აკეთებდა, მოსკოვში პოლიტიკურის წევრები შეშფოთებული იყვნენ. ვამბიტონის ამტკიცება, რომ უახლოესი მომავალში სისტემა მორიგობაზე დაღებოდა. საპასუხოდ მოსკოვი ახალი სტრატეგიული რაკეტების შექმნაში მილოინებს ერთდა.

რო თქმა უნდა, ორბიტაზე 100 ლაზერული თანამგზავრის ვაეყანას არც არაევი აპირებდა. იმ პერიოდში აშშ-ს არ გაანდა საამისო რუსურის, სამაგთიოდ დამბინების პოლიტიკა აპირებოდა. საბჭოთა კავშირი ვეელანაირად ცდილობდა სტრატეგიულ შეიარაღებაში აშშ-ს დასწეოდა.

პარტიტვი ამ ქვეყნების შორის 1970 წელს იქნა მიღწეული, წყალქვეშა ნავების სფეროში კი — 1974 წელს. აეიაციაში თანავარდობის მიღწევა ვერ მოხერხდა. გუკვე 1960 წლისთვის აშშ-ს 1819 სტრატეგიული ბომბდამწენი პკეფდა, სსრკ-ის კი 1965 წლისთვის მხოლოდ 250

ამერიკულმა აღმნისტრატემა აკარსკელეფური ომებით“ ბევრი პოზიცია მოიკო. ეს იყო ცვიი ომის დასასრული, რომელიც საბჭოთა კავშირისთვის კარხად იქცა.

ალმსანდრა ავსთიძე

აღლუმზე დიქტორი შვენებულად ლაპარაკობდა, ამ ქვეყნების ატომური ტურელებით სროლაზე. მაგრამ არავინ იმახდა, რომ იმისი მხოლოდ ოთხი ცალის ოღენობით არსებობენ

კონსტან

272-337

კონსტანტინე I რომელი იმპერატორი იყო, რომელიც ქრისტე რჯულზე მოექცა. მან რომის იმპერიის დედაქალაქი რომიდან აღმოსავლეთით, ძველი ბერძნული ქალაქის, ბიზანტიონის ადგილზე გადაიტანა და კონსტანტინოპოლი უწოდა (თანამედროვე სტამბოლი). ის იმპერიას იარაღის ძალით დაეპატრონა და ფროპის პოსტკლასიკურ კულტურას ჩაუყარა საფუძველი.

აღმოსავლეთის სამეფო კარზე აღიზარდა და ჭაბუკობისას ეგვიპტეშიც მოუხდა ბრძოლა. 305 წლის 1-ელ მაისს კონსტანტინე აღმოსავლეთის იმპერატორი გახდა, თუმცა ავგუსტუს მაქსიმიანუს კონსტანციუსის ადგილას თავისი წარმომადგენლის, ფლავიუს ვალერიუს სვერუსის დანიშვნა სურდა. კონსტანციუსმა თავისი ვაჟის სიხოვა, პიქტებთან ბრძოლაში აღმოსავლეთიდან მიშველბოდა. კონსტანტინეს მეტოქე სვერუსის კონტროლირებული ტერიტორიები უნდა გაეგლო, რათა მამამისს გვესორიაკუმში (ახ. ბოლნისი) შეერთებოდა. მათ ერთად გადალახეს არხი. 306 წლის 25 ივლისს კონსტანციუსი ებურაკუმში (ახ. იორკი) გარდაიცვალა თავისი ვაჟიშვილის გვერდით, რომელიც ბრიტანეთში მყოფმა რომაელმა ჯარისკაცებმა დაუფიქრებლად იმპერატორად აღიარეს.

ტინენტზე დაბრუნდა და თავისი დედაქალაქი ტირიმი, თანამედროვე გერმანიის, დააარსა. ამასობაში კი მაქსიმიანუს ვაჟი და მისი ნათესავი მარკუს ავრელიუსი რომში გამოეფინნენ. 312 წელს კონსტანტინე იტალიაში შეიჭრა და რომის ჩრდილოეთით, მულვიუსის ხიდზე მაქსენციუსს დაამარცხა. ის დასავლეთში ერთპიროვნული იმპერატორი გახდა, აღმოსავლეთს კი ლიცინიუსი განაგებდა.

„ამ ნიშნით დაიპყრობ“.

ეს სიტყვები ჩაცხმა კონსტანტინეს ჯვრის მისტიკური ხილვისას. 324 წელს კონსტანტინემ ადრიანოპოლსა და ქიზონოპოლისთან (თანამედროვე ედირნე და იუსტიუდარი თურქეთში) ლიცინიუსი დაამარცხა და ერთპიროვნული იმპერატორი გახდა სრულიად დასავლეთსა და აღმოსავლეთში.

მას შემდეგ, რაც თავისი სიძე ლიცინიუსი და მისი ვაჟი, საკუთარი დის-შვილი, შოაკელეენა, კონსტანტინემ თავისი შვილი კრისპუსი და ცოლი ფაუსტა დასაჯა სიკვდილით, რადგან მათ შორის ინცესტური კავშირი იქცა.

IV საუკუნის ბიზანტიელი ჯარისკაცები

ქრონოლოგია

- * დაიბადა 272 წლის 27 თებერვალს.
- * 293 კეისრის ერთ-ერთ მემკვიდრედ დასახელეს.
- * 306 იმპერატორად გამოცხადდა იორკში, 25 ივლისს.
- * 306-308 გაილაშქრა გერმანიის საზღვრებზე.
- * 312 შეიჭრა იტალიაში.
- * 314-315 ისევ გერმანიის საზღვრებთან იბრძვის.
- * 324 დაამარცხა ლიცინიუსი, აღმოსავლეთის იმპერატორი. დააარსა კონსტანტინოპოლი.
- * 332 ებრძოდა გოთებს.
- * 334 ებრძოდა სარმატებს.
- * 336 იბრძოდა ღუნაის საზღვრებზე.
- * 337 ქრისტიანულად მონიათლა. გარდაიცვალა 22 მაისს.

ქრისტიანი იმპერატორი

დაიბადა 27 თებერვალს 271, 272 ან 273 წელს ნაისში, ზემო მოეზისის პროვინციაში (თანამედროვე ნიში, სერბეთი). ახალშობილს ფლავიუს ვალერიუს კონსტანტინუსი დაარქვეს. მამამისი სამხედრო ოფიცერი ფლავიუს ვალერიუს კონსტანციუს ქლორუსი იყო, დედამისი კი მამამისის ხარკა, ელენა. მოგვიანებით, როცა კონსტანტინემ ქრისტიანობა მიიღო, ელენა წმინდანად აღიარეს. 293 წლის 1-ელ მარტს მამამისი კეისრების: დიოკლეტიანუსა და მაქსიმიანუს ერთ-ერთ მემკვიდრედ დასახელეს და კონსტანციუს I ქლორუსი უწოდა. კონსტანტინე

კონსტანტინე ახალი დედამაღალი

324 წლის 8 ნოემბერს, ქრისტიანობისათვის ლიციონუსზე გამარჯვებულან ორ თვეზე ნაკლები იქნებოდა ვასილი, კონსტანტინე თავის ახალი დედაქალაქის სასდერები გაეგლო. ახალი კედლები 328 წელს დასრულდა, ხოლო დედაქალაქად 330 წელს გამოაცხადეს. კონსტანტინოპოლი რომს ჰკავდა, თუმცა წარმართული საკურთხეულები ქრისტიანულმა ეკლესიებმა შეცვალა. მან აია სოფიას (წმინდა სიმონე) და აია ირენეს (წმინდა მშვიდობა) მშენებლობა დაიწყო და წმინდა სამოციქულო ეკლესია დააარსა. მიუხედავად ამისა, კონსტანტინე 337 წლამდე ქრისტიანად არ მოქცეულა. ადგილის შედეგად იგი ცუდად იგრძნო და დრეპანუსში, იგივე ჰელენოპოლისში (თანამედროვე ტრაპანი, სიცილია) გაემგზავრა, რათა დედამისის სათაყვანებელ წმინდა მრჩამე ლუკიანეს საფლავთან ელოცა. ამის მერე ნიკომედიასში (თანამედროვე იზმირი, თურქეთი) გაემგზავრა, სადაც ქრისტიანულად მონათლა. რამდენიმე კვირის თავზე ქრისტიანი ნეოფიტის თვით მანტაში გამოწვობილი სულიმოცუნობის დღესასწაულზე მივიცვალა. მისი ცხედარი კონსტანტინოპოლში გადასვენეს. წმინდა სამოციქულო ეკლესიაში დასვენეს და როგორც წესი მოითხოვდა, ირველზე მოციქულთა ქანდაკებები შემოესვენეს, ყოველ მხარეს ექვს-ექვსი ცალი.

ჯვრის ნიშნით

● 306 წელს მაქსენციუსმა სვეერუსს უღალატა, რომ იმპერატორი გამხდარიყო, მამამისმა მაქსიმიანემ კი სვეერუსს 307 წელს დაამარცხა და მოკლა. მაქსიმიანემ კონსტანტინეს გვლაში ჩააკითხა, მაქსენციუსს კი იტალია და ესპანეთი შეატოვა ხელში სამართავდა. 308 წელს ლუციუს დომიციუს ალექსანდრი აფრიკაში აჯანყდა და თავი იმპერატორად გამოაცხადა. 310 წელს კონსტანტინემ ესპანეთი აიღო, ერთი წლის თავზე კი მაქსენციუსმა ხელახლა დამოირჩია აფრიკა. ეს უკანასკნელი კონსტანტინემ სასტიკად დაამარცხა და თავად მოკლა მულვიუსის ხიდთან ბრძოლაში, 312 წელს. ამის შემდეგ კონსტანტინე რომის ერთობლივად იმპერატორი გახდა.

● კონსტანტინე მულვიუსის ხიდთან ბრძოლა ქრისტიანთა დიქრითის სახელით გადაიხადა. ბრძოლის წინადატეხს, როგორც ამბობენ, კონსტანტინეს ქრისტე გამოსხადებდა და უთქვამს,

შენი ჯარისკაცების ფარგლებზე ჩემი ჯვარცმის ნიშანი გამოსახე. მხოვე ვერსიით, კონსტანტინეს ზეცაში დაუნახეს ჯვრის გამოსახულება და გაუგონად წინასწარმეტყველება: „ამ ნიშნით დაიპყრობ!“ კონსტანტინემ დარტყმისაშემდეგ მოქცა და ახალ საბრძოლო შტანდარტად ლაბარუსი (რომის იმპერიის სახელმწიფო დროშა) დააწესა.

● კონსტანტინესაც და ლიციონუსსაც რომის იმპერიის ერთობლივად მართვა სურდათ, მაგრამ 313 წელს ისინი მილანში შეხვდნენ ერთმანეთს და ხელი მოაწერეს ედიქტს, რომლის ძალითაც კონსტანტინეს ნახევრად კონსტანტინა ლიციონუსს უნდა გაეყოლიდა ცოლად.

მაგრამ უთანხმოებამ თავი 316 წელს იჩინა. ბიძოლა პანინიაში, თანამედროვე ეპიკოცისთან (ხორვატია) გაიმართა,

სადაც ლიციონუსს უზარმაზარი დანაკარგი მიადგა. არც თრაკიამა გამართულ ბრძოლას დაუყრია ხელი რომელიმეხეთის — გამარჯვებული ვერც ერთი მხარე ვერ გამოვიდა. ლიციონუსი იძულებული შეიქნა, თრაკიის გარდა, ყველა ევროპული პროვინცია დაეთმო, ომი 324 წელს გაჩაღდა ხელახლა. ამჯერად უკვე კონსტანტინემ გადამწყვეტი მარცხი აგვმა ლიციონუსს. კონსტანტინამ ნახევრდმის ფიცი ოფიციალურად ჩამოართო, რომ ლიციონუსს სიცოცხლეს შეუნარჩუნებდა, მაგრამ კონსტანტინემ რამდენიმე თვეში ის მაინც დასაჯა სიკვდილით და 9 წლის ვაჟი მოაკლევინა, რითაც რომაული სამყაროს უდავო მმართველ-გამაგებელი გახდა.

თარგმანი
ლავან ივანეშვილი

როგორ შეიჭრა NATO-ში „კაპიკაპე“ MiG-ი...

მაშინ მთელი საქართველო 9 აპრილის ტრაგედიით იყო შეძრული და ცოტამ თუ მიაქცია ფურადლება, თუ რა მოხდა 1989 წლის 4 აპრილის.

იმ დღეს პოლენეთში, სადაც საბჭოთა კავშირის შეიარაღებული ძალების ჩრდილოეთის ჯგუფის ჯარები იყო დისლოცირებული, გვემური სასწავლო ფრენები მიმდინარეობდა. დილაუთუნა პოლენური აეროდრომიდან კოლონარეკიდან აფრინდა MiG-23M ტიპის საფრონტო გამანადგურებელი, რომელიც 871-ე საჟაეაიო პოლკს ეკუთვნოდა.

გამანადგურებელს 239-ე გამანადგურებელი საჟაეაიო დეიზის პოლიტგანყოფილების უფროსი პოლკოვნიკი სკურიდინი მართავდა. საერთოდ პოლიტმუშაკები საბრძოლო ნაწილებში, ძირითადად, აღარ ფრენდნენ, მაგრამ დეიზის მთავარი პარტიული სა-

ხე ვალდებული იყო თავისი მაგალითით ექვემდებარებინა სხვა პილოტებისთვის, რომ კომუნისტური პარტიის იდეოლოგიებსაც არ ჰქონდათ დეიწყებული თვითმფრინავის მართვა. ისე, პოლკოვნიკ სკურიდინს, რომელიც 1-ელი კლასის პილოტი იყო, 1700 სთ ჰქონდა ნაფრენი, მათ შორის 527 სთ კი სწორედ MiG-23-ზე.

აფრენიდან 41-ე წმ-ზე გამანადგურებლის რეაქტიული ძრავის სიმძლავრე მოულოდნელად დაეცა და თვითმფრინავმა ძირს დაშვება დაიწყო. „მიგის“ სიჩქარემ 550-დან 350 კმ/სთ-მდე უცბად მოიკლო, ხოლო სიმაღლე სულ რაღაც 90 მ იყო.

ყველაფერს წაშები წვევტდა. პილოტმა სამეთაურო პულტს რაციით აცნობა, რომ ძრავა მწვობრიდან გამოვიდა და კატაპულტირების უფლება ითხოვა, რისი ნებართვაც დაუყოვნებ-

ლევ მიიღო და კატაპულტირება მოახდინა.

პილოტი პარაშუტით მიწაზე მშვილობიანად დაეშვა (მხოლოდ ზედი იტკინა), ხოლო თვითმფრინავი ზღვის მიმართულებით გაუწინარდა და ყველამ ჩათვალა, რომ ის ბალტიის ზღვის ტალღებმა შთანთქა.

საჟაეაიო პოლკის მეთაურობამ შეშებით ამოისუნთქა და მოსკოვში დამიწრული დეპუტა გაგზავნა, რომ ტექნიკური მიზეზის (რეაქტიული ძრავის გაჩერების) გამო მომხდარ საჟაეაიო ჯარის მსხვერპლი არ მოჰყოლია, ხოლო პილოტმა კატაპულტირება მოახდინა.

ორიღე საათიც არ იყო გასული ამ დამაიმედებელი დეპუტის მიღების შემდეგ, რომ საბჭოთა კავშირის საგარეო საქმეთა მინისტრ ელუარდ შუგარდნაძის მისაღებში ვეროპიდან ზარების რეკა ატყვა — ვეროპის პირველი დიპლომა-

აფრენისას პილოტმა ფორსაჟის გამოთვა შეცდომით რეაქტიული ძრავის გაჩერებად აღიქვა და კატაპულტირება განახორციელა, თვითმფრინავმა კი მის გარეშე კიდევ 900 კმ იფრინა...

ტები საბჭოთა კოლეჯისგან დაფინანსებული მოთხოვნის იმის გაგებას, თუ რატომ დაეშვა წითელკარსკვლევიანი საბჭოთა საბრძოლო თვითმფრინავი ბელგიის ქალაქ ლელის ახლო, რასაც ერთი სტუდენტის დაღუპვა მოჰყვა.

როგორც შემდგომ გამოძიებამ დაადგინა, პილოტი, რომელიც სკოლის მძღავს წვეის მკვეთრად შემცირება შეცდომით თავად მძავს მწვობრიდან გამოსვლად აღიქვა და კატაპულტირება მოახდინა, რაც სწორი მოქმედება იქნებოდა, რადგან თუკი აფრენის მიმართში დაბალ სიმაღლეზე МиГ-23-ის მართლაც გამოერთებოდა ერთადერთი რეაქტიული მძავს, პილოტი თავს მხოლოდ კატაპულტირებით თუ უშველიდა.

სინამდვილეში კი გამოირთო არა მძავს, არამედ რეაქტიული მძავსის ფორსაჟი. კატაპულტირების შემდეგ გამანადგურებლის ცხვირის ნაკვეთურის მასა თითქმის 200 კგ-ით შემცირდა (პილოტისა და კატაპულტირებადი სავარძლის მასების ჯამში), თვითმფრინავმა ცხვირით მაღლა ასწია და სიმაღლის აღება დაიწყო.

გამანადგურებლის კაბინაში ჩართული იყო ავტოპილოტი, ამიტომაც უპილოტოდ ფრენა МиГ-ს არ გასჭირვებია. ფრენის მარშრუტი დასავლეთის მიმართულებით გადიოდა.

უპილოტო МиГ-მა გადაკვეთა გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის საჰაერო სფერო, თუმცა მისი ჩამოგდება არავის უცდია, რადგან თვითმფრინავის სახელმწიფოებრივი ამოცნობის ავტომატური სისტემა „ჩემი-სხვისა“ გამართლად მუშაობდა.

გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის, ანუ უკვე NATO-ს საჰაერო სფეროში შეჭრისას საბჭოთა МиГ-ს კულზე ნიდერლანდების სამხედრო-საჰაერო

ბელგიურ სოფელში ი1-ტინიანი საბჭოთა МиГ-ი უპილოტოდ „დაეშვა“

ბაზიდან განგაშის სიგნალზე აფრენილი ორი ამერიკული F-15 „დააჯდა“. საქმე სახუმაროდ ნამდვილად არ იყო, რადგან ამერიკელმა პილოტებმა შორიდან დააფიქსირეს დამრღვევი თვითმფრინავის ტიპი — საბჭოთა МиГ-23, რომლის ზოგიერთ მოდიფიკაციას ტაქტიკური ბირთვული საჟაიაციო ბომბის წაღება შეეძლო.

F-15-ების პილოტებს სრული უფლება ჰქონდათ შორი დისტანციიდანვე გაეშვათ „ჰაერი-ჰაერი“ კლასის მართლად რაკეტები МиГ-23-ის ჩამოსვლა და მავრამ მანც ახლოს მიფრენა ამჯობინეს და სახტად დარწმუნ... მრის-ხანე საბრძოლო მანქანის პილოტის კაბინა ცარიელი იყო, მას არავინ მართავდა!

МиГ-ის ჩამოფრენის პირველი წუთები...

ჩვენი დღისი — ანალოგიური შემთხვევები

საერთაშორისო საავიაციო სპეციალიზტებმა გაარკვიეს, რომ 1989 წლის 4 ივლისს ტრაგედია მიგ-23მ-ის მინაწილეობით ერთადერთი არ ყოფილა და მსგავსი შემთხვევები მანამდეც ხდებოდა.

უპილოტო ბრიტანული „ჰანტიერი“ ორ სახლს შორის აკურატულად „ჩაეტია“...

1972 წლის 4 მაისს დანიის თავზე ბრიტანული „ჰარიერის“ ძრავაში ჩიტი მოხვდა, მფრინავმა კატაპულტირება მოახდინა, თუმცა „ჰარიერმა“ კიდევ 38 წი იფრინა, შევიდა გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის საჰაერო სფეროში, სადაც ის გერმანულმა F-104-მა ჩამოაგდო.

1976 წლის 4 მარტს საბჭოთა ვერტიკალური აფრენა-დაფრენის თვითმფრინავის რკ-38-ის გამოცდისას მოულოდნელად აუტომატურად ამოქმედდა კატაპულტირების სისტემა და მფრინავი კაბინიდან ამოისროლა. მფრინავი პარაშუტიით კი შვიდობიანად დაეშვა, მაგრამ ავტოპილოტმა რკ-38 10 კმ სიმაღლეზე აიყვანა და საწვავის გამოლევის შემდეგ ის ზრანში ჩაყარდა.

1979 წლის 4 ივლისს (წარმოიდგინეთ რიცხვი 4-ის ოთხჯერ დამთხვევა, თანაც ორჯერ 4 ივლისი, ოღონდ 10 წლის ინტერვალში) ბრიტანული გამანადგურებელ „ჰანტიერის“ ძრავა გაეთიშა ჩრდილოეთის ზღვის თავზე, თუმცა პილოტის კატაპულტირების შემდეგ რეაქტიულმა ძრავამ ისევ განახლა მუშაობა და ფრენა განაგრძო. ცოტა ხანში ძრავა ისევ გაითიშა და თვითმფრინავი ქალაქ ტინტაგელის საცხოვრებელ უბანში ჩაყარდა. საბედნიეროდ, გამანადგურებელი ორ შენობას შორის ისე ჩაყარდა, რომ დიდი ზიანი არ მოუტანია და არც აფეთქებულია.

1987 წლის 22 ოქტომბერს დიდი ბრიტანეთის საჰაერო სფეროში გამანადგურებელ-ბომბდამშენ „ჰარიერის“ პილოტმა მოულოდნელად კატაპულტირება მოახდინა, რამაც მფრინავის სიცოცხლე შეიცვალა. თავად თვითმფრინავი ჰაერში კიდევ ნახევარი საათი იყო და ირლანდიის ნაპირებიდან 250 მილში ატლანტის ოკეანეში ჩაყარდა.

1964 წლის 11 ივნისს Cy-9Y ტიპის სასწავლო-საბრძოლო თვითმფრინავიდან ეკიპაჟის ორმა წევრმა კატაპულტირება მოახდინა, თავად თვითმფრინავმა კი სიმაღლე აიღო და ცოტა ხნის ფრენის შემდეგ მიწაზე დაეშვა, ოღონდ დაიშტერა.

1965 წლის 25 იანვრის შემთხვევა კი მართლაც დაუკერებელიც ჩანს — იმავე Cy-9 ტიპის გამანადგურებლის მართვის სისტემის მწვობრიდან გამოსვლის გამო პილოტმა კატაპულტირება მოახდინა. თვითმფრინავმა ამის შემდეგ რამდენიმე ათეული კმ გაიფრინა და მინდორზე თავად დაჯდა აკეცილი შახისა, დაახლოებით 400 კმ/სთ სიჩქარით. დაჯდომის გარბენმა მზოდ და 250 მ შეადგინა, ფრთების ქვეშ ჩამოკიდებული საწვავის დამატებითი აუზები კი დაიშტერა, მაგრამ თავად გამანადგურებელი ისე მსუბუქად დაზიანდა, რომ მალევე აღადგინეს და ფრენას განაგრძობდა.

მოსკომა ბრიუსელს კომპენსაციის სახით 800 ათას დოლარამდე გადაუხადა, რითს შემდეგ ბელგიელებმა რუსებს MiG-ის ნაწილები სახლში გაატანეს...

სამეთაურო პუნქტზე გადაცემულ-
მა ამ ინფორმაციამ საპაერო თე-
დაცივის სისტემის მეთაურთა წამიერი
დაბნევა გამოიწვია, „ნუთუ რუსებ-
მა უპილოტო MiG-ით „კამიკაძეუ-
ბის“ შემოტევა დაიწყეს, ფიქრობდნენ
შტაბში.

მათ NATO-ს პილოტებს აუკრძალეს
უპილოტო MiG-ის ჩამოვლება ორი
ბირთვითი მიზნების გამო: პირველი —
MiG-ის ფრენის მარტურტის ქვეშით
შეადრე დასახლებული რაიონები იყო
და არაუნი იცოდა, სად ჩამოვარდნილია
რაკეტამორტყმული 15-ტონიანი საფ-
რნი აპარატი.

მეორე არგუმენტს კი ამკარებდა
უპილოტო MiG-ის ვიზუალური გა-
რე დათვალიერება. ამერიკელმა პი-
ლოტებმა ვერ აღმოაჩინეს MiG-ზე
ჩამოვარდნილი ბომბები და რაკეტები
და ჩაივალეს, რომ ის შეუარაღებელი
იყო (თუმცა როგორც მერე გაირკვა,
MiG-ის საევიაციო ქვეშების საბრძო-
ლო საჭურველი — 200 ცალი 23 მმ-
იანი ჭურვი თვითმფრინავის ბორტზე
იყო), მათ უმეტეს, რომ თითქმის 12
კმ სიმაღლეზე მიფრინავდა და თანაც
დაახლოებით 700 კმ/სთ სიჩქარით —
ფრენის ასეთ პარამეტრებს საბრძოლო
ოპერაციების დროს, როგორც წესი,
არ იყენებენ.

სანამ ჩრდილოატლანტიკური ალი-
ანსის გენერლები ამ გათვლებს აკეთებ-
დნენ, უპილოტო MiG-ი გერმანიის
ფედერაციული რესპუბლიკის საპაერო
სერვიდან ჯერ ნიდერლანდების ცაში
შეიჭრა, შემდეგ კი ბელგიის თავზე აღ-
მოჩნდა.

NATO-ს საპაერო თავდაცვის სის-
ტემის ოპერატორებს მიეძე მიეცათ,
რომ უცნაური MiG-ი ლა-მანში ჩა-
ვარდნილია, მაგრამ როდესაც მან გე-
ნი ბელგიური ქალაქ ილისკენ აიღო,

F-15-ების პილოტებს უბრძანეს მისი
ჩამოვლება.

სანამ ამერიკელმა პილოტებმა რა-
კეტების გასაშვებად საჭირო დისტან-
ცია და რაკურსი დაიკავეს, MiG-მა,
თითქოს დაცინიანი მათ, ძირს დაშვება
დაიწყო — საევიაციო ნავთის მარაგი
გათავდა და ძრავა მართლაც გამოირთო.

დილის 10:37 სთ-ზე, პოლონეთის
აეროდრომიდან აფრენიდან ზუსტად 79
წთ-ის შემდეგ, დაახლოებით 11 ტ მასის
საბჭოთა გამანადგურებელი MiG-23M
(საჭურვის გაზარჯვის შემდეგ ცარიელი
თვითმფრინავის მასა 11 ტ-მდე იკლებს)
საბორტე ნომრით №29, ბელგიურ სი-
ფელ ბელგეკში ფერმას დაეცა. დაი-
წლება 19 წლის ბელგიელი სტუდენტი
ვიმ დელან, რომელიც საევილეზე
წასული მშობლების დაბრუნებას შინ
ელოდებოდა.

უპილოტო რეჟიმში პოლონეთიდან
ბელგიამდე საბჭოთა MiG-მა თითქმის
900 კმ გაითფრინა იმისთვის, რომ ერთ
პატარა სიფელში უდანაშაულო სტუ-
დენტს მოეკლა.

სხვათა შორის, იმ დღეს საფრან-
გეთში ოფიციალური ვიზიტით იმყო-
ფებოდა საბჭოთა კავშირის პრეზიდენ-
ტი მიხაილ გორბაჩოვი და უპილოტო
MiG-ს სულ რაღაც ასიფელ კმ-იღა
დააკლდა, რომ საფრანგეთში გორბაჩო-
ვისთვის „ჩაეკითხა“.

საბჭოთა კავშირის სხვა არაფერი
დარწმუნოდა, რომ ევლარებინა თავისი
დანაშაული, მათ უმეტეს, რომ მიწაზე
დაცემისას MiG-23 არ აფეთქდა და მის
გადარჩენილ კილზე ყველას შეეძლო
ენახა ხუთქიმიანი წითელი ვარსკვლავი.

მოსკომა ბელგიას კომპენსაცია 685
ათასი დოლარი გადაუხადა (სხვა მონა-
ცემებით — 800 ათასი). საბჭოთა საევი-
ალისტები დაუშვეს კატასტროფის აღ-

ვილას და შემდეგ MiG-ის ნაწილებიც
გაატანეს მოსკოვში, სადაც გაირკვა,
რომ გამანადგურებლის ძრავას ბოლო
წლის განმავლობაში ხუთჯერ გაველო
რემონტი, რაც თავისთავად უკვე არა-
რწინამაღურ მოვლენად ითვლებოდა.

MiG-ის კატაკულტურებულმა მფრი-
ნავმა პოლკოვნიკმა სკურიდინმა დალე-
პული ბელგიელი ახალგაზრდის ოჯახს
სამძიმისი წერილი გაუგზავნა. თავად
პოლკოვნიკი დამნაშავედ არ უცნიათ,
მაგრამ ამით მისი სამხედრო კარიერის
ზრდას წერტობი დაესვა.

ირაკლი ალადაშვილი

ანალოგიური ტიპის გამანად-
გურებლები, ოღონდ MiG-23M1
მოდელიკაციით, საქართველოში
კერძოდ კი, ვაზიანის სამხედრო აე-
როდრომიზე, მახირებდნენ, სადაც
განთავსებული იყო 34-ე საპაერო
არმიის 982-ე გამანადგურებელი
საევიაციო პოლკი. ვაზიანისად აფ-
რენისას ეს MiG-ები თბილისის აე-
როპორტის ახლოს განამარტუბელი
ხმით გადავიდნენ და ბუერს შექმ-
ლო მათი დანახვა. 80-იანი წლები
შეუახანებში ვაზიანში ამ MiG-ებს
ცდიდნენ დაბალ სიმაღლეზე რე-
ლიდერის მითვლებით ფრენის აპა-
რატურის დასარეგულირებლად.
ამვე პერიოდში ვაზიანის პოლკის
MiG-ების ექსკადრილობები რამდენ-
ნიმე თვით მიფლენიებით ავღანეთში
იგზავნიდნენ.

MiG-23M-ების (სწორედ იმ მო-
დიფიკაციის, რომელმაც პოლონე-
ტიდან ბელგიამდე 900 კმ უპილო-
ტოდ იფრინა) შეიარაღებულო იყო
84-ე გამანადგურებელ-ბომბდამშე-
ნების საევიაციო პოლკი, რომელიც
დისლოცირებულო იყო მერიის აე-
როდრომიზე, ოზურგეთისთან.

ასე რომ, MiG-23-ები საქართვე-
ლოს ცაში ინტერსიულად დაფრი-
დნენ და არ იყო გამორიცხული
ანალოგიური შემთხვევა ჩვენიანაც
მოხდარიყო.

**1980-იან წლებში მერიის აეროდრომიზე
გადაღებული საბჭოთა MiG-23M-ი**

ჩინური „ბულკაპები“

სხვისი იარაღის კონიკებით სხელბანთქეული ჩინეთი უნიკალურ ვაზნაზე გათვლილი ავტომატებითა და პისტოლებ-გყვიანოჭკვევებით აიარაღებს არმიას

აშშ-ისა და საბჭოთა კავშირის მიბაძვით, რომლებმაც გასული საუკუნის 60-70-იან წლებში 7,62 მმ-იანი ავტომატური იარაღი შესაბამისად, 5,56 და 5,45 მმ-იანებით ჩანაცვლეს, ჩინეთმა საკუთარი ახალი კალიბრის შექმნა განიზრახა.

ეს ცოტა უჩვეულოდ მოჩანდა იმ ჩინეთისთვის, რომელიც არაფრის კოპირებაზე არ ამბობდა უარს — დაწყებული

ბული მაიცვრებით და დამთავრებული თვითმფრინავებით.

80-იან წლებში ჩინეთის სახალხო-განმათავისუფლებელი არმიის შეიარაღებაში რამდენიმე

სახის ცეცხლსასროლი იარაღი იყო, მათ შორის მოძველებული საბჭოთა კარბინები და „კალაშნიკოვის“ ზაზაზე შექმნილი კლონები.

ჩინეთის ხელმძღვანელობამ მართლაც გრანდიოზული პროექტის განხორციელება განიზრახა, როდესაც რამდენიმე მილიონიანი ჩინეთის არმიის გადაიარაღება ახალი, უნიკალურ ვაზნაზე გათვლილი ავტომატებით გადაწყვიტა.

გამოცდას, ძირითადად, სამი: 5,8; 6 და 6,2 მმ კალიბრის ავტომატები გადიოდნენ. საბოლოოდ არჩევენი 5,8 მმ კალიბრის ვაზნაზე შეჩერდა.

1987 წელს ჩინეთის არმიის შეიარაღებაში ოფიციალურად მიიღეს 5,8X42 მმ კალიბრის DAP-87 ტიპის ვაზნა, რომელიც ჩინელი სპეციალისტების მტკიცებით მაჩვენებლებით ჯაბნის როგორც რუსულ 5,45-ის, ისე ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის 5,56 მმ კალიბრის ვაზნებს.

საექსპორტო
5,56 მმ-იანი

დამოკლებულულუიანი
ჩინური ავტომატი QBZ-97B

მოკვანებით ამ კალიბრის ვაზნის საფუძველზე სნაიპერული შაშხანებისა და ტყვიამფრეკვებისთვის შეიქმნა უფრო მძიმე და შორსმფრენი ტყვიის მქონე ახალი ვაზნაც.

ჩინელმა სპეციალისტებმა ახალი 5,8 მმ კალიბრის ვაზნისთვის გათვლილი ავტომატი, ტყვიამფრეკვი და სნაიპერული შაშხანა შექმნეს, ხოლო ამ ვაზნის დამოკლებულ ვარიანტზე კი პისტოლეტ-ტყვიამფრეკვი.

5,8 მმ კალიბრის ახალი ავტომატი ჩინეთის ხელმძღვანელობამ პირველად 1997 წელს აჩვენა, როდესაც პონკინგი ჩინეთის მმართველობაში გადავიდა — ამ დღეს ახალი ავტომატებით პონკინგის „კომუნისტური“ გარნიზონი იყო შეიარაღებული.

ამ ავტომატს „რეიბი 95“-ითაც მოიხსენიებენ, აქვს დასავლური სახელწოდებაც — QZB-95 („მსუბუქი შაშხანების ოჯახი“).

ამ ოჯახში შედის სტანდარტული და დამოკლებულლულიანი ავტომატები, ხელის ტყვიამფრეკვეები, ასევე სნაიპერული შაშხანები. ყველა მათგანი 5,8X42 მმ კალიბრის ვაზნისთვის არის გათვლილი. სხვათა შორის, ჩინეთი, რომელიც იარაღის ერთ-ერთი მსხვილი ექსპორტიორია მსოფლიოში, თავის ორიგინალურ ვაზნას და არც ამ კალიბრზე შექმნილ იარაღს არ ყიდავს.

ჩინური ავტომატი QZB-95 გამოირჩევა არა მარტო უნიკალური კალიბრით, არამედ დიზაინითაც. იგი „პულპაის“ სქემითაა დამზადებული (სასხლეტი მრავლის წინაა განთავსებული) და რადიციტ ჰაერს ფრანგულ FAMAS-ს, თუცა მაინც განსხვავდება მისგან როგორც ფორმით, ისე ავტომატიკის სქემით.

ავტომატის კორპუსში ფართოდაა გამოყენებული გამძლე პლასტიკი, ხოლო ლულის კოლოფში კი ალუმინის შენადნობი.

QZB-95-ის ავტომატიკა ძალიან ჰგავს საბჭოთა სნაიპერულ СВД-ში გამოყენებულს — ლულის ჩაყვტა საყვტის სამ საბრძოლო საყრდენზე მობრუნებით ხდება, ლულის თავზე განთავსებული აირბრაჟაჟი დგუშში მცირე მანძილზე გადაადგილდება.

გადამტენი სახელური იარაღის თავზეა ისე, როგორც ფრანგულ ავტომატში, რაც ცაიხისთვისაც მოსახერხებულს ხდის გადატენას. თუცა ცაიხებს ჩინური QZB-95-ის სროლისას დიდი დისკომფორტი შეექმნებათ, რადგან გასროლილი ვაზნების მასრების

ჩხივი ღონიმი: რამდენად ახლო რეალობასთან ჩინელი სპეციალისტების მტკიცება, თითქოს მათი 5,8 მმ-იანი ავტომატის ვაზნა ჯობნის ამერიკულ 5,56 მმ-სა და რუსულ 5,45 მმ-იან ვაზნებს?

სტანდარტული ავტომატის სროლისას 5,8X42 მმ ვაზნის 4,15 გ მასის ტყვიის საწეხის სიჩქარე 930 მ/წმ-ია, ხოლო ლულიდან გამოვლით ენერგია კი 1790 ჯოულს უტოლდება.

5,56X45 მმ კალიბრის M885 ტიპის ვაზნის (სხვათა შორის, ქართული არმიის M4 ტიპის ავტომატური კარაბინებისთვის სწორედ ამ ვაზნის პარტიებით იყიდეს) ტყვიის მასა 4,15 გ-ია, საწეხის სიჩქარე 930 მ/წმ-ს, ხოლო ლულის ენერგია 1790 ჯოულს აღწევს (ეს მონაცემები 50 სმ სიგრძის ლულის მქონე ავტომატური შაშხანის სროლის დროსაა აღებული), ანუ რაოდენ საოცარიც უნდა იყოს, სამდე მონაცემი (ტყვიის მასა, საწეხის სიჩქარე და ლულის ენერგია) ანალოგიურია.

რუსული 5,45X39 მმ კალიბრის 7H6 ტიპის ვაზნის ტყვიის მასა 3,43 გ-ია. 41,45 სმ სიგრძის ლულის მქონე AK-74-ის გასროლისას მისი ტყვიის საწეხის სიჩქარე 880 მ/წმ-ს, ხოლო ლულის ენერგია კი 1328 ჯოულს აღწევს.

გამოდის, თავისი მახასიათებლებით ჩინურიც და ამერიკული ვაზნები მართლაც ჯობნის რუსულს, თუცა ისიც მსდველობაში უნდა მივიღოთ, თუ რა სიგრძის ლულის მქონე იარაღით გაისვრიან. მაგალითად, 35 სმ სიგრძის ლულის მქონე ავტომატური კარაბინის (მაგალითად M4-დან) სროლისას 5,56 მმ ტყვიის საწეხის სიჩქარე 50 მ/წმ-ით იკლებს (930-დან 880 მ/წმ-მდე), ხოლო ლულის ენერგია 1790-დან 1600 ჯოულამდე.

იგივე ითქმის რუსულ ვაზნაზეც. თუკი დამოკლებულლულიანი AKC-74V-ს ისვრიან (რომლის ლულის სიგრძე მხოლოდ 21 სმ-ია), ტყვიის საწეხის სიჩქარე 880 მ/წმ-დან (41,5 სმ სიგრძის ლულის მქონე AK-74-ის შემთხვევაში) 735 მ/წმ-მდე იკლებს, ხოლო ლულის ენერგია კი 1328 ჯოულიდან 926-მდე.

ანალოგიურად ეცემა ჩინური 5,8 მმ კალიბრის ვაზნის ტაქტიკურ-ტექნიკური მონაცემებიც — დამოკლებულლულიანი ავტომატის სროლისას ტყვიის საწეხის სიჩქარე 930 მ/წმ-დან 790 მ/წმ-დე იკლებს, ლულის ენერგია კი 1790-დან 1290 ჯოულამდე.

5,8X42 მმ კალიბრის ავტომატის ვაზნა სხვადასხვა ტყვიებით

ჩინური საყვტარაზმი ახალი ავტომატებით

5,8 მმ კალიბრის ჩინური ტყვიამფრქვევი QBZ-95-ი
3,9 კგ-ს იწონის მჭიდის გარეშე და მისი სიგრძე 840 მმ-ია

გამომკვლეები ფანჯარა იარაღის მხოლოდ მარჯვენა მხარესაა.

ჩინურ ავტომატზე აყენებენ ლულისქვეშა 40 მმ-იან ყუმბარასატყორცსა და ხიშტ-დანას. იარაღის გადასატან სახელურზე კი სხვადასხვა ტიპის ოპტიკური სამიზნეები და ღამის ხედვის მოწყობილობა მაგრდება.

QBZ-95 ტიპის ავტომატის ბაზაზე ჩინელმა სამხედროებმა 2005 წელს პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი შექმნეს.

პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევის, სახელწოდებით „ტიპი 05“, გარე დიზაინი ძალიან ჰგავს QBZ-95-ისას, თუმცა მისი ავტომატიკა დაფუძნებულია თავისუფალი საკეტის მოქმედებაზე, სროლა კი ღია საკეტიდან მიმდინარეობს, ანუ ყოველი გასროლის შემდეგ საკეტი უკანა ღია მდგომარეობაში რჩება.

თუკი ჩინური ავტომატის მხოლოდ ერთჯერადი და ავტომატური ჯვრით სროლა შეიძლება, პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევით დამატებით 3-3 ტყვიის ჯვრითაც შეუძლია სროლა.

მაგრამ მათი მთავარი განსხვავება

ჩვენი დონია: ჩინური ავტომატის QBZ-95-ის სიგრძე 760 მმ-ია, აქედან ლულის სიგრძე 490 მმ-ს შეადგენს, გაზნების გარეშე ავტომატი 3,35 კგ-ს იწონის. მის მჭიდში 5,8X42 მმ კალიბრის 30 ვაზნა ჩადის.

QBU-88 ტიპის ჩინური სნაიპერული შაშხანიდან 5,8 მმ კალიბრის ტყვიის სროლის ეფექტური მანძილი 800 მ-ს უტოლდება

სწორედ ვაზნებშია. ტყვიის კალიბრი ორივესთვის 5,8 მმ-ია, ოღონდ ავტომატ QBU-95-ში გამოყენებულია 5,8X42 მმ კალიბრის ვაზნა, პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევეში კი 5,8X21 მმ კალიბრისა, ანუ ვაზნის მასრის სიგრძე ზუსტად ორჯერაა შემცირებული.

ამ კალიბრის პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევები ჩინეთის სახალხო ძლიერების შეიარაღებაშია, ასევე გადის ექსპორტზე.

საექსპორტოდ ჩინეთის ხელმძღვანელობამ ბოლოს და ბოლოს, თავისი ორიგინალური ავტომატი QBU-95-ც „გაიმეტა“, ოღონდ მასაც შეუცვალა კალიბრი (5,8 მმ-ს ნაცვლად 5,56 მმ) და QBU-97-ის სახელწოდებით იარაღის მსოფლიო ბაზარზე მსურველებს სთავაზობს.

ირაკლი ალადაშვილი

ჩვენი ღოსიმი: ახალი ჩინური პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევის „ტიპი 05“-ისთვის გათვალისწინებული 5,8X21 მმ DAP92-5,8 ტიპის ვაზნის ტყვიის მასა 2,99 გ-ია, ტყვიის საწვების სიწქარე — 480 მ/წმ, ხოლო ტყვიის საწვების ენერჯია კი 344 ჯოული. ამ ვაზნის შექმნისას მთავარი მოთხოვნა იყო, რომ მის ტყვიას 50 მ-იდან უნდა გაჭვრიტა ჩინელი ჯარისკაცის სტანდარტული ჩაფხუტი.

ამ პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევის ბაზაზე დამზადდა საპოლიციო იარაღი, რომელშიც შეიცვალა კალიბრი და იგი მასობრივად გავრცელებული 9X19 მმ „ლუგერის“ ვაზნაზეა გათვლილი.

ჩვენი ღოსიმი: ნახევარი მეტრი სიგრძის ჩინური პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი „ტიპი 05“ ვაზნების გარეშე 2,2 კგ-ს იწონის. მის ოთხრიგოვანი მჭიდში 5,8X21 მმ კალიბრის 50 ვაზნა ჩადის.

670/37

QBJ-88

საარტილერიო